

**ПОСІБНИК З ЛОКАЛІЗАЦІЇ
ТА КОШТОРИСУВАННЯ МІСЦЕВИХ
ПЛАНІВ ДІЙ З ВИКОНАННЯ
РЕЗОЛЮЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
1325 «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА»
В УКРАЇНІ**

Посібник було розроблено Структурою Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок – ООН Жінки в Україні у партнерстві з благодійним фондом «Єдність заради майбутнього» в рамках Програми ООН із відновлення та розбудови миру, що виконується чотирма агенціями ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО). Програму підтримують дванадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Структура ООН Жінки розробила посібник в рамках проектів «Підтримка ЄС для Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування», що фінансується Європейським Союзом та «Розбудова демократичного, мирного та гендерно рівноправного суспільства в Україні», що фінансується урядом Норвегії.

Авторки посібника: Марія Дмитрієва, тренерка з гендерної рівності, Елла Ламах, голова ВГО «Центр – Розвиток демократії», Тамара Огородова, голова правління Запорізького благодійного фонду «Єдність» за майбутнє». Посібник створено на основі матеріалів, розроблених Глобальною мережею жінок-миробудівниць, та за методологічної підтримки виконавчої директорки Глобальної мережі жінок-миробудівниць Мавік Кабреба Баллеза.

ООН Жінки є структурою ООН, яка була заснована з метою покращення реалізації політики гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у всьому світі. На сьогодні ООН Жінки – світовий лідер в питаннях, що стосуються даної проблематики.

ООН Жінки підтримує держави-члени ООН у встановленні світових стандартів для досягнення гендерної рівності та співпрацює з представниками урядів та громадянського суспільства щодо розробки законів, стратегій, програм та послуг, необхідних для реалізації цих стандартів. Організація виступає за рівноправну участь жінок у всіх аспектах життя і зосереджується на п'яти пріоритетних цілях: зростання лідерства жінок та їх активна участь у процесах розвитку; боротьба з насиллям проти жінок; залучення жінок до всіх аспектів у процесах розбудови миру та безпеки; розширення повноважень жінок в економічній сфері; надання пріоритетності питанням гендерної рівності в державному плануванні та бюджетуванні. Окрім того, ООН Жінки координує та підтримує систему роботи ООН у питаннях покращення ситуації з гендерною рівністю.

Погляди, викладені в публікації, належать авторам та необов'язково відображають позицію структури ООН Жінки, Організації Об'єднаних Націй та будь-якої з її асоційованих організацій.

За останні 20 років порядок денний «Жінки, мир, безпека» став надважливою складовою світової політики, необхідною для забезпечення ефективності роботи, яку здійснюють Організація Об'єднаних Націй і міжнародне співтовариство у сфері врегулювання конфліктів, запобігання конфліктам, миробудування і сталого розвитку. Ефективне впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» є обов'язковою умовою виконання Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року. Крім того, останнім часом стало зрозуміло, що нормативно-правова база «Жінки, мир, безпека» має важливе значення для гуманітарної діяльності, зокрема тому, що у багатьох випадках надзвичайні гуманітарні ситуації виникають внаслідок насильницьких конфліктів.

Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй (РРБ ООН) 1325¹, прийнята у жовтні 2000 року, є першою з 10 резолюцій порядку денного «Жінки, мир, безпека», до складу якого входять ще резолюції 1820 (2008), 1888 (2008), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019), а також резолюція 2493 (2019), яка виступає в ролі установчого документу для РРБ ООН 2250 «Молодь, мир, безпека»².

Крім того, порядок денний «Жінки, мир, безпека» є невід'ємною частиною процесу підтримання миру. Жіночі правозахисні організації та жіночі коаліції за мир підкреслюють, що їхня робота із забезпечення участі жінок у процесах встановлення миру та політичних процесах, у розбудові миру і запобіганні конфліктам безпосередньо пов'язана з їхньою адвокаційною діяльністю щодо роззброєння, регулювання в області стрілецької зброї, доступу до правосуддя, трудових прав, захисту довкілля та інших важливих питань³.

Очевидно, що порядок денний «Жінки, мир, безпека» є рушійним чинником трансформаційних змін у межах основних напрямів діяльності Організації Об'єднаних Націй, інших багатосторонніх міжнародних установ та регіональних організацій. Останні два десятиріччя переконливо свідчать про те, що внаслідок значущої участі жінок у політичних процесах і процесах забезпечення миру та безпеки підвищується якість роботи із запобігання конфліктам та їх врегулювання, із захисту жінок, дівчат та усіх цивільних осіб, прискорюється відновлення економіки та забезпечується сталий мир для всіх і кожної й кожного. Проте, незважаючи на численні докази на підтвердження трансформаційного потенціалу порядку денного «Жінки, мир, безпека», на практиці його виконання, які і раніше, відбувається повільно та нерівномірно.

Локалізація РРБ ООН 1325 і супутніх резолюцій «Жінки, мир, безпека», а також кошторисування та бюджетування місцевих планів дій і національного плану дій можуть значним чином сприяти усуненню прогалин у виконанні цього порядку денного. У своїх численних доповідях Раді Безпеки Генеральний секретар ООН називає локалізацію однією із ключових стратегій впровадження, яка приносить відчутні результати. Крім того, як підкреслив Генеральний секретар, завдяки локалізації можна забезпечити врахування місцевих потреб і пріоритетів під час розробки політики на національному, регіональному та світовому рівнях.

¹ Див. неофіційний переклад тексту РРБ ООН 1325 українською мовою у Додатку 1. Цей переклад підготувала й опублікувала у 2018 році організація «Ла Страда – Україна», яка люб'язно надала його для цієї публікації.

² S/Res/2250 (2015) // <http://unscr.com/files/2015/02250.pdf>

³ На основі висновків дослідження мережі GNWP «Building and Sustaining Peace from the Ground Up: A Global Study of Civil Society and Local Women's Perception of Sustaining Peace». Повна версія дослідження доступна за адресою https://gnwp.org/wp-content/uploads/GNWPReport_24october_4web-1-1.pdf

РОЗДІЛ 1.

РЕЗОЛЮЦІЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325 ТА ПОРЯДОК ДЕННИЙ «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА». МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ РІВНІ

1.1. Що таке Резолюція Ради Безпеки ООН 1325?

31 жовтня 2000 року Рада Безпеки ООН на 4213-му засіданні одноголосно прийняла Резолюцію 1325. У Резолюції 1325 (2000) підтверджується важливість участі жінок і включення гендерних питань до мирних переговорів, планування гуманітарної діяльності, миротворчих операцій та постконфліктного миробудування і управління.

У ній розглядаються два основних моменти: надмірний вплив насильницьких конфліктів та війни на жінок і дівчат, а також важлива роль, яку відіграють жінки у запобіганні конфліктам та їх врегулюванні, а також у діяльності з миротворення, миробудування, надання допомоги та відновлення. Всебічна участь та залучення жінок є важливими для кожного аспекту досягнення і підтримання миру і стабільності у громаді. Резолюція закликає всіх суб'єктів розширити участь жінок у суспільно-політичному житті. Сторони конфлікту повинні вживати спеціальних заходів для захисту жінок і дівчат від усіх форм сексуального та гендерного насильства, зокрема зґвалтування, випадки якого є особливо поширеними під час насильницьких конфліктів.

Ця Резолюція стала першим офіційним кроком такого рівня на визнання непропорційно негативного впливу війни на жінок, а також важливості жіночої участі та лідерства у запобіганні конфліктам і побудові миру. Активна участь жінок розглядається як необхідна умова для досягнення міжнародного миру і безпеки в широкому розумінні цієї концепції. Без сумніву, Резолюція 1325 була одним із головних досягнень глобального руху жінок, а також одним із найбільш надихаючих рішень Ради Безпеки ООН. Це знакова резолюція і ключове джерело ідейної підтримки для прихильниць і прихильників гендерної рівності в усьому світі, оскільки вона вперше пов'язує досвід жінок у конфлікті

з програмою дій з питань міжнародного миру та безпеки. Сам факт, що найвищий міжнародний орган, до завдань якого входить забезпечення миру та безпеки в світі, визнав, що мир нерозривно пов'язаний із гендерною рівністю та провідною роллю жінок, є великою перемогою глобального руху жінок. У резолюції пропагується впровадження гендерного підходу на всіх рівнях в операціях із забезпечення миру та безпеки; тим самим країни, які беруть участь у таких операціях, заохочуються до врахування особливих потреб жінок та чоловіків на всіх етапах запобігання конфліктам, мирних переговорів, гуманітарної допомоги і постконфліктного відновлення та управління. Зокрема, у цьому документі наголошується на необхідності проведення навчання з питань гендерної рівності та прав жінок для персоналу миротворчих і гуманітарних місій, на необхідності утримувати спеціальні табори для внутрішньо переміщених осіб та біженців як гуманітарні та цивільні заклади і організовувати їх роботу таким чином, щоб унеможливити гендерне насильство. Резолюція також передбачає проведення консультацій з жіночими організаціями і групами та їх включення у процес постконфліктного відновлення та примирення.

Чотири основних напрями Резолюції Ради Безпеки ООН 1325

Найбільш важливі риси інноваційної Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» можна узагальнити у вигляді чотирьох напрямів:

♦ **Участь.** Заклик до збільшення участі жінок на всіх рівнях процесів прийняття рішень, у тому числі у національних, регіональних та міжнародних інститутах; у механізмах запобігання конфліктам, управління конфліктами і врегулювання конфліктів; у мирних переговорах; у мирних операціях у ролі військовослужбовців, поліцейських та цивільних працівників; а та-

кож в якості Спеціальних представників Генерального секретаря ООН.

♦ **Захист.** Безпосередній заклик до захисту жінок та дівчат від сексуального та ґендерного насильства, зокрема у надзвичайних та гуманітарних ситуаціях, наприклад у таборах біженців.

♦ **Запобігання.** Заклик до вдосконалення стратегій діяльності із запобігання насильству щодо жінок, у тому числі шляхом притягнення до відповідальності осіб, відповідальних за порушення міжнародно-правових норм; посилення прав жінок у національному законодавстві; підтримка жіночих ініціатив на місцевому рівні щодо побудови миру та процесів врегулювання конфліктів.

♦ **Допомога та відновлення.** Заклик до вдосконалення заходів надання допомоги і відновлення, спрямованих на врегулювання міжнародних криз, з урахуванням ґендерних аспектів, у тому числі шляхом забезпечення цивільного та гуманітарного характеру таборів біженців і врахування потреб жінок і дівчат під час проектування таборів і поселень біженців.

Ключові зобов'язання у Резолюції 1325

Ключові зобов'язання у Резолюції 1325 Ради Безпеки ООН можна узагальнити таким чином:

- ґендерний баланс на всіх рівнях прийняття рішень;
- ґендерна перспектива у миротворенні;
- ґендерні питання у звітах Генерального секретаря та у місіях Ради Безпеки;
- ґендерна питання у постконфліктному процесі;
- захист та повага до прав людини жінок і дівчат.

У Резолюції 1325 Рада Безпеки ООН надає рекомендації державам та іншим суб'єктам міжнародної спільноти залучати жінок до врегулювання збройних конфліктів і запобігання конфліктам у майбутньому:

- закликає держави-члени забезпечувати більшу участь жінок на всіх рівнях прийняття

рішень в рамках національних, регіональних і міжнародних інститутів та механізмів запобігання, регулювання й вирішення конфліктів;

- закликає держави-члени розширювати свою добровільну фінансову, технічну і матеріальну підтримку зусиль з підготовки персоналу з урахуванням ґендерних аспектів;

- пропонує державам-членам включати надані рекомендації у національні програми підготовки військового і цивільного поліцейського персоналу і цивільного персоналу, який проводить операції з підтримання миру;

- закликає Генерального секретаря активізувати участь жінок на різних рівнях прийняття рішень у врегулюванні конфліктів і процесах встановлення миру та призначити більше жінок на посади спеціальних представників та посланників у миротворчих місіях, польових операціях ООН, особливо серед військових спостерігачів, цивільного, поліцейського персоналу, співробітників з прав людини і гуманітарного персоналу;

- вимагає інтегрування ґендерного компоненту в операції з підтримання миру, включаючи зусилля, що їх докладають відповідні фонди й програми, у тому числі Фонд ООН для розвитку в інтересах жінок, Дитячий фонд ООН та Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців і інші відповідні органи;

- дає державам-членам рекомендації щодо підготовки та надання матеріалів, які стосуються захисту, прав і особливих потреб жінок, а також значення залучення жінок до всіх заходів з підтримання миру і миробудування;

- закликає всі сторони при погодженні і реалізації мирних угод застосовувати підхід, заснований на врахуванні ґендерних аспектів, у тому числі, серед іншого:

а) особливих потреб жінок і дівчат у ході репатріації і переселення, а також у зв'язку з ре-

абілітацією, реінтеграцією та постконфліктним відновленням;

б) заходів, спрямованих на підтримку місцевих мирних ініціатив, запропонованих жінками, і місцевих процесів врегулювання конфліктів та залучення жінок у діяльність усіх механізмів реалізації мирних угод;

в) заходів, що забезпечують захист і повагу прав людини жінок і дівчат, особливо стосовно конституції, виборчої системи, діяльності поліції і судових органів⁵.

Основні положення Резолюції 13256

Далі наведені основні положення Резолюції РБ ООН 1325:

Параграфи 1 – 4: збільшити участь жінок на всіх рівнях прийняття рішень та установках в усіх аспектах мирних процесів, включаючи запобігання конфліктам, миротворчі та інші польові операції.

Параграфи 6 – 7: забезпечити гендерно чутливе навчання, матеріали та настанови, включаючи ті, що стосуються ВІЛ/СНІДу, та фінансування підготовки всього персоналу, залученого до миротворчих місій.

Параграфи 8-12: інтегрувати гендерну перспективу до переговорів та мирних домовленостей, включаючи захист прав людини жінок і дівчат – особливо стосовно конституції, виборчої системи, поліції та судової системи, захист від сексуального та гендерного насильства.

Параграф 13: враховувати різницю між потребами жінок і чоловіків у процесі роззброєння, демобілізації, реінтеграції та брати до уваги потреби залежних від них осіб.

Параграф 14: визнавати особливі потреби жінок і дівчат при впровадженні супутніх заходів стосовно рішень Ради Безпеки, таких як припинення економічних відносин чи розрив дипломатичних стосунків (стаття 41).

Параграф 15: Рада Безпеки враховує гендерні питання та права жінок шляхом консультацій з місцевими жіночими групами в своїх польових місіях.

Параграфи 16 – 17: Генсекретар звітує перед Радою Безпеки щодо питань впровадження гендерного підходу на всіх рівнях у миротворчих місіях.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 не потребує ратифікації, оскільки у статті 25 Статуту ООН чітко визначається, що держави-члени повинні впроваджувати рішення Ради Безпеки. Вона звучить так: «Члени Організації Об'єднаних Націй відповідно до цього Статуту погоджуються визнавати та виконувати рішення Ради Безпеки». Вона передбачає обов'язок держав-членів ООН розробити національні плани дій на виконання цієї Резолюції⁷. Кожна країна може визначати власні пріоритети при розробці національних планів дій, і один з механізмів для врахування потреб різних груп жінок на всіх рівнях в контексті миробудування – це **локалізація** РРБ ООН 1325, тобто визначення пріоритетів впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» відповідно до потреб жінок на місцях.

Необхідно зазначити, що Резолюція 1325 приймалася в той час, коли у низці країн світу розгорталися військові конфлікти, в деяких країнах також існувала загроза їх розгортання. Рада Безпеки ООН рекомендувала дієві механізми розв'язання таких конфліктів та запобігання їх виникненню, і логічно було долучити до цієї роботи жінок.

За оцінкою міжнародних організацій, участь жінок значно підвищує ефективність виконання мирних угод і знижує ймовірність зриву таких домовленостей. Залучення більшої кількості жінок-миротвориць зумовлює більшу довіру до миротворчих місій в цілому. А економіка громад, які постраждали внаслідок конфліктів, найшвидше відновлюється там, де

⁵ Жінки.Мир.Безпека. Інформаційно-навчальний посібник для фахівців соціальної сфери, Київ 2017.

⁶ Посібник із комплексного гендерного підходу до протидії ВІЛ та СНІДу на робочих місцях. Міжнародне бюро праці – Женева: МБП, 2011 р.

⁷ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010?

жінкам надані ширші права та можливості у процесі прийняття рішень.

У преамбулі Статуту ООН зазначено, що мета діяльності Організації – «об'єднати наші сили для підтримки міжнародного миру і безпеки»⁸. Резолюція РБ ООН 1325 та термін «діяльність з миробудування» охоплює весь спектр дій Організації Об'єднаних Націй, спрямованих на врегулювання ситуацій, що загрожують міжнародному миру і безпеці, у тому числі превентивну дипломатію, підтримання миру, постконфліктне миробудування, сприяння миру, чи власне, миротворення, а також примушування до миру. Кожна з цих категорій позначає сукупність заходів певного характеру (військових/невійськових, економічних, політичних, дипломатичних тощо), що сприяють врегулюванню конфліктної ситуації на різних етапах її розвитку.

Наприклад:

Рамеш Тхакур, автор книги «ООН, мир, безпека»⁹, підкреслює, що після «холодної війни» відбулась зміна ідеології, і якщо раніше мир підтримувався за допомогою балансу сил і механізмів колективної безпеки, то тепер все частіше країни декларують прагнення захистити населення від страждань і зупиняти війни, іноді із застосуванням військової сили, що зумовлює розквіт миротворчої діяльності.

Ще одним важливим аспектом миротворчої діяльності ООН є збільшення невійськового компоненту у миротворчих контингентах (співвідношення між військовим контингентом та невійськовим миротворчим персоналом становить приблизно дві третини до однієї). Значну роль у процесах миробудування відіграють жінки.

1.2. Порядок денний «Жінки, мир, безпека» та відповідні резолюції

Хоча жінки значною мірою страждають від конфліктів і часто відіграють провідну роль в ми-

робудуванні на місцях, їхній досвід і внесок в цілому залишаються невизнаними, і навіть їхня формальна участь в мирних процесах доволі обмежена. У цьому контексті політичні діячі у всьому світі закликали сприяти інклюзивним мирним процесам, новим підходам до вирішення конфліктів і ефективному запобіганню конфліктам. Цей заклик вимагав вдумливішого проектування та участі жінок, молоді й інших осіб, які традиційно не брали участь у формуванні шляхів до миру. Після прийняття резолюції ситуація на глобальному рівні кардинально не помінялася. Проте певна позитивна динаміка вже починає простежуватися.

За даними глобального дослідження впровадження Резолюції 1325 «Попереджуємо конфлікт, трансформуємо справедливість, забезпечуємо мир»¹⁰, за 20 років — з 1990 р. до 2010 р. — у світі було укладено 585 двосторонніх та багатосторонніх мирних договорів. В дев'яноста двох із них згадані жінки: як особи, що постраждали від конфлікту, або як ті, хто на собі відчуває наслідки цього конфлікту. Тобто увага на це звертається лише у близько 15% відповідних документів¹¹. У шістнадцяти з цих договорів передбачені положення про права жінок. У тринадцяти — передбачено посилення жінок як умова реалізації договору. В дев'яти — пропонувалися квоти або резервування місць для жінок в органах виконавчої та законодавчої влади. У восьми — згадана необхідність посилення ролі жіночих організацій та інфраструктури, яка слугуватиме потребам жінок. У семи договорах згадувалися конкретні механізми, завдяки яким можна зменшити рівень насильства проти жінок, а також включення жінок і дівчат у процес демобілізації, роззброєння та реінтеграції. У п'яти договорах — необхідність участі жінок у діяльності поліції та реформування поліції з орієнтацією на потреби жінок. У чотирьох — необхідність участі жінок у системі правосуддя.

⁸ Олена Суслова, Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства оборони і Генерального штабу України, Інформаційно-консультативний жіночий центр, 2016 рік

⁹ Thakur R. The United Nations, Peace and Security. From Collective Security to the Responsibility to Protect/ Ramesh Thakur. – Cambridge University Press, New York, 2006.

¹⁰ Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace. Глобальне дослідження ООН Жінки, жовтень 2015 р. Дослідження написала група експертів з 15 обраних осіб — представники керівництва ООН Жінки, дипломати, особи, які проводили його на практиці, з різних куточків світу. Провідною експерткою серед них була Радика Кумарасвами, колишня Спеціальна представниця Генерального секретаря ООН з питань дітей та збройних конфліктів.

¹¹ Як захистити права жінок під час збройних конфліктів? (інтерв'ю з доктором юридичних наук / Урядовою уповноваженою з гендерних питань, професором Катериною Левченко). // <http://tusovka.kr.ua/news/2015/10/30/-jak-zahistiti-prava-zhinokpid-chas-zbroinih-konfliktiv>

¹² <https://www.devex.com/news/unscc-avoids-adoption-of-truly-shocking-wps-resolution-from-russia-98452>

У цілому, з 1992 по 2019 рік жінки становили лише 13% серед осіб, які вели мирні переговори, 6% медіаторів та 6% підписантів мирних угод у масштабних мирних процесах¹².

Таким чином, лобювання участі жінок на всіх етапах ведення мирних переговорів, запобігання конфліктам та врегулювання конфліктів та участь у процесах прийняття рішень залишаються актуальними і через двадцять років після прийняття Резолюції 1325.

Тема сексуального насильства щодо жінок під час конфліктів, зокрема, зґвалтування як засіб підкорення іншої сторони в конфлікті¹³, як це сталося під час Югославських воєн (низки збройних конфліктів на Балканах у 1991-2001 рр.) в Хорватії, Косові, Боснії, а також в африканських конфліктах — зокрема, в Руанді, згадувалася лише у двох десятках договорів¹⁴.

У відповідь на ці виклики Рада Безпеки ООН прийняла ще дев'ять подальших резолюцій щодо питань жінок, миру та безпеки, які сукупно утворюють Порядок денний «Жінки, мир, безпека»; це сфера діяльності щодо прав жінок в умовах конфлікту і миробудування. Питання Порядку денного «Жінки, мир, безпека» віднесені до постійного порядку денного Ради Безпеки ООН, а Генеральний секретар ООН має щорічно звітувати про реалізацію Резолюції 1325 та пов'язаних з нею резолюцій¹⁵.

Перелік резолюцій порядку денного «Жінки, мир, безпека» та їхня актуальність для України:

1325 (2000 р.): розглядається важливість ґендерних питань у операціях ООН з підтримання миру; сторони конфлікту закликаються до захисту жінок від ґендерного насильства.

Яке значення ця Резолюція має для України:

На цьому етапі, вісім років у стані збройного конфлікту, українське суспільство нагально по-

требує розбудови миру. Мирні громади є стійкішими до криз і стихійних лих і краще готові до врегулювання конфліктів. Крім того, внаслідок збройного конфлікту з'явилися такі групи населення, як ВПО, ветерани війни (як чоловіки, так і жінки), люди з інвалідністю (як дорослі, так і діти), що була отримана внаслідок конфлікту, вдови загиблих військовослужбовців та багато інших. Потреби та інтереси таких груп населення необхідно визнавати та задовольняти з метою забезпечення соціальної згуртованості та безпеки людей. Всі ці аспекти підпадають під узагальнююче поняття «миробудування» і враховувалися у першому та другому національному плані дій України з виконання РРБ ООН 1325 з різним ступенем успіху.

1820 (2008): у цій Резолюції, одностайно прийнятій Радою Безпеки у 2008 році, розглядається проблема сексуального насильства в умовах конфлікту. У ній підкреслюється, що сексуальне насильство, коли воно застосовується або заохочується в якості тактики війни умисно проти цивільного населення або в межах широко поширених або систематичних нападів на цивільних осіб, здатне суттєво погіршити ситуацію збройного конфлікту та може перешкоджати відновленню міжнародного миру та безпеки. У ній міститься вимога щодо негайного вжиття відповідних заходів сторонами збройного конфлікту для захисту цивільних осіб, у тому числі жінок та дівчат, від всіх форм сексуального насильства. У ній встановлюються декілька вимог до всіх сторін конфлікту щодо вжиття заходів для посилення такого захисту, у тому числі:

- впровадження відповідних військово-дисциплінарних заходів;
- дотримання принципу відповідальності командирів;
- підготовка військовослужбовців з урахуванням категоричної заборони всіх форм сексуального насильства щодо цивільних осіб;
- розвінчання міфів, які підживлюють сексуальне насильство;

¹² https://uk.wikipedia.org/wiki/Югославські_війни

¹⁴ Про зґвалтування як воєнний ґендерний злочин можна почитати в статті Заріє Сейзович. Взаємодія ґендеру і націоналізму. Розгляд конкретної ситуації: Воєнні злочини в Боснії і Герцеговині 1992-1995 рр. // Матеріали V Міжнародного ґендерного воркшопу «ґендер та (воєнні) конфлікти у країнах Східної Європи через феміністичні лінзи», Львів, 9-10 березня 2017 р. с. 28-39 // <https://ua.boell.org/uk/2018/02/12/materiali-v-mizhnarodnogo-gendernogo-vorksho-pu-gender-ta-voenni-konflikti-u-krayinah>

¹⁵ Олена Суслова, Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства оборони і Генерального штабу України, Інформаційно-консультативний жіночий центр, 2016 рік

- перевірка збройних сил та сил безпеки на предмет вчинення актів сексуального насильства у минулому;
- евакуація жінок та дітей, яким безпосередньо загрожує небезпека сексуального насильства, до безпечних місць¹⁶.

Яке значення ця Резолюція має для України.

Немає офіційних даних щодо кількості постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, від кожної зі сторін конфлікту або на території окупованого Криму. Дані, які збирають ОГС, є дуже обмеженими. Якщо даних обмаль, то ОГС практично нема на що спиратися, коли вони відстоюють права осіб, які пережили насильство, та заохочують місцеві органи влади до виділення коштів на послуги для таких осіб. Через відсутність доступу до правосуддя та підтримки ці жінки та чоловіки лишаються наодинці зі своїми психологічними травмами, а відсутність покарання дозволяє особам, які чинять насильство, продовжувати безкарно завдавати шкоди людям та громадам. Саме тому необхідно розробити відповідне законодавство та документи для його виконання, чітко визначити обов'язки офіційних інституцій і державних органів щодо цієї проблеми та створити систему перенаправлення для осіб, які пережили насильство, з метою надання їм всієї необхідної підтримки. Це питання розглядається безпосередньо у другому НПД України з виконання Резолюції 1325¹⁷ (Стратегічна ціль 4. Забезпечення захисту від насильства за ознакою статі, сексуального насильства (в умовах збройного конфлікту та в мирний час) та у законопроекті №9438¹⁸ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права», підготовленого безпосередньо з метою врахування питання сексуального насильства, вчиненого в умовах збройного конфлікту (проект був поданий у Верховну Раду у 2018 році, у 2019 році прийнятий у першому читанні, але ще не прийнятий у цілому).

1888 (2009): місіям з підтримання миру доручається запобігати та протидіяти сексуальному насильству; на підставі цієї Резолюції створена посада Спеціального представника з питань сексуального насильства у збройному конфлікті; у ній підкреслюється, що сексуальне насильство загострює ситуацію збройного конфлікту та перешкоджає забезпеченню міжнародного миру та безпеки; у ній міститься заклик, адресований політичному керівництву країн, вжити заходів для вирішення проблеми сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом; а також заклик щодо спрямування групи експертів до місць, де виникають випадки сексуального насильства¹⁹.

1889 (2009): розглядаються питання розширення участі жінок у мирних процесах, державам-членам, органам ООН, благодійним організаціям та громадянському суспільству рекомендується враховувати питання захисту та розширення прав і можливостей жінок під час оцінки та планування задоволення постконфліктних потреб; Генеральному секретарю доручається розробити індикатори для відстеження виконання Резолюції 1325, а також створюються посади радників з питань захисту жінок, яких направляють до місій з підтримання миру. У цій Резолюції переважно розглядаються питання постконфліктного миробудування та участі жінок на всіх етапах мирних процесів.

1960 (2010): запроваджується механізм моніторингу випадків сексуального насильства внаслідок конфлікту та повідомлення про такі випадки; переважно розглядається питання припинення безкарності за сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту та міститься заклик до Генерального секретаря «назвати та присоромити» збройні угруповання, які вчиняють сексуальне насильство, та щодо введення санкцій, спрямованих на запобігання сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом; встановлюється механізм ведення переліків «названих та присоромле-

¹⁶ <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2017/03/08/zhnki-mir-bezpeka-perehd-ritoriki-do-praktiki/index.html>

¹⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

¹⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65266

¹⁹ <http://www.peacewomen.org/why-WPS/solutions/resolutions>

них» суб'єктів і тим самим надсилається чіткий політичний сигнал про те, що сексуальне насильство має певні наслідки, у тому числі включення до відповідного переліку у щорічних звітах Генерального секретаря, направлення відповідних матеріалів до Комітетів ООН із санкцій та Міжнародного кримінального суду, міжнародне засудження та репарації.

2106 (2013): розглядаються питання безкарності за сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту та практичної реалізації минулих резолюцій, а також питання відповідальності злочинців за вчинення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом; підкреслюються політичні і економічні права і можливості жінок; крім того, у цій Резолюції визнається, що від сексуального насильства в умовах конфлікту можуть страждати чоловіки і хлопці, а також що сексуальне насильство може призвести до психологічної травми цілої громади. Розглядаються питання практичної реалізації вже існуючих зобов'язань замість створення нових структур/ ініціатив; включені формулювання щодо участі жінок у протидії сексуальному насильству; підтримується використання можливостей правосуддя.

2122 (2013): у цій резолюції підтверджується зобов'язання Ради щодо протидії сексуальному насильству в умовах збройного конфлікту та повного виконання Резолюції 1325 й інших резолюцій ПД «Жінки, мир, безпека»; чітко закріплюється «комплексний підхід» до забезпечення сталого миру; встановлюються конкретні методи подолання проблеми недостатньої участі жінок; визнається потреба у врегулюванні першопричин виникнення збройного конфлікту та ризиків у сфері безпеки, з якими стикаються жінки; міститься заклик до надання комплексних послуг жінкам, які постраждали внаслідок конфлікту; підкреслюється зв'язок між роззброєнням і забезпеченням гендерної рівності, коли двічі згадується Договір про торгівлю зброєю.

2242 (2015): у цій резолюції розглядається питання ролі жінок у протидії насильницькому екстремізму і тероризму; вдосконалені методи роботи Ради Безпеки з проблемами жінок, миру та безпеки; беруться до уваги рекомендації, розроблені за результатами глобального дослідження²⁰; згідно з цією резолюцією створюється неформальна експертна група Ради Безпеки з питань жінок миру та безпеки і увага зосереджується на ширшому впровадженні порядку денного «Жінки, мир, безпека» до роботи ООН з боротьби з тероризмом і протидії насильницькому екстремізму; рекомендується проведення оцінки стратегій і ресурсів, пов'язаних з виконанням порядку денного «Жінки, мир, безпека»; підкреслюється важливість співпраці з громадянським суспільством; міститься заклик до збільшення обсягів фінансування гендерно орієнтованої підготовки, аналізу і програм; гендерні питання називаються наскрізними для порядків денних щодо боротьби з тероризмом/ протидії насильницькому екстремізму; визнається важливе значення інтегрування порядку денного «Жінки, мир, безпека» у всіх ситуаціях, які виникають у країні.

2467 (2019):21 у цій резолюції зазначається, що проблема сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, відноситься до ширшого порядку денного «Жінки, мир, безпека»; міститься заклик до підтримки і захисту жіночих організацій громадянського суспільства, а також заклик приділити увагу проблемі дітей, народжених внаслідок зґвалтування.

У РРБ ООН 2467 визнається, що сексуальне насильство в умовах конфлікту виникає як одна з форм насильства щодо жінок та дівчат; визнаються роль та обов'язки держав щодо усунення першопричин виникнення сексуального насильства, а структурна гендерна нерівність та дискримінація називаються одними з таких першопричин; визнається необхідність засто-

²⁰ Олена Суслова, Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства оборони і Генерального штабу України, Інформаційно-консультативний жіночий центр, 2016 рік

²¹ https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2019/09/report/commentary-on-security-council-resolution-2467/19_0496_WPS_Commentary_Report_online.pdf

сування підходу, орієнтованого на потреби постраждалих осіб; державам-членам рекомендується забезпечити недискримінаційний та конкретний характер заходів запобігання та реагування, а також дотримання прав і приділення пріоритетної уваги потребам постраждалих осіб, у тому числі уразливих або цільових груп, в ході таких заходів; підтверджується, що нормативні положення про послуги для постраждалих мають передбачати норми щодо жінок з дітьми, які народилися внаслідок сексуального насильства в умовах конфлікту, а також послуг для чоловіків і хлопців; міститься заклик до держав-членів щодо вдосконалення політики, що передбачає відповідні заходи реагування, та спростування припущень щодо того, що чоловіків не уражає ця проблема; державам-членам настійно пропонується розширити доступ до правосуддя для постраждалих осіб, у тому числі шляхом надання компенсацій та вдосконалення норм кримінального законодавства, включно з усуненням процедурних перешкод на шляху до правосуддя.

2493 (2019 р.): у цій резолюції міститься заклик до всіх держав-членів ООН щодо активізації виконання попередніх дев'яти резолюцій цього порядку денного, а також доручення ООН розробити адаптовані до конкретних ситуацій методи забезпечення участі жінок у всіх мирних процесах, які відбуваються за підтримки ООН²².

Резолюції **1820** і **1888** зосереджені переважно на захисті жінок від сексуального насильства: завдяки їх прийняттю було досягнуто значних успіхів якщо не в самому запобіганні цим злочинам, то, як мінімум, у зміцненні нормативної бази запобіжних і каральних заходів. Інші резолюції роблять акцент на участі і розширенні прав і можливостей жінок.

Важливою для розуміння та впровадження Порядку денного «Жінки, мир, безпека» є протидія сексуальній експлуатації жінок і дівчат. Ця тема стає надзвичайно важливою для кож-

ної країни під час збройних конфліктів. Через знищення місцевих підприємств та соціальних служб багато жінок та дівчат перебувають в уразливому становищі та шукають будь-яку роботу. Їх залякують, утримують силою, запрошують, продають, вербують шляхом обману, обіцяючи їм різну роботу і позбавляючи їх свободи – для подальшого використання з метою prostitucії.

Ця проблема розглядається і у деяких інших міжнародних документах, учасницею яких є Україна, а отже може вирішуватися узгоджено. **Відповідно до Конвенції ООН про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами**²³, яку Україна ратифікувала, проституція і торгівля людьми з метою проституції несумісні з гідністю і цінністю людської особи і загрожують добробуту людини, сім'ї і суспільства. Відповідно до Палермського протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, Україна погодилась вдосконалювати законодавчі або інші заходи, спрямовані на протидію попиту, котрий породжує експлуатацію людей, особливо жінок і дітей, в усіх її формах, оскільки це призводить до торгівлі людьми. Додатково тут можна згадати Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації, згідно з якою дитиною є особа молодша 18 років²⁴.

У контексті посилення ролі жінок у миробудуванні та захисті їхніх прав під час військових конфліктів Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок запропонував державам Загальну рекомендацію №30 щодо становища жінок в умовах запобігання конфліктам, в конфліктних та постконфліктних ситуаціях (далі цитовано за текстом Рекомендації²⁵):

«Ця загальна рекомендація охоплює питання застосування Конвенції у сфері попередження конфліктів, в умовах міжнародних і локаль-

²² <http://peacewomen.org/security-council/WPS-in-SC-Council>

²³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927

²⁴ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927

²⁵ Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, №1-37.

них збройних конфліктів, ситуацій іноземної окупації та окупації інших видів та на постконфліктному етапі». Крім того, в рекомендації розглядаються й інші ситуації, які викликають занепокоєння, такі як внутрішні заворушення, зтяжні громадянські заворушення та заворушення малої інтенсивності, політичні кризи, насильство на етнічному або релігійному ґрунті, надзвичайний стан та придушення масових заворушень, боротьба з тероризмом та організованою злочинністю. Для цілей цієї загальної рекомендації конфліктний і постконфліктний етапи іноді розглядаються окремо, оскільки притаманні їм труднощі і можливості в плані захисту прав жінок і дівчат можуть відрізнятися. Проте Комітет відзначає, що перехід від конфліктного до постконфліктного етапу далеко не завжди є поступовим та незворотнім і протягом тривалого часу може включати періоди припинення і поновлення конфлікту.

Такі ситуації тісно пов'язані з кризами, викликаними внутрішнім переміщенням осіб без громадянства та боротьбою груп біженців з процесами репатріації. У зв'язку з цим Комітет повторює своє зауваження, викладене в загальній рекомендації Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок №28, про те, що держави-учасниці продовжують нести відповідальність за всі свої дії, які стосуються прав людини громадян і негромадян, внутрішньо переміщених осіб, біженців, шукачів притулку та осіб без громадянства, в межах території або в зоні фактичного контролю держави-учасниці, навіть поза межами її території.

Жінки представляють різноманітні групи. Вони належать до різних вікових, етнічних, релігійних груп, можуть мати різні форми інвалідності, різну кількість дітей та/або родичів, про

яких вони дбають, і тому накопичений ними досвід виживання в конфліктних ситуаціях або їхні потреби в постконфліктних ситуаціях можуть суттєво між собою відрізнятися.

1.3. Національний план дій з виконання Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»: впровадження на національному та обласному рівнях.

У 2016 році уряд України продемонстрував свою політичну волю, затвердивши перший Національний план дій (НПД) з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року (Кабінет Міністрів України, розпорядження від 24.02. 2016 №113-р)²⁶. Україна є однією з перших країн у світі, яка розробляла та приймала свій НПД 1325 під час військового конфлікту²⁷. На цей час, окрім України, такі плани діють у 84 державах-членах ООН (45% від загальної кількості держав-членів ООН)²⁸. Відповідно до даних документу «Жінки, мир, безпека: доповідь Генерального секретаря ООН»²⁹, станом на серпень 2020 року лише 28 НПД (33%) з 84 НПД, прийнятих до грудня 2019 року, передбачають виділення бюджетних коштів на їх виконання. Лише 26 НПД (31%) містять згадки про роззброєння і передбачають конкретні заходи із роззброєння суспільства. Згідно з даними Міжнародної жіночої ліги за мир та свободу³⁰, хоча громадянське суспільство завжди відіграє провідну роль у зусиллях, спрямованих на активізацію виконання Порядку денного «Жінки, мир, безпека», лише у 63 НПД (75%) йому відводиться конкретна роль на різних етапах процесу виконання НПД, яка часто обмежується «консультативною» роботою.

Наразі діє 11 регіональних планів дій (РПД), як-от план дій Африканського союзу та план дій Європейського Союзу³¹. Зусилля, спрямо-

²⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>

²⁷ Щоб уникнути необхідності введення військового стану, що мало б негативний вплив на економіку країни, влада України початково назвала збройний спротив російській окупації «Антитерористична операція», або АТО (<https://www.rferl.org/a/ukraine-russia-fighting-donbas-rebranding-ato-/28985423.html>) (а території, які знаходяться під контролем контрольованих Росією військ, – зоною АТО (https://en.wikipedia.org/wiki/ATO_zone)). І лише у лютому 2018 року назву було змінено на «війна на Донбасі» (<https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/goodbye-ato-hello-taking-measures-ensure-national-security-defense-re-pulsing-detering-armed-aggression-russian-federation-donetsk-luhansk-oblasts.html>) (Операція Об'єднаних Сил – з 30 квітня 2018 року (<https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/ato-ends-joint-forces-operation-launched-donbas.html?cn-reloaded=1>))

²⁸ <https://digitallibrary.un.org/record/3888723?ln=en>

²⁹ S/2020/946. Доповідь Генерального секретаря Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй «Жінки, мир, безпека». 25 вересня 2020 року. Отримано з https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2020_946.pdf 12 березня 2021 року.

³⁰ <https://www.peacewomen.org/member-states>

³¹ <http://eplo.org/activities/policy-work/gender-peace-security-2/gender-mainstreaming-eu/>

вані на координацію діяльності на регіональному рівні, також включають проведення Азійсько-тихоокеанського симпозиуму з питань національних планів дій з виконання порядку денного «Жінки, мир, безпека», на якому держави-учасниці і представники громадянського суспільства діляться набутим досвідом та позитивними напрацюваннями щодо виконання РРБ ООН 1325.

Перший НПД 1325 в Україні був розроблений Міністерством соціальної політики, до кола повноважень якого входить ця сфера, у співпраці з ОГС, зокрема жіночими ОГС, які на той момент вже почали просувати Порядок денний «Жінки, мир, безпека» в Україні. Завдяки цьому до розробки НПД залучалися експертки жіночих ОГС та використовувався їхній досвід, але були недостатньо враховані потреби новоутворених соціальних груп, які виникли внаслідок конфлікту.

Мета Національного плану дій (НПД) України з виконання Резолюції – посилити роль жінок як рівноправних партнерів у процесах відновлення та розбудови миру в країні. План являє собою перелік цілей, заходів та індикаторів їх виконання, основних виконавців, а також містить фінансові джерела їх забезпечення.

Власне, перший План представляв собою зведену таблицю, у якій перелічені 5 основних напрямів діяльності, завдання до кожного напрямку, показники для оцінювання ступеню виконання завдань з розподілом за роками виконання, конкретні заходи до кожного завдання, організації та інституції, яким доручено виконання кожного заходу, а також джерела фінансування.

Виконавцями українського Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» (далі – «НПД 1325») в межах їхніх повноважень є:

- Центральні органи виконавчої влади. Міністерство соціальної політики України відповідальне за координацію виконання та узагальнення інформації, звітування за НПД 1325. Комітет CEDAW видав Загальну рекомендацію №30 (п'ятдесят шоста сесія, 2013 рік) щодо становища жінок в умовах запобігання конфліктам, в конфліктних та постконфліктних ситуаціях³², а у 2015 році структура ООН Жінки опублікувала Посібник із реалізації Загальної рекомендації №30 та резолюцій Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека»³³ (доступний українською мовою³⁴). Держави-учасниці Конвенції CEDAW зобов'язані звітувати про виконання ними резолюції «Жінки, мир, безпека» у своїй доповіді про дотримання положень Конвенції CEDAW (див. докладніше про взаємозв'язок Конвенції CEDAW та резолюції «Жінки, мир, безпека» у Розділі 4). Серед головних виконавців плану дій – правоохоронні структури: Міністерство оборони України та Міністерство внутрішніх справ України. У збройних силах багатьох країн світу, миротворчих місіях ООН, в НАТО вже тривалий час пильну увагу приділяють ґендерному інтегруванню, з часом поглиблюють деталізують і його³⁵.

- Обласні адміністрації, Київська міська державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, Державна судова адміністрація України, Служба безпеки України.

На виконання Національного плану дій 1325 органам місцевої влади рекомендовано розробляти місцеві плани дій чи заходів; тому важливо, щоб відповідальні особи мали знання стосовно існуючих міжнародних документів у відповідній сфері, враховували відмінності різних регіонів, потреби та інтереси місцевих громад, інтереси груп, які постраждали внаслідок конфлікту – ВПО, ветеранів і ветеранок, волонтерів і волонтерок, удів, членів родин тих, хто пропали безвісти чи загинули в бою, тощо.

³² <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/recommendations.aspx>

³³ <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/8/guidebook-cedawgeneralrecommendation30-womenpeacesecurity>

³⁴ Посібник із реалізації Загальної Рекомендації №30 та Резолюцій Ради Безпеки ООН «Жінки, мир, безпека».

<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/430/4.pdf>

³⁵ Олена Суслова, Інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства оборони і Генерального штабу України, Інформаційно-консультативний жіночий центр, 2016 рік

Роль громадянського суспільства у першому НПД «Жінки, мир, безпека»

ОГС та міжнародні організації зазначені у переліку органів, яким доручено виконання різноманітних завдань НПД 1325, передбачених у цьому документі. ОГС та місцеві ініціативні групи, у тому числі групи, до складу яких входять люди з новоутворених категорій населення, першими задовольняли потреби осіб з груп, що утворилися внаслідок конфлікту; отже, вони мають знання про потреби цих категорій осіб та добрі робочі стосунки у громадах. Тому їх участь має надзвичайне значення для успішного виконання запланованих заходів. Окрім того, що ці ОГС відстоюють інтереси новоутворених груп населення, вони також розвивають горизонтальні зв'язки між місцевими суб'єктами, відповідальними за виконання своїх частин обласних планів дій, та беруть участь у процесах миробудування як на місцевому, так і на міжнародному рівні. Ці ОГС включають питання порядку денного «Жінки, мир, безпека» до паралельних звітів, які готуються згідно з численними міжнародними документами, учасницею яких є Україна, у тому числі Пекінської декларації та Конвенції CEDAW. Українські жіночі ОГС наразі готують паралельну доповідь Комітету CEDAW щодо становища жінок на окупованій Росією території, адже Росія відмовилася розглянути ці питання у своїй доповіді.

Із впровадженням першого НПД розпочався і моніторинг його виконання. Прогресивним кроком є те, що уряд взяв на себе відповідальність за впровадження Резолюції 1325 і за дорученням Віце-прем'єр-міністерки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе офіс ООН Жінки в Україні провів незалежну оцінку – «Проміжна оцінка Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року»³⁶. Свої незалежні огляди різних аспектів впровадження НПД робили і громадські орга-

нізації: Інформаційно-консультативний жіночий центр³⁷, «Центр – Розвиток демократії»³⁸ та Український жіночий фонд.

Громадські організації і структура ООН Жінки публічно представили свої результати та рекомендації уряду³⁹, ЦОВ, громадським організаціям та міжнародним агенціям. Ключові висновки моніторингу були такі:

- Як і очікувалося, саме сектор безпеки активно залучився до виконання порядку денного «Жінки, мир, безпека», прийнявши галузеві плани дій – до їх прийняття сектор безпеки активно заохочували міжнародні партнери, у тому числі ООН Жінки, НАТО та ОБСЄ. У той же час, інші структури, наприклад Міністерство охорони здоров'я або Міністерство освіти і науки, такі плани не розробили.
- Не всі цільові групи були залучені до формування НПД, враховані не всі уразливі групи жінок як бенефіціарки, що пояснюється відсутністю аналізу потреб цільових груп. Наявність військових дій спричиняє нові виклики, а також виникнення різних цільових груп з новими потребами.
- Не всі плани дій на обласному та місцевому рівнях включають ті заходи, які актуальні для областей, що пояснюється нерозумінням теми та процедурами створення місцевих планів дій.
- Мінімальне фінансування на національному та місцевому рівнях не дозволило наскрізно впроваджувати НПД в різних сферах, а також охопити всі області України. Затвердження НПД розпорядженням КМУ надало можливість спростити процедуру погодження документу усіма ЦОВ та виконання на рівні Кабміну. У той же час це не вимагало обов'язкового виділення коштів з державного бюджету. Подібне рішення дало можливість розпочати інформування, проводити освітні заходи та створювати сервіси в різних сферах життєді-

³⁶ <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2019/10/midterm-evaluation-of-the-ukrainian-national-action-plan-on-implementation-of-uns-cr>

³⁷ <http://www.wicc.net.ua/category/1325>

³⁸ Огляд ініціатив миробудування в Україні. Елла Ламах, Марія Дмитрієва. «Центр «Розвиток Демократії», Київ, 2017. <http://uhrf.org/download/48.pdf>

³⁹ Матеріали правозахисної Програми по відновленню миру і діалогу для внутрішньо переміщених жінок «Голос жінки має силу 2018», за фінансової підтримки Інституту міжнародних культурних зв'язків (IFA, Німеччина).

яльності жінок, чоловіків, дівчат і хлопців із залученням різних джерел фінансування. Середньостроковий огляд, моніторинг та оцінка уряду, громадських організацій та структури ООН Жінки допомогли Міністерству соціальної політики України провести удосконалення вже прийнятого НПД. Нову редакцію цього документу було затверджено **Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 637-р**.

Основні завдання оновленого Національного плану дій 1325 до 2020 року:

1. Оцінка впливу конфліктів на національну систему забезпечення прав людини, зокрема щодо захисту, надання допомоги та реабілітації постраждалих від ґендерного насильства, участі жінок у встановленні миру та запобіганні конфліктам.
2. Оцінка впливу кризи на інфраструктуру, організацію та функціонування системи надання послуг.
3. Координація діяльності суб'єктів взаємодії, які працюють над впровадженням Резолюції Ради Безпеки ООН 1325.
4. Організація фахової підготовки кадрів.
5. Розширення участі жінок у розбудові та встановленні миру, формування культури миру.
6. Підвищення обізнаності населення з питань безпечної поведінки під час перебування в районі проведення військової операції (на даний момент – ООС), населеному пункті, розташованому на лінії військового зіткнення, та на тимчасово окупованих територіях.
7. Формування серед населення культури миру та нульової толерантності до проявів насильства.
8. Запобігання та протидія насильству щодо жінок.
9. Удосконалення системи захисту жінок і дівчат, які постраждали від конфліктів (ідентифікація, створення системи допомоги, інформування про допомогу).
10. Створення системи всебічної допомоги постраждалим від конфліктів.

11. Оцінка впливу та ефективності впровадження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, Мир, Безпека» на період до 2020 року⁴⁰.

Оновлений НПД 1325 включав не лише розділи «Запобігання конфліктам, їх наслідкам та насильству», «Захист, допомога, реабілітація жінок, які постраждали від конфліктів», а й «Відновлення»: до постконфліктної відбудови потрібно готуватися, при чому потрібно враховувати інтереси і потреби всіх груп населення, включно із тими, які виникли внаслідок конфлікту. Таке миробудування сприятиме зниженню суспільної напруги, а отже – міцнішому миру.

Вагомий внесок в популяризацію Резолюції «Жінки, мир, безпека» зробили міжнародні організації та агенції, такі як ОБСЄ, ООН Жінки, НАТО, які з перших днів затвердження НПД почали проводити освітні заходи спільно з ЦОВ та громадськими організаціями в різних секторах – соціальної політики, оборони, правоохоронних органів на рівні областей та районів. Необхідно зазначити, що ані уряд, ані громадські організації не мали відповідних людських ресурсів та фінансування, щоб розпочати всеохоплюючу просвітницьку кампанію для розуміння НПД в усіх сферах життєдіяльності людини і на всій території України.

Впровадження Резолюції 1325 розпочалась на рівні областей, де:

- 1) працюють потужні жіночі організації, які мають проєкти для реалізації заходів, знання і досвід впровадження Резолюції 1325;
- 2) реалізуються проєкти міжнародної технічної допомоги, які спільно з громадянським суспільством надають інформацію про мету та завдання порядку денного «Жінки, мир, безпека».

Чимало областей України не були охоплені освітніми кампаніями з НПД, що, зі свого боку, призвело до таких наслідків:

⁴⁰ Вісник «Національної ради жінок України» №3, квітень.

⁴¹ Ці і подальші цитати взяті з особистих інтерв'ю, проведених авторками протягом серпня-вересня 2020 року з представниками та представницями органів місцевого самоврядування у Вінницькій, Волинській, Кіровоградській, Львівській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях.

1. Обласні та місцеві плани дій переважно копіювалися з національного плану дій. Представниці районних державних адміністрацій зазначали, що вони зобов'язані дотримуватись пунктів плану обласного рівня, це дисципліна та субординація: «Нас можуть спитати, як це так, що ви не дотримались тих заходів, що прописані областю. Більшість документів так і готується, під кальку. Це треба доносити та готувати відповідні методички, що на місцевому рівні ми можемо залишати тільки ті пункти заходів, які для нас актуальні і в яких ми розуміємося».

2. Заходи не проводились, бо більшість не розумілася у визначеннях та не знала, що мається на увазі в тому чи іншому пункті плану. В інтерв'ю представниці ОМС та районних державних адміністрацій відповідали, що не розуміють визначення «ґендерне насильство»: «Який механізм, як діяти і кого залучати. І подібних пунктів плану дуже багато. Нам не вистачає знань та практик».

3. Немає розуміння, а значить, нема й фінансування. Представниці та представники ОМС і районів пояснили, що, в першу чергу, фінансувались ті програми і заходи, які стандартно з року в рік є необхідними для життєдіяльності громади: «Окрім того, є дотації, котрі чітко спускаються з національного рівня на визначені витрати для місцевого рівня (охорона здоров'я та освіта). Зі свого боку депутатський корпус голосує за розподіл коштів і визначає пріоритетність. Місцеві плани заходів на виконання НПД підписує голова району чи міста, але їх не виносять на голосування, тож для них не буде виділено коштів з бюджетів міста/ОТГ (об'єднаної територіальної громади) чи району».

Голови сільських рад та керівники ОТГ відповіли, що їх би не зрозуміли, якби вони на голосування для виділення коштів винесли місцевий план заходів на виконання НПД: «Спочатку треба показати важливість цього документу, розповісти, як покращиться життя громади, а вже потім виносити на розгляд питання про фінансування. Але найголовніша річ – це відповідні регулюючі фінансові процедури, які дозволятимуть ці кошти взяти з одного

чи іншого рядка доходів чи асигнувань».

4. Громадянське суспільство переважно не ознайомлене з порядком денним «Жінки, мир, безпека» і не долучається до підтримки та проведення заходів на місцевому рівні. Багато громадських організацій свою діяльність проводять завдяки донорській підтримці, але кошти на подібну роботу донорами не виділяються системно і для всіх областей України. Впровадження НПД 1325 підтримували такі агенції, як ООН Жінки, ПРООН, ФН ООН, Європейський Союз, Австрійська агенція міжнародного розвитку, уряд Канади у співпраці з Глобальною мережею жінок-миробудівниць. Проекти підтримували ініціативи громадських організацій у співпраці з органами влади обласного й місцевого рівнів; на жаль, не всі області могли дозволити собі охопити просвітницькою інформацією та заходами всі райони та населені пункти (Чернігівська, Херсонська, Львівська). У той же час існують проекти, які системно і від самого затвердження НПД підтримують ініціативи громадських організацій (Запорізька, Донецька, Луганська області). Необхідно зазначити, що процедури виділення коштів громадським організаціям від обласних органів влади чи ОМС в рамках соціального замовлення або за іншими процедурами є дуже складними і не всі області зацікавлені у проведенні подібних процедур. Це теж один із факторів, що перешкоджає фінансовому забезпеченню впровадження НПД на місцевому рівні – знов-таки, через відсутність у місцевих депутатів знань про порядок денний «Жінки, мир, безпека» і політичної волі для того, щоб взяти на себе вирішення цих проблем.

Наступний, **другий НПД 1325**, Міністерство соціальної політики підготувало у тісній співпраці з іншими ЦОВ, Урядовою уповноваженою з питань ґендерної політики, доктором юридичних наук, Катериною Левченко та її апаратом, за суттєвого внеску міжнародних організацій, ОГС та ініціативних груп з усієї країни, у тому числі груп миробудівниць, які взяли участь у розробці цього документу в ході низки консультацій⁴². Він був прийнятий Кабінетом Міністрів 28 жовтня 2020 року⁴³.

⁴² Це один з тих випадків, коли пандемія COVID-19 та поширеність Zoom сприяли більш повному залученню до обговорення спеціалістів та активістів з областей та районів.

⁴³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

Цей НПД був розроблений з використанням принципів управління, орієнтованого на результат, та передбачав проведення ґрунтовних консультацій і нарад з питань стратегічного планування, а також залучення експертів та фахівців зі структур різних рівнів прийняття рішень і різних груп. Отриманий у результаті цієї роботи документ⁴⁴ відрізняється від попереднього НПД. У Плані зазначається його основа – нормативно-правова база, як національна, так і міжнародна, а також стратегічні цілі. Далі у ньому наводиться опис поточної ситуації, яка склалася внаслідок збройного конфлікту на сході України, та її зв'язку з пандемією COVID-19, чітко презентуються мета НПД, цільові групи і принципи, перелічуються органи, відповідальні за виконання НПД на різних рівнях, а потім викладаються оперативні цілі і задачі для досягнення кожної стратегічної цілі. Крім того, він має чотири додатки, у яких розглядаються різні аспекти його виконання.

У Додатку 1 наводиться План дій з переліком конкретних заходів за кожним завданням, відповідальних органів, строків виконання кожного заходу і джерел фінансування.

У Додатку 2 наводиться План моніторингу із зазначенням показників виконання загальної мети НПД для кожного завдання, стратегічних і оперативних цілей з розподілом за секторами, джерел інформації і переліку органів та інституцій, відповідальних за збір зазначеної інформації. Крім того, у цій таблиці також передбачена колонка для внесення аналітичної інформації щодо факторів, які сприяли або перешкоджали досягненню встановлених цілей.

У Додатку 3 наводиться перелік нормативно-правових документів законодавства України, згрупованих за стратегічними цілями НПД 1325, які розглядаються у них прямо або опосередковано. Цей перелік є дуже важливим інструментом для проведення на місцях інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо порядку денного «Жінки, мир, безпека».

У Додатку 4 наводиться форма звіту про виконання НПД конкретними ЦОВ або іншими органами та інституціями, відповідальними за його виконання. Ця форма відповідає структурі Плану дій та його змісту і має включати всі заходи та показники, актуальні для конкретного органу або конкретної інституції.

Такий процес підготовки цього документу, до якого були залучені всі верстви населення та у ході якого були розглянуті всі відповідні аспекти, повинен забезпечити більшу підтримку з боку місцевої влади і місцевих ОГС та сприяти об'єднанню зусиль ключових ЦОВ, залучених до його виконання.

Процедура локалізації, представлена у цьому Посібнику, має допомогти органам місцевого самоврядування краще зрозуміти порядок денний «Жінки, мир, безпека», причини його актуальності для їхніх громад та способи використання другого НПД 1325 для кращого задоволення потреб різних категорій населення, сприяння соціальній згуртованості та забезпечення розбудови миру на місцевому рівні.

Вплив пандемії COVID-19 на виконання порядку денного «Жінки, мир, безпека»

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на виконання НПД 1325 – як і на будь-яку іншу сферу життя суспільства. У цілому, карантинні заходи мали жахливі наслідки для малого бізнесу, який представлений переважно жінками-власницями бізнесу або просто фізичними особами-підприємницями; багато жінок, які працюють у сфері торгівлі, втратили роботу; жінки, які працюють у неформальних секторах економіки, втратили джерело доходів⁴⁵.

Все це відбувалося разом із закриттям дитячих садочків та шкіл, і жінкам довелося взяти на себе левову частину репродуктивної праці – і у той же час жінки намагалися зберегти свої робочі місця, працюючи дистанційно або шукали інші джерела доходу для утримання своїх сімей. Жінки, які працюють у сфері охо-

⁴⁴ <https://www.msp.gov.ua/projects/619/>

⁴⁵ <https://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eca/attachments/publications/2020/05/rapid%20gender%20assessmentukr-min.pdf?la=en&vs=4536>

рони здоров'я (де вони становлять абсолютну більшість працюючих), надмірно звантаженою роботою, отримують низьку заробітну плату та піддаються надвисоким ризикам заразитися COVID-19⁴⁶.

Новоутворені групи населення, які і так вже стикаються з численними перешкодами, не розглядаються як пріоритетні групи. Жінки, які займаються діяльністю з миробудування – як і інші жінки – мають поєднувати цю діяльність з доглядом за дітьми, хатніми справами та роботою. Цей тягар стає ще важчим через стрес, непевність, економічну і політичну нестабільність. Місцевим органам влади, які намагаються звести кінці з кінцями в умовах поглиблення економічної та політичної кризи, порядок денний «Жінки, мир, безпека» не видається пріоритетним завданням, хоча у ньому розглядаються різноманітні аспекти безпеки людей.

Щонайменше 2 мільярди людей у світі живуть у ситуації, де відчуваються наслідки нестабільності, конфлікту і насильства⁴⁷. Внаслідок пандемії COVID-19 життя людей у регіонах, які постраждали внаслідок конфлікту, стало ще менш безпечним⁴⁸. Пандемія COVID-19 загострила першопричини збройних конфліктів, які тривають у різних куточках світу, та спричинила затримки і зриви мирних переговорів, виконання мирних угод та інших процесів забезпечення миру і безпеки.

23 березня 2020 року Генеральний секретар ООН закликав до глобального припинення вогню, щоб відкласти зброю та зосередити зусилля на боротьбі з пандемією. Його заклик був позитивно сприйнятий державами-членами, сторонами конфліктів, регіональними організаціями та громадянським суспільством. Але жести підтримки заклику до глобального припинення вогню не завжди транслювалися

у конкретне покращення ситуації на місцях. 1 липня 2020 року Рада Безпеки підтримала заклики Генерального секретаря до глобального припинення вогню, прийнявши Резолюцію 2532 (2020)⁴⁹. У Резолюції РБ ООН 2532 Рада Безпеки також «визнає вкрай важливу роль, яку відіграють жінки у зусиллях з реагування на COVID-19, а також непропорційний негативний вплив пандемії, зокрема соціально-економічний вплив, на жінок та дівчат, дітей, біженців, внутрішньо переміщених осіб, осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, закликаючи до конкретних заходів з метою мінімізації цього впливу та забезпечення повноцінної, рівної та значущої участі жінок і молоді у розробці та здійсненні належних і сталих заходів реагування на пандемію...»⁵⁰. У доповіді Генерального секретаря Раді Безпеки «Жінки і мир і безпека», підготовленій у 2020 році, зазначається: «Експерти обґрунтовано висловлюють занепокоєння з приводу відвернення ресурсів від зусиль, спрямованих на охорону здоров'я жінок, у тому числі сексуального і репродуктивного здоров'я, довготривалих наслідків для участі дівчат у сфері освіти та зайнятості серед жінок, а також негативної тенденції обмеження прав жінок із використанням пандемії як приводу для цього. Пандемія матиме глибокі наслідки для міжнародного миру та безпеки, у тому числі в результаті подальшого відсторонення жінок від процесу прийняття політичних рішень, зокрема у тих випадках, коли це стосується укладання мирних угод або відбувається у країнах, які знаходяться на етапі політичних перетворень. Загалом відзначається тісний взаємозв'язок між гендерною нерівністю та ризиком виникнення конфліктів»⁵¹.

Навіть із урахуванням того, що через пандемію COVID-19 було перервано роботу з

⁴⁶ <https://www.fes.de/e/self-sacrifice-as-a-duty>

⁴⁷ UN OCHA 2019, цитовано по публікації UN Women and UN Department of Political and Peacebuilding Affairs Policy Brief No. 19 COVID-19 and Conflict: Advancing Women's Meaningful Participation in Ceasefires and Peace Processes. Отримано з <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/policy-brief-covid-19-and-conflict-en.pdf?la=en&vs=4621> 19 жовтня 2020 року

⁴⁸ UN Women and UN Department of Political and Peacebuilding Affairs Policy Brief No. 19 COVID-19 and Conflict: Advancing Women's Meaningful Participation in Ceasefires and Peace Processes. Отримано з <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/policy-brief-covid-19-and-conflict-en.pdf?la=en&vs=4621> 19 жовтня 2020 року

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ Резолюція Ради Безпеки ООН 2532 (S/RES/2532 (2020)). Отримано з <http://www.unscr.com/files/2020/02532.pdf> 20 жовтня 2020 року.

⁵¹ World Bank and United Nations, Pathways for Peace: Inclusive Approaches to Preventing Violent Conflict (Washington, D.C., World Bank, 2018), як викладено у Доповіді Генерального секретаря Раді Безпеки «Жінки і мир і безпека» 2020 року. <https://undocs.org/en/S/2020/946>

миробудування і підвищилися ризики для місцевих миробудівниць внаслідок того, що обсяги економічних ресурсів зменшуються, а авторитарні уряди користуються ситуацією для впровадження жорсткішої політики, ця пандемія дала змогу побачити непересічну роботу миробудівниць, особливо у місцевих громадах. У багатьох громадах, які постраждали внаслідок конфлікту, миробудівниці з числа жінок та молоді під час кризи беруть на себе надання гуманітарної допомоги та безпосереднє реагування на нагальні потреби на місцях. Це ті самі жінки та молодь, які працюють заради досягнення миру, діють як посередники, виступають за ґендерно чутливі мирні процеси, та відстоюють виконання мирних угод. Отже, завдяки пандемії миробудівниці з числа жінок та молоді отримали такі можливості:

1. Продемонструвати, і дуже конкретно, що ПД «Жінки, мир, безпека» є довгостроковою, всеохопною, міжгалузевою комплексною програмою, оскільки закликає – серед іншого – до забезпечення соціального захисту,

якісних і доступних систем охорони здоров'я, продовольчої і економічної безпеки. Крім того, у ньому піднімається питання зв'язку між миром, гуманітарною роботою і розвитком. Зрештою, бідність і конфлікт є соціально-політичними факторами, які визначають здоров'я населення, і водночас, бідність є однією з першопричин конфліктів.

2. Наголосити на важливості більш комплексної нормативно-правової бази для забезпечення безпеки людей.

3. Зміцнити впевненість і довіру до місцевих громадах та розширити коло прибічників миру.

4. Підкреслити, що так само, як і в рамках глобальних зусиль із впровадження РРБ ООН 1325 і порядку денного «Жінки, мир, безпека» загалом, у реагуванні на пандемію COVID-19 миробудівницям необхідно надавати провідну роль.

5. Посилити зв'язок між порядком денним «Жінки, мир, безпека» та гуманітарною діяльністю⁵².

⁵² Mavic Cabrera-Balleza's presentation at the virtual event «Connected or muted? New opportunities for women's participation in peace processes in times of COVID-19» organized by the Ministry of Foreign Affairs of Norway on 06 May 2020. https://gnwp.org/wp-content/uploads/Mavic-Cabrera-Ballezas-presentation-Connected-or-muted_-_Womens-participation-in-peace-processes-in-times-of-COVID-19-Norway-MFA-May-06-2020.pdf
<https://www.youtube.com/watch?v=KhrLuFmpjP8&t=2320s>

РОЗДІЛ 2.

ЛОКАЛІЗАЦІЯ: УСПІШНА ПРАКТИКА СТАЄ СТАНДАРТОМ

У цьому розділі ми розглянемо обґрунтування та послідовність локалізації РРБ ООН 1325, як проводити навчання щодо локалізації та як забезпечити довгостроковий ефект від локалізації.⁵³

Локалізація в загальному розумінні цього слова – це адаптація концепції, нормативно-правового акту чи політики до конкретної спільноти або населення з метою задоволення особливих потреб людей.

2.1. Навіщо потрібна локалізація? Підґрунтя, принципи та теорія змін

Основною проблемою, яка виникає під час розробки та реалізації політики, є виключення зі сфери її охоплення уразливих категорій населення. До цих уразливих категорій населення відносяться жінки, молодь, люди з інвалідністю, особи зі спільноти ЛГБТІК, представники етнічних та релігійних меншин, мешканці віддалених сільських громад, які постраждали від насильницьких конфліктів. РРБ ООН 1325 – це інноваційна міжнародна політика, яка потенційно може покращити життя жінок і осіб з інших уразливих категорій населення. Це міжнародна політика, яку багато країн⁵⁴, у тому числі Україна, включили в свою нормативно-правову базу шляхом розробки і прийняття Національного плану дій з виконання Резолюції «Жінки, мир, безпека» (НПД ЖМБ). Отже, дуже важливо, щоб НПД «Жінки, мир, безпека» розроблявся з урахуванням ситуації в країні, враховував її пріоритети та відповідав її потребам, тобто був локалізований.

Для наочності ми розглянемо приклади методів та інструментів, які використовуються в різних країнах для локалізації Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 та інших резолюцій порядку денного «Жінки, мир, безпека» (надалі ПД ЖМБ) шляхом створення успішних планів дій

на їх виконання на місцевому рівні. Плани дій місцевого рівня створюються для конкретних жінок та чоловіків, дівчат та хлопців, які живуть в областях та районах, містах та селах, а отже ці документи повинні відповідати їхнім потребам і пріоритетам. Локалізація передбачає як процес створення, так і процес впровадження й досягнення результатів.

Термін «локалізація Резолюції 1325» у 2010 році запропонувала Глобальна мережа жінок-миробудівниць (ГМЖМ)⁵⁵. Це мережа жіночих груп та організацій громадянського суспільства з Африки, Азії і країн Тихоокеанського регіону, Латинської Америки, Східної та Західної Європи, а також Близького Сходу та Арабського світу, переважно з країн, що постраждали від військового конфлікту. ГМЖМ започаткувала локалізацію як стратегію «знизу-вгору» для ефективної реалізації резолюцій ЖМБ на місцевому рівні. Глобальна мережа жінок-миробудівниць та її місцеві партнери беруть активну участь у впровадженні резолюцій стосовно прав жінок, миру та безпеки, а також нормативних документів щодо прав людини, прав жінок, гендерної рівності, прав молоді як на національному, так і на місцевому рівні. Тому вони добре знайомі із соціально-політичним, культурним та економічним контекстом в регіоні.

Глобальна мережа жінок-миробудівниць збирає досвід локалізації з різних країн світу, особливо тих, які постраждали від збройного конфлікту. Якщо уряди вибирають стратегію локалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека», в такий спосіб успішна практика місце-

⁵³ Цей розділ розроблено на основі посібника Глобальної мережі жінок-миробудівниць «From Best Practice Example to Standard Practice: A toolkit on the Localization of the UN Security Council Resolution 1325 on Women and Peace and Security Resolutions». GNWP, 2018.

⁵⁴ Станом на квітень 2021 року це 92 країни - <http://1325naps.peacewomen.org/>

⁵⁵ Global Network of Women Peacebuilders, <https://gnwp.org/>

вого рівня стає стандартом для всієї країни і кращим очікуваним результатом.

Генеральний секретар ООН неодноразово згадував стратегію локалізації як ключовий інструмент для реалізації політики на практиці у своїх звітах перед Радою Безпеки (у 2012, 2013, 2014, 2016, 2017 та 2018 роках).

Локалізація не передбачає збільшення навантаження на місцевих чиновників: вона допомагає місцевим громадам проаналізувати владні функції та політики, щоб з'ясувати, як вони сприяють чи перешкоджають виконанню НПД 1325 та відповідних резолюцій РБ ООН. Локалізація 1325 створює канали для глибшого координування, співпраці та узгодженості між усіма зацікавленими сторонами у роботі з впровадження НПД 1325.

Підґрунтя

В основу Програми локалізації, розробленої ГМЖМ у 2010 році, закладене визнання того, що умовами ефективної розробки та реалізації політики є лідерство, провідна роль і участь місцевих громад. Це підхід «знизу-вгору», який передбачає, що до виконання резолюцій ЖМБ у місцевих громадах безпосередньо залучаються органи виконавчої влади, міські голови, члени рад, лідери громад, релігійні лідери, жінки-лідерки, молодіжні лідери, педагоги, місцеві поліцейські та військові, а також інші важливі суб'єкти на місцевому рівні.

Принципи

Децентралізація та автономне управління – основа локалізації

Локалізація спирається на владу щодо прийняття рішень, на владні та офіційні повноваження місцевої влади, надані їй відповідно до законів про місцеве управління і нормативних документів стосовно децентралізації в країні. Отже, основною вимогою для Програми локалізації є децентралізована система управління у країні: автономія у тій чи іншій формі надається конкретному регіону або громаді.

Термін «децентралізація» означає низку процесів реорганізації фінансової, адміністративної та іншої системи з метою передачі частини владних повноважень, обов'язків та/або повноважень щодо прийняття рішень від центрального уряду місцевим структурам, наприклад місцевим органам влади або громадам. Децентралізація, особливо політична, що передбачає вибори місцевих посадових осіб, може стати корисним інструментом для підвищення рівня відповідальності перед місцевим населенням, розширення участі і забезпечення прийняття рішень із залученням більшої кількості представників і представниць різних верств населення. Як відзначає Світовий банк, «якщо децентралізація працює ефективно, то вона допомагає усунути перешкоди у процесі прийняття рішень, які часто виникають внаслідок того, що важливі соціально-економічні заходи планує і контролює центральний уряд, [а також] може сприяти скороченню складних бюрократичних процедур»⁵⁶. Для отримання цих переваг децентралізацію необхідно проводити ефективно, чітко розподіляючи обов'язки і виділяючи достатні фінансові інвестиції. Крім того, для успішної децентралізації необхідна участь місцевої громади і залучення жінок та всіх основних зацікавлених сторін на місцях. Розуміння процесу децентралізації та провідна роль у ньому місцевих громад є ключем до успіху цього процесу.

Участь жінок у процесі розробки політик і прийняття рішень на місцевому рівні

Децентралізація є корисним механізмом забезпечення ширшого залучення до прийняття рішень жінок та інших категорій населення, які історично виключалися з цього процесу. Хоча вплив децентралізації на участь жінок, як і раніше, досліджений недостатньо, очевидно, що у процесі розробки місцевої політики виникає унікальна можливість сприяти розширенню прав і можливостей жінок. Доступ до прийняття рішень на місцевому рівні має важливе значення для зміцнення впливу жінок на політичній арені та озвучення конкретних про-

⁵⁶ The World Bank, «Decentralization and Subnational Regional Economics: What, Why and Where?», Доступ за адресою: <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/what.htm>

блем, які їх турбують. Щоб прогрес, досягнутий у розширенні прав та можливостей жінок на національному рівні, впливав на ситуацію по всій території країни, важливо забезпечити значущу участь жінок в системі управління на обласному та районному рівнях.

Проте децентралізацію можна використовувати і для посилення владного дисбалансу – наприклад, шляхом зміцнення владних позицій чоловіків та поглиблення ґендерної нерівності. У звіті 2008 року, підготовленому Канадським Центром досліджень міжнародного розвитку (IDRC), підкреслюється: якщо жінки не залучаються до прийняття рішень на місцевому рівні, децентралізація може посилити ґендерні стереотипи шляхом покладення на жінок додаткових обов’язків, на додачу до домашніх справ та обов’язків з догляду⁵⁷. Тренінги з локалізації допомагають уникнути потенційно шкідливих наслідків децентралізації за рахунок включення жінок до процесів прийняття рішень, а також визнання та використання їхнього лідерського потенціалу.

Як свідчить світова практика, мирні переговори та постконфліктна реабілітація, які проводяться без урахування потреб та інтересів жінок, не забезпечують довготривалий мир. Але на національному та міжнародному рівнях жінок вкрай неохоче залучають до мирних переговорів. На місцевому рівні жінкам набагато простіше добитися врахування їх думки, їхніх потреб та інтересів. Механізми та інструменти, які використовуються для цього на місцевому рівні, дають жінкам необхідні знання та досвід для врахування їхніх інтересів та потреб і розбудови міцного миру на національному рівні. Процес адаптації принципів та основ РРБ ООН 1325 для підтримання миру на місцевому рівні, з урахуванням інтересів і потреб жінок, називається локалізацією РРБ ООН 1325.

Одним з основних принципів локалізації є участь жінок і дівчат у процесі обговорення, створення та виконання планів і програм дій. Мережа

виступає за те, щоб лідерки з жіночих миробудівних ініціатив були долучені до всіх зусиль, спрямованих на побудову миру, запобігання конфліктам і підтримання миру. Заради підтримання миру та сталого розвитку у подальшому кожна країна та кожна громада має постійно докладати відповідних зусиль та інвестувати ресурси в освіту дівчат і жінок.

Залучення жінок до мирних процесів та їхня рівна участь у цих процесах є правом, яке гарантується законами і політикою прогресивних країн. Більше того, як показують дослідження, завдяки суттєвій участі жінок у мирних процесах збільшується як імовірність досягнення цілей переговорів, так і ймовірність укладання угоди, яка буде тривати довше та призведе до встановлення міцного миру. У доповіді Генерального секретаря за 2017 рік «Жінки, мир, безпека» підкреслюється: «за останні два десятиріччя з’явилися численні докази на підтвердження того, що суттєва участь жінок істотно сприяє активізації роботи із захисту, прискоренню відновлення економіки, посиленню зусиль з миробудування та у підсумку – забезпеченню більш стійкого миру». Нині з’являється все більше досліджень, які свідчать про наявність чіткого та безпосереднього зв’язку між ґендерною рівністю, з одного боку, та стійкістю до конфліктів, з іншого боку. Крім того, останнім часом було встановлено, що зобов’язання, передбачені у порядку денному «Жінки, мир, безпека», мають важливе значення у гуманітарній діяльності. Участь жінок у мирних та політичних процесах, у розбудові миру і запобіганні конфліктам безпосередньо пов’язана з їхньою адвокаційною діяльністю щодо роззброєння, регулювання стрілецької зброї, доступу до правосуддя, трудових прав, захисту довкілля тощо.

На жаль, жінки все ще недостатньо представлені у процесах прийняття рішень. На місцевому рівні жінкам набагато простіше досягти врахування їх думки та впливати на рішення – а потім, на основі цих результатів, вимагати більшої уваги до порядку денного «Жінки, мир, безпека» на національному рівні.

⁵⁷ International Development Research Centre, «Women’s Participation in Decentralization», Decentralization, local power and women’s rights, Policy Recommendations from the Global Conference, Mexico City, 2008. https://www.genreenaction.net/IMG/pdf/Decentralisation_EN.pdf

В Україні жінки беруть активну участь у роботі з врегулювання конфлікту, яка ведеться на різних рівнях, підтримують українських військових, допомагають ВПО і родинам ветеранів, а також родинам загиблих в ході бойових дій, надають підтримку особам на окупованих територіях та у районах уздовж лінії зіткнення, допомагають організувати обмін ув'язненими, а також долучаються до багатьох інших ініціатив. Народні депутатки Ірина Геращенко та Ольга Айвазовська беруть активну участь у Мінському переговорному процесі, а Вікторія Страхова входить до Тристоронньої контактної групи⁵⁸.

Джорджтаунський інститут з питань жінок, миру та безпеки у своєму дослідженні «Жіночі миротворчі стратегії в умовах конфлікту: досвід М'янми та України»⁵⁹ зазначає, що у жінок в Україні небагато можливостей для участі в офіційній роботі з розбудови миру, переважно через те, що Мінському процесу бракує офіційного механізму для залучення громадянського суспільства. І все ж, лідерки громадянського суспільства у співпраці з міжнародними організаціями та Урядом України ведуть діалог на різних рівнях.

Реформи у секторі безпеки спрямовані на залучення більшої кількості жінок на посади у армії та поліції, що загалом сприяє формуванню довіри у населення до цих структур. Багато жінок на високих посадах, як у секторі безпеки, так і в інших секторах, докладають чимало зусиль, спрямованих на сприяння миру, відкриваючи можливості жіночим ОГС для донесення своєї точки зору до осіб, які ухвалюють рішення⁶⁰.

Мета та завдання локалізації

Загальною метою локалізації Резолюції 1325 є вдосконалення виконання резолюцій ЖМБ на місцевому, національному та світовому рівнях.

Завдання локалізації:

1. Поширити обізнаність та розуміння Резолюції РБ ООН 1325 та відповідних міжнародних документів і національної політики серед місцевих чиновників, лідерок жіночих органі-

зацій, релігійних лідерів та місцевих громад.

2. Допомогти визначити місцеві пріоритети та проблеми реалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека» та організувати відповідні заходи реагування (конкретні правові та політичні інструменти).

3. Допомогти місцевій владі усвідомити свою відповідальність за впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» і свою зацікавленість в цьому та налагодити горизонтальні зв'язки між ключовими місцевими суб'єктами.

4. Сприяти системній координації між національними та місцевими органами влади у впровадженні РРБ ООН 1325 та відповідного НПД.

5. Стимулювати ширшу міжгалузеву співпрацю з впровадження РРБ ООН 1325 та відповідних НПД серед організацій громадянського суспільства, державних установ, місцевих організацій, представництв ООН та інших зацікавлених сторін.

6. Підтримувати внесок місцевих громад в планування та реалізацію НПД.

7. Сприяти кращому глобальному впровадженню РРБ ООН 1325 та інших відповідних резолюцій стосовно питань жінок, миру та безпеки.

8. Посилити спроможність громадянського суспільства притягувати уряд, ООН, регіональні організації, донорів, партнерів з розвитку та місцевих лідерів до відповідальності за їхніми зобов'язаннями згідно з резолюціями порядку денного «Жінки, мир, безпека».

Досягненню поставлених цілей сприяє використання міжсекторального та інтеграційного підходу, так званого «Хорошого циклу». ГМЖМ розробила підхід «Хороший цикл» (див. Додаток 4. «Хороший цикл») для тренінгу з локалізації, щоб учасниці і учасники побачили, як належне управління сприяє досягненню цілей сталого розвитку, а належне управління і сталий розвиток сприяють досягненню миру і безпеки, і що мир і безпека неможливі там, де немає ефективного управління і сталого розвитку, а отже вони взаємно потребують один

⁵⁸ <https://www.president.gov.ua/documents/802021-36985>

⁵⁹ <https://giwps.georgetown.edu/resource/womens-peacebuilding-strategies-amidst-conflict/>

⁶⁰ <https://www.radiosvoboda.org/a/28983444.html>

одного і взаємно сприяють один одному. Підхід «Хороший цикл» також орієнтований на ґендерну рівність і демонструє, як ґендерна нерівність живить конфлікти.

Створення місцевих планів дій – це стратегія та інструмент для впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека». Національні плани дій забезпечують поштовх до створення місцевих планів дій, зі своїми пріоритетами та інтересами місцевих громад, а не просто переписування чи дублювання національних зобов'язань у місцевих документах.

У країнах, які прийняли НПД, локалізація виявилась ефективною стратегією впровадження, оскільки вона гарантує залученість та зацікавленість місцевих громад, що сприяє конкретним діям та координації зусиль.

Наприклад, на момент прийняття Тихоокеанського регіонального плану дій (РПД) лише Австралія та Нова Зеландія мали НПД. Для 14 інших островних країн Тихого океану локалізація була корисним механізмом для реалізації Тихоокеанського РПД та впровадження заходів, актуальних для місцевих громад.

Досвід багатьох країн показав, що локалізація відбувається ефективніше, якщо прийнято НПД, який слугує стратегією для створення місцевих планів дій. У країнах, де НПД не були прийняті, локалізація стає важливим **альтернативним** механізмом реалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека» і допомагає місцевим лідерам у протистоянні військовим конфліктам, захисті жінок та дітей від насильства.

Теорія змін:

Компонент 1: Залучення місцевих суб'єктів

ЯКЩО

Місцеві органи влади, місцеві жіночі організації/ громадянське суспільство та інші ключові місцеві суб'єкти взаємодії збираються разом для аналізу резолюцій ЖМБ та НПД (там, де вони існують), а також для виявлення та обговорення питань ЖМБ, що стосуються їх громад (на рівні області / району / громади)

ТОДІ

Місцеві суб'єкти взаємодії краще знатимуть і розумітимуть резолюції ЖМБ (Завдання 1) та як вони відповідають їх пріоритетам (Завдання 2); глибше усвідомлюють свою відповідальність та зацікавленість в їх реалізації (Завдання 3); краще координуються між собою (Завдання 4); та спільно працюють над їх ефективною реалізацією (Завдання 6).

Компонент 2: Розробка місцевих програм і політик реалізації

ЯКЩО

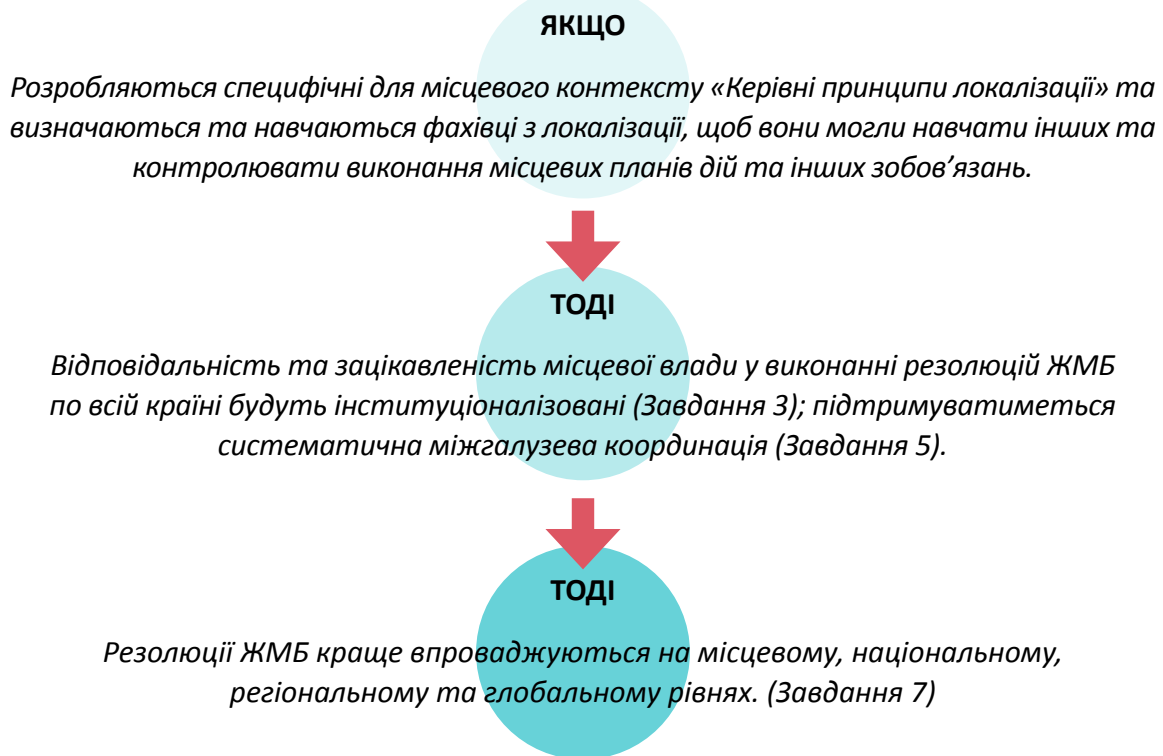
Розробляються місцеві плани дій, місцеві програми або нормативно-правові акти чи положення щодо ЖМБ у місцевих планах розвитку

ТОДІ

Місцеві суб'єкти взаємодії матимуть конкретні правові та політичні інструменти для керівництва своїми зусиллями щодо реалізації резолюцій ЖМБ (Завдання 5), а місцеве громадянське суспільство матиме інструменти впливу на осіб та органи, відповідальні за впровадження ЖМБ (Завдання 8).

Компонент 3: Забезпечення стійкості

2.2. Компоненти локалізації

Зверніть увагу, що наведений далі огляд був підготовлений до початку пандемії COVID-19, тож рекомендується розглянути питання про проведення принаймні деяких заходів в онлайн-режимі, якщо це можливо, та планування офлайн-заходів згідно з національними рекомендаціями із запобігання COVID-19. Деякі відповідні міркування з цього питання можна знайти у Додатку 10. Специфіка проведення заходів у онлайн-форматі. Оскільки вчені прогнозують появу інших пандемій найближчими роками, варто розглянути можливість запровадження такого формату як основного з метою зменшення ризиків для здоров'я.

Загалом, локалізація відбувається із дотриманням наступних етапів:

1. Підготовчий етап – аналіз ситуації: відповідна нормативно-правова база, зацікавлені сторони та суб'єкти
2. Скликання місцевих суб'єктів – тренінг з локалізації
3. Тренінг з написання – розробка плану дій
4. Тренінг для тренерів – забезпечення інституційної пам'яті та сталості
5. Робота зі ЗМІ.

2.2.1. Підготовчий етап: аналіз/ опис документальної бази, виконавців і суб'єктів – на національному та місцевому рівні

Перед початком роботи над локалізацією необхідно сформулювати добре уявлення про поточну ситуацію на місцевому рівні – що включає як нормативно-правову базу, так і те, хто саме займається впровадженням порядку денного ЖМБ або чия діяльність дотична до порядку денного ЖМБ. Нормативно-правова база включатиме не лише документи національного рівня (закони, НПД 1325), а й місцеві стратегії, програми та плани дій, в яких прописані заходи з тематики ЖМБ. Суб'єкти взаємодії або зацікавлені сторони – це державні установи, органи місцевого самоврядування, організації громадянського суспільства – у тому числі нові групи, які виникли внаслідок збройного конфлікту, представництва міжнародних організацій, ініціативні групи, бізнес-сектор, релігійні групи – тобто всі ті, хто займається проблемами в рамках порядку денного ЖМБ або працює з групами, які виникли внаслідок збройного конфлікту. Маючи такий перелік суб'єктів, можна планувати наступний етап.

Одним із документів, у якому наведені аргументи на користь важливості гендерних питань та впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні, є МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з розроблення положень про структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій (прийняті відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики України №868 від 30 грудня 2020 року):

1.3. Положення про структурний підрозділ соціального захисту населення (далі – Положення) затверджується головою відповідної державної адміністрації за поданням керівника структурного підрозділу соціального захисту населення.

1.4. Положення є основним документом, що визначає правовий статус, цілі, завдання, функції, права та обов'язки структурного підрозділу соціального захисту населення, а також порядок організації його роботи і взаємодії з іншими структурними підрозділами місцевої державної адміністрації, підприємствами, установами, організаціями.

Ці Методичні рекомендації сприятимуть покращенню взаємодії та координації роботи з питань гендерної політики та порядку «Жінки, мир, безпека», створенню гендерно чутливих служб.

2.2.2. Компонент 1: Скликання місцевих суб'єктів – тренінг з локалізації

Це інструмент освіти про те, що таке порядок денний «Жінки, мир, безпека».

Існує стереотипне уявлення, що він стосується тільки жінок, і багато лідерів громад і організацій громадянського суспільства не вважають цю тему актуальною. У більшості випадків чоловіків важче мобілізувати, коли вони чують про тему захисту прав жінок і дівчат. Чоловіки рідше беруть участь в обговоренні соціальних питань місцевого рівня, стереотипи про ролі жінок та чоловіків у суспільстві заважають їм комплексно підходити до теми «Жінки, мир, безпека». У таких випадках двосторонні зустрічі, ділові переговори можуть бути корисними для мобілізації підтримки та забезпечення належної участі чоловіків у процесах локалізації ПД ЖМБ.

Ініціатива організації подібних заходів може виходити як від лідерок чи лідерів громад, так і від жіночих груп чи НУО.

Просвітницькі заходи: семінари, тренінги з питань ПД «Жінки, мир, безпека» потрібно проводити для різноманітних громадських організацій: з питань ветеранів та ветеранок, екологічних питань, з прав дітей, спортивних та інших. Вони проводяться для голів міст та сіл, лідерів та лідерок громад і, у першу чергу, для жіночих груп/мереж та організацій. Запрошувати треба як жінок, так і чоловіків. Ця тема є важливою складовою подальшого мирного життя громади, в якій живуть жінки та чоловіки, дівчата та хлопці, і вони представляють різноманітні групи та громадські організації. Учасниками та учасницями заходів з популяризації ПД ЖМБ є депутати і депутатки місцевих рад, поліція, Служба безпеки, служба з надзвичайних ситуацій, прикордонники, освітяни та молодь, лідери громадської думки, керівники чи керівниці органів місцевого самоврядування, релігійні спільноти.

У просвітницьких заходах можуть брати участь жінки, молоді жінки і дівчата, хлопці й чоловіки різних цільових груп. Стратегія локалізації забезпечує участь різних цільових груп, таких як ветерани і ветеранки, волонтери і волонтерки, військові, внутрішньо переміщені особи (ВПО), удови, матері, дружини, діти загиблих, люди, які перебували в полоні, члени родин зниклих безвісти і тих, хто перебуває чи перебували в полоні, біженці, дорослі і діти з інвалідністю, отриманою внаслідок збройного конфлікту, та інші групи, які виникли внаслідок збройного конфлікту, та уразливі групи, які запрошуються для участі в тренінгах з локалізації разом з іншими членами громади.

Найефективніше запрошувати не більше 20-25 осіб на одnodенні чи дводенні заходи. Краще провести декілька заходів з живим обговоренням, донесенням інформації для кожної та кожного з присутніх, ніж збирати багато учасниць, з якими ви не зможете поспілкуватися під час заходу.

Наприклад, на Філіппінах в тренінгах з локалізації часто беруть участь 50-70 і навіть більше учасниць. Якщо заходи більш масштабні, мето-

дологию коригують у такий спосіб, щоб провести роботу переважно у малих групах, в яких всі зможуть висловитися та почути інших.

Ефективними є заходи, які початково проводяться для кожної цільової групи або споріднених груп. В учасниць та учасників є більше можливостей обговорити всі складові ПД ЖМБ та приклади у вужчому колі і вже бути краще обізнаними та впевненими при зустрічі з лідерами громад та освітянами.

Основна мета тренінгу – об'єднати вищезазначених ключових місцевих суб'єктів та зацікавлені сторони для ознайомлення та обговорення зв'язку між правами жінок та проблемами миру і безпеки, з якими стикаються мешканці цієї громади. Спільно вони обговорюють поточні проблеми та формулюють конкретні дії для вирішення цих питань.

На тренінгу використовуються інтерактивні лекції та практичні заняття для того, щоб:

1. Представити ключові концепції (включаючи концепцію гендерної рівності, ЖМБ, концепцію «хорошого циклу» – взаємозалежність між ефективним управлінням, сталим розвитком і миром та безпекою, особливо безпекою людей).

2. Представити РРБ ООН 1325 та пов'язані з нею резолюції, а також НПД, провести аналіз конфліктів, щоб визначити ті сфери НПД, які є найактуальнішими в місцевому контексті.

3. Розробити конкретні зобов'язання щодо локалізації РРБ ООН 1325, котрі ляжуть в основу місцевого плану дій та інших місцевих нормативних документів і стратегій щодо імплементації РРБ ООН 1325 на місцевому рівні, створити Оргкомітет з локалізації РРБ ООН 1325.

Тренінг – це перший крок до впровадження РРБ ООН 1325 на місцевому рівні. Його мета – сприяти процесу, за допомогою якого місцеві зацікавлені сторони можуть аналізувати і колективно приймати рішення щодо відповідності та застосування резолюцій ЖМБ у своїх громадах.

Це інклюзивний (включає всі зацікавлені сторони) та партисипативний (кожна зі сторін має пра-

во голосу) процес, який гарантує зацікавленість та відповідальність місцевої влади у питаннях застосування місцевих нормативних документів та стратегій для досягнення позитивних змін у житті жінок й усіх маргіналізованих та уразливих груп, які постраждали від насильницьких конфліктів. На відміну від більшості процесів розробки національних планів дій, де основний акцент робиться на технічних знаннях або відповідальних посадах в уряді та інших установах, розробка місцевих планів дій ЖМБ фокусується на ініціативності (здатність виступати в якості самостійного суб'єкта і робити свідомий та вільний вибір) місцевого населення, посиленні їхньої ролі у прийнятті рішень та спроможності знаходити мирні рішення для розв'язання поточних конфліктів, запобігати майбутнім конфліктам та підтримувати мир.

Отже, в рамках локалізації на зміну бюрократичній практиці планування заради планування приходить планування в інтересах місцевого населення силами самого місцевого населення задля позитивних змін у власному житті його представників.

Важливою рисою локалізації є те, що вона не передбачає додавання зайвого навантаження та додаткових бюрократичних процедур чи навантаження на місцеві ресурси, і без того обмежені. Основна увага в тренінгу з питань локалізації зосереджується на взаємодоповнюваності та гармонізації резолюцій ЖМБ з існуючими структурами, нормами та політиками, щоб зробити їх чутливішими до потреб місцевого населення у питаннях миру та безпеки.

Результати проведення освітніх заходів (семінарів/тренінгів):

► *підвищення обізнаності, розуміння РРБ ООН 1325 та інших резолюцій ПД ЖМБ серед органів місцевого самоврядування, лідерів громад, місцевих лідерок, молодіжних лідерів, інших цільових груп в громадах, культурних лідерок і лідерів та депутатського корпусу;*

► *створення комітету/громадської ради/експертної групи з подальшої локалізації НПД з виконання Резолюції РБ ООН 1325;*

► *допомога у визначенні місцевих проблем (аналіз) та пріоритетів ПД ЖМБ;*

- розробка конкретних місцевих планів дій для впровадження ПД ЖМБ;
- налагодження та посилення управління і координації між всіма цільовими групами та лідерами громад;
- співпраця з національними структурами і міжнародними організаціями.

Орієнтовний план такого тренінгу див. в Додатку 5 «План тренінгу з локалізації».

Окрім семінарів чи тренінгів з локалізації, на різних рівнях та із залученням цільових груп проводяться круглі столи, обговорення, практикуми. Основна мета всіх цих заходів – зібрати разом ключових осіб, які приймають рішення, та зацікавлених сторін для обговорення проблем, актуальних для жінок та дівчат у контексті забезпечення миру і безпеки.

Робота зі ЗМІ

Місцеве населення не може по-справжньому брати участь у впровадженні будь-якої стратегії, якщо не розуміє її. Не можна реалізувати те, чого не знаєш. Однією з ключових цілей стратегії локалізації є підвищення обізнаності та розуміння щодо резолюцій ПД ЖМБ та можливості їх застосування до місцевого контексту. Для цього потрібно працювати із засобами масової інформації (ЗМІ).

Заходи за участю ЗМІ чи навіть тренінги для журналістів є важливою складовою поширення знань та розуміння про РРБ ООН 1325. ГМЖМ розробила модуль для медіа-тренінгів, який посилює здатність журналістів доповідати про РРБ ООН 1325 та пов'язані з нею резолюції ЖМБ. Проведення таких тренінгів до локалізації та запрошення місцевих, а також національних ЗМІ сприятиме ширшому залученню різних груп, їхній політичній участі і суспільній згоді в громадах⁶¹. Детальніше питання співпраці із журналістською спільнотою та Держтелерадіо висвітлена у Розділі 4. Український досвід локалізації 1325.

Важливо пам'ятати, що освітні заходи повинні включати в себе теми, які є фундаментом для реалізації ПД ЖМБ – це гендерна рівність, про-

тидія насильству, цькуванню, дискримінації, належне управління, особливо питання захисту прав людини та її безпеки.

Для успішної реалізації тренінгів з локалізації необхідні ретельна підготовка, динамічне проведення заходу та конкретні подальші дії. Наведені далі контрольні списки та матеріали допоможуть ведучим підготуватися до проведення тренінгу з локалізації, провести його та здійснити подальші дії.

ДО ТРЕНІНГУ З ЛОКАЛІЗАЦІЇ

→ Запросіть учасників

Серед запрошених на тренінг з локалізації мають бути:

- представниці місцевих жіночих груп/ організацій;
- представники й представниці нових груп, які утворилися внаслідок конфлікту;
- представники й представниці інших місцевих маргіналізованих груп, наприклад етнічних меншин, людей з інвалідністю, спільноти ЛГБТ;
- представники й представниці місцевих органів влади, включаючи міського голову та представників місцевих управлінь міністерств і відомств, що відповідають за питання гендерної рівності, миру та безпеки – це, наприклад, Міністерство соціальної політики, Міністерство оборони та Міністерство у справах ветеранів;
- місцева поліція та/ або військові;
- інші місцеві лідери, такі як релігійні лідери, молодіжні лідери та шкільні вчителі.

Важливо, щоб учасники й учасниці мали повноваження щодо прийняття рішень у їхніх організаціях чи установах і мали можливість брати конкретні зобов'язання під час тренінгу. Принаймні 25 відсотків учасників повинні також мати досвід у сфері питань жінок та/ або миру і безпеки.

У тренінгу зазвичай беруть участь 25-40 учасниць і учасників. Співвідношення повинно становити близько 60 відсотків посадових осіб місцевих органів влади та 40 відсотків представників і представниць громадянського суспільства, молоді та галузевих організацій. Необхідно також прагнути

⁶¹ Додаткову інформацію з цієї теми, зразок програми тренінгу та інші матеріали для семінару для ЗМІ можна отримати в ГМЖМ.

досягти рівномірного представництва учасників і учасниць за статтю, за регіонами, а також етнічного/ культурного різноманіття.

→ **Визначте та запросіть експертів і спеціалісток**

Деякі заняття тренінгу з локалізації вимагають знань експертів з низки питань. На цьому етапі можна звернутися до інших організацій громадянського суспільства, щоб запросити їх стати партнерами або взяти участь у проведенні локалізації. Вони можуть вносити пропозиції стосовно спеціалісток, а також сприяти загальній організації та логістиці тренінгу. Слід запросити та укласти контракти з такими експертами/експертками:

Експертка з ЖМБ та локалізації: ця спеціалістка, як правило, є міжнародною чи національною експерткою із багатим досвідом роботи з впровадження ЖМБ та сприяння процесам локалізації. ГМЖМ охоче надає свою підтримку та ділиться досвідом локалізації за умов наявності персоналу та бюджету.

Експертка з місцевого розвитку/ місцевого управління: ця консультантка зазвичай є місцевою експерткою, яка має глибокі знання про місцеве управління та процеси місцевого розвитку. Така людина повинна мати досвід співпраці з органами місцевого самоврядування та/ або з міністерством/ відомством, уповноваженим надавати технічну підтримку або адміністративні вказівки областям/ районам чи населеним пунктам. Це забезпечить не лише необхідні знання й досвід, а й політичну підтримку, необхідну для успішної локалізації. Ця експертка також повинна мати базові знання щодо ЖМБ, гендерних питань та процесів НПД у країні.

→ **Розішліть опитування щодо аналізу навчальних потреб**

Щоб зрозуміти рівень знань учасниць та мати можливість адаптувати модуль тренінгу до їхніх конкретних потреб, до тренінгу важливо розіслати їм опитування щодо аналізу навчальних потреб (АНП).

До опитувальника для аналізу навчальних потреб треба включити запитання про знання учасників щодо РРБ ООН 1325 та пов'язаних з

нею резолюцій ЖМБ; про їхню участь у розробці НПД або інших процесах, пов'язаних із ЖМБ, на національному рівні; про їхню роботу з впровадження ЖМБ на місцевому рівні тощо.

Зразок анкети опитувальника для аналізу навчальних потреб наведено в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

→ **Перегляньте модуль тренінгу з локалізації**

У модулі тренінгу, підготовленому ГМЖМ, вкладається основна інформація та рекомендації щодо проведення тренінгу з локалізації. Утім, зміст та проведення кожного заняття слід пристосовувати до місцевого контексту, культурних особливостей, пріоритетів.

Навчальний модуль та програму тренінгу теж слід скоригувати, аби забезпечити присутність усіх запрошених учасниць, особливо місцевих жінок. Наприклад, при виборі часу і місця проведення тренінгу слід враховувати, чи жінки зможуть на нього потрапити (наприклад, якщо вони їдуть з віддалених населених пунктів). При плануванні програми тренінгу слід враховувати місцеву культуру роботи (наприклад, типовий робочі години).

→ **Працюйте зі знаннями, переконаннями, ставленням та сприйняттям**

Учасники й учасниці пройдуть однаково опитування про знання, переконання, ставлення та сприйняття до того, як розпочнеться сам тренінг з локалізації (опитування до тренінгу), а також після його завершення (опитування після тренінгу). Порівняння відповідей, наданих до та після тренінгу, покаже зміни у знаннях, переконаннях, ставленні та сприйнятті питань ЖМБ в результаті тренінгу з локалізації.

Оскільки робота з просування певної політики – наприклад, така, як робота ГМЖМ та багатьох інших ОГС щодо сприяння виконанню резолюцій ЖМБ – це тривалий процес, і можуть знадобитися роки, щоб продемонструвати здобуті результати та вплив. Тому опитування про знання, переконання, ставлення та сприйняття є одним із способів зафіксувати моментальні результати тренінгу. Деякі запитання для опитування:

- 1) Що таке гендерна рівність? Чи важлива гендерна рівність?
- 2) Який вплив має війна на жінок та дітей?
- 3) Чи повинні жінки брати участь у побудові миру та прийнятті рішень?
- 4) Чи повинні жінки бути частиною військових та поліцейських сил?
- 5) Чи важливий національний план дій (НПД) з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»?

Зразки опитувальника до тренінгу та після тренінгу наведені в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

→ Підготуйте форму оцінки

На додачу до опитування «Знання, переконання, ставлення та сприйняття» наприкінці тренінгу треба роздати учасникам коротку форму оцінки із запитаннями щодо якості тренінгу. Деякі питання, що мають бути включені до форми оцінки:

- 1) Що вдалося?
- 2) Що не вийшло?
- 3) Які заняття були найактуальнішими для вашої роботи та допомогли б вам сприяти локалізації? Поясніть коротко.
- 4) Що слід зробити інакше, щоб вдосконалити майбутні тренінги з локалізації?

Зразок форми оцінки наведений в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

→ Визначте та забронюйте місце проведення тренінгу

Місце проведення має бути зручним, сприятливим для інтерактивних дискусій та достатньо великим, щоб можна було працювати з усіма учасницями, а також працювати в малих групах. У ньому також повинен бути проєктор, екран або стіна для демонстрації презентацій. Корисно також мати доступ до інтернету (якщо є така можливість) для показу вебсайтів та іншої інформації онлайн, що збагатить дискусії. Вибираючи місце проведення, переконайтеся, що туди можуть потрапити і там можуть перебувати учасниці, які мають особливі потреби, наприклад, годуючі матері та люди з різними формами інвалідності. Якщо ви плануєте запросити до участі ветеранів і

ветеранок та осіб з інших нових груп, які виникли внаслідок конфлікту – вони також можуть потребувати розумного пристосування з боку закладу, де відбуватиметься тренінг.

ПІД ЧАС ТРЕНІНГУ З ЛОКАЛІЗАЦІЇ

→ Роздайте форми опитування про знання, переконання, ставлення та сприйняття перед початком тренінгу (опитування до тренінгу) і зберіть заповнені форми

Як пояснювалося вище, опитування «Знання, переконання, ставлення та сприйняття» всі учасниці мають пройти двічі – до початку тренінгу та після його завершення. Ведучі повинні переконалися, що в учасниць є час заповнити опитування до початку першого заняття тренінгу. Зібрані до і після заходу форми опитування слід проаналізувати після тренінгу.

→ Фасилітувати тренінг з локалізації

Фасилітаторки (ведучі) та запрошені експертки чи експерти (консультанти) повинні скоординувати свої дії перед початком тренінгу, щоб їхні презентації доповнювали або підсилювали одна одну або, принаймні, не дублювали одна одну. Зміст кожного заняття треба адаптувати до потреб аудиторії із врахуванням конкретних місцевих умов.

Див. зразок модуля тренінгу та методичні коментарі до нього в Додатку 5 «План тренінгу з локалізації».

→ Роздайте форму опитування про знання, переконання, ставлення та сприйняття після завершення заходу (опитування після тренінгу) і форму оцінки тренінгу під час останнього заняття тренінгу та зберіть заповнені форми

Ведучі повинні переконалися, що під час останнього заняття в учасниць є час заповнити форму опитування про знання, переконання, ставлення та сприйняття та форму оцінки тренінгу.

Зразок форми оцінки наведений в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

ПІСЛЯ ТРЕНІНГУ З ЛОКАЛІЗАЦІЇ

Моніторинг та оцінка (МО) – це термін, що стосується низки інструментів та процесів, спря-

мованих на відстеження прогресу діяльності та досягнення запланованих результатів. Моніторинг після тренінгів з локалізації дозволяє оцінити вплив стратегії локалізації на життя місцевого населення. Моніторинг і оцінка є ключовим фактором для збереження позитивних наслідків тренінгу та максимального використання отриманого імпульсу для змін.

Моніторинг є невід’ємною частиною методології локалізації та інтегрований у всі її компоненти. Розділ 5 цього Посібника присвячений саме моніторингу і оцінці локалізації. Після тренінгу з локалізації можна використати наступні методи для оцінки його ефективності:

→ Проаналізуйте зміни в знаннях, переконаннях, ставленні та сприйнятті учасниць

Необхідно проаналізувати відповіді на опитування «Знання, переконання, ставлення та сприйняття», проведене до та після тренінгу, щоб отримати уявлення про те, чи тренінг вплинув на переконання, ставлення, знання та сприйняття учасниць, і якщо так, то наскільки.

→ Перегляньте відповіді, надані у формі оцінки тренінгу

Відгуки учасниць стосовно того, що в тренінгу їм сподобалося, а що ні, що буде корисним, а що варто додати, показують необхідність внесення змін в порядок проведення тренінгу та в його зміст, а також стосовно місця проведення і його організації, з метою покращення майбутніх тренінгів з локалізації.

→ Роздайте матеріали та напрацювання тренінгу, щоб підтримувати імпульс до змін

Ведучі тренінгу та спеціалісти повинні зібрати та систематизувати результати всіх обговорень, що відбулися під час тренінгу з локалізації. Крім звіту про тренінг, в окремому документі потрібно зібрати вибрані пріоритети та рекомендації або зобов’язання, взяті для реалізації резолюцій ЖМБ у місцевій громаді, та надати його учасникам. Це дасть можливість забезпечити, щоб зобов’язання, взяті під час тренінгу, не були забуті та привели до реального виконання.

– Підтримуйте зв’язок з учасницями тренінгу

Окрім надання результатів тренінгу, важливо підтримувати зв’язок з його учасницями. Для цього можна, наприклад, надсилати їм відповідну інформацію, проводити двосторонні або невеликі групові зустрічі з метою подальшого виконання зобов’язань тренінгу з локалізації та розуміння того, як тренінг вплинув на життя місцевого населення, а також запрошувати їх на інші заходи з тематики ЖМБ на місцевому і національному рівнях та, якщо це доцільно і є кошти – на регіональному та міжнародному рівнях – особливо для обміну своїм досвідом, історіями успіху та висновками, отриманими в процесі локалізації. Зв’язок з ними можна підтримувати і шляхом створення розсилки, спеціалізованої групи у соціальних мережах чи в рамках онлайн-заходів.

Вибір Оргкомітету з локалізації

Оргкомітет з локалізації відіграє вирішальну роль у забезпеченні завершення та реалізації місцевого плану дій, місцевих нормативних документів чи стратегій або додаткових положень до місцевого плану розвитку. Оргкомітет з локалізації бажано обрати до завершення тренінгу з локалізації (Компонент 1) і узгодити під час «тренінгу з написання» (Компонент 2). Членкинь Оргкомітету з локалізації можна «попередньо відібрати», а потім затвердити з усіма учасницями. Оргкомітет з локалізації повинен включати принаймні одну представницю органів місцевого самоврядування та одну представницю громадянського суспільства. Крім того, Оргкомітет з локалізації повинен включати представниць ключових груп, які брали участь у тренінгу.

За результатами тренінгу Оргкомітет з локалізації наглядатиме за виконанням МПД / місцевої політики / положень місцевого плану розвитку: слідкуватиме, щоб відповідні органи прийняли цей документ, спостерігатиме, чи різні види діяльності відбуваються належним чином, збиратиме показники та, за необхідності, звертатиметься до відповідних суб’єктів, щоб забезпечити виділення бюджетних коштів.

Якщо в тій чи іншій країні існує Оргкомітет НПД, важливо забезпечити координацію та зв’язок між ним та Оргкомітетом з розробки МПД.

2.2.3. Компонент 2: Розробка та прийняття місцевих планів дій, місцевих нормативних документів та стратегій або положень у місцевих планах розвитку

Другим компонентом локалізації є складання та прийняття місцевих планів дій, місцевих норм і стратегій та/або інтеграція положень ПД ЖМБ у місцеві плани розвитку.

Основною діяльністю цього компоненту є «тренінг з написання» (*whiteshop*). Тренінг з написання – це одноденний або дводенний тренінг, на який збираються представники місцевих органів влади та інших ключових місцевих зацікавлених сторін – деякі з них брали участь у тренінгах з локалізації (Компонент 1).

Під час тренінгу з написання учасниці обговорюють чинну місцеву політику і те, як її можна доповнити чи зміцнити через призму гендеру та миру. Разом вони починають розробляти місцеві плани дій, місцеві політики або положення, пов'язані з ЖМБ, які можна інтегрувати в місцеві плани розвитку.

Важливо зазначити, що цей компонент повинен узгоджуватися із місцевими процесами розробки та прийняття політик і тому може охоплювати період в один чи два роки.

За можливості, перед цим тренінгом варто провести аналіз поточної ситуації – із залученням осіб з нових груп, які виникли внаслідок конфлікту, та інших уразливих груп.

Аналіз

Аналіз ситуації, аналіз конфлікту, аналіз проблем, що виникли у зв'язку з військовим конфліктом. Це важливо, щоб визначити подальші стратегічні напрями місцевого плану дій. Ми відповідаємо на питання:

- Які проблеми існують у кожній з цільових груп, особливо у жінок та дівчат у зв'язку з військовим конфліктом?
 - Які проблеми можуть призвести до конфлікту?
- Відповіді на ці та багато інших запитань, які виникнуть під час пошуку причин конфлікту та обговорення його наслідків, допоможуть створити

ефективні місцеві плани дій, виявити спільні проблеми та труднощі для кожної з груп. Інструменти аналізу – це обговорення, опитування, фокус-групи, інтерв'ю та анкетування. Важливою складовою цих інструментів є конфіденційність, вміння вислуховувати, проводити інтерв'ю з уразливими групами, особами, які постраждали від насильства, сексуального рабства тощо. В цьому можуть допомогти спеціалісти з проведення аналізу, опитування чи фокус-груп.

Результатом етапу аналізу є підготовка висновків та рекомендацій. Важливою складовою в рекомендаціях є зазначення тих груп, щодо яких надаються рекомендації: що треба зробити для цільових груп, а саме для жінок, дівчат з груп ВПО чи з груп, які втратили членів родини під час військового конфлікту, чи постраждали від насильства тощо. Наступним ключовим елементом рекомендацій є визначення тих, хто несе відповідальність за реалізацію рекомендацій. Які органи чи служби повинні забезпечити реалізацію чи виконання зазначених рекомендацій. Основну увагу в аналізі слід приділяти взаємодоповнюваності та відповідальності існуючих структур, щоб забезпечити врахування ними потреб місцевого населення у питаннях миру та безпеки.

Розробка місцевого плану дій з впровадження Резолюції РБ ООН 1325

Цей етап передбачає фактичну розробку місцевих планів дій або планів заходів. Підготовка планів дій – це важливий процес, до якого різні зацікавлені сторони повинні підготуватись. Окрім знань з порядку денного «Жінки, мир, безпека» та гендерної політики, необхідно розумітися на процесах створення, погодження, представлення та затвердження документів.

Окрім того, цей процес підготовки може зайняти не один місяць після першого тренінгу з ПД ЖМБ. Розробка або включення заходів щодо ПД ЖМБ у місцеві плани розвитку має узгоджуватися з процесами місцевого планування та бюджетування. У цей час можуть проводитись консультації зі складання планів дій, фінансових механізмів, детальніші тренінги за напрямками ПД ЖМБ, ознайомлення з досвідом інших країн, областей чи громад.

Як і для навчання за темою ПД ЖМБ, до процесу планування запрошуються різні цільові групи. Це не повинен бути документ, який напишуть за закритими дверима місцеві чиновники та чиновники. Для створення ефективного плану дій слід залучати жінок і дівчат з різних цільових груп, які вже пройшли навчання з ПД ЖМБ, ознайомлені з аналізом, висновками і рекомендаціями, навчені про те, як готуються і приймаються документи на місцевому рівні. Для кращої підготовки МПД важливо проводити семінари, на яких учасники й учасниці проходять школу підготовки подібних документів за методикою SMART. Це можуть бути практикуми на 1-2/3 дні із запрошенням тренерок та консультанток, які мають досвід у питаннях місцевого врядування, планування місцевого розвитку та бюджетування, а також законодавчих процесів. Місцеві плани дій не повинні бути складними чи перевантаженими. У більшості країн світу форми для підготовки планів заходів різного рівня вже розроблені та затверджені і містять перелік заходів із зазначенням цільових груп, строків, відповідальних за реалізацію осіб та механізму моніторингу та оцінки. Важливою складовою для підготовки МПД є презентація прикладів впровадження, успішних практик та вивчення нових стандартів і підходів, щоб місцеві лідери громад мали комплексне уявлення про всі складові ПД ЖМБ та володіли термінологією.

Як в Україні, так і в інших країнах існують приклади, коли МПД не розробляються як окремий документ, а створюються плани заходів, що стають складовими інших місцевих політик, стратегій та програм соціального спрямування. Є практики інших країн, коли ПД ЖМБ затверджується як місцевий закон чи нормативний документ.

Складання власне проєкту місцевого плану дій відбувається під час «тренінгу з написання», який зазвичай проводять через кілька місяців – до року – після тренінгу з локалізації (Компонент 1). «Тренінг з написання» – це одно- чи дводенний практичний тренінг, де учасниці розглядають існуючу місцеву політику, обговорюють питання інтеграції положень ЖМБ у цю політику, розробляють плани SMART-заходів (конкретних, вимірюваних, досяжних, доцільних та з

конкретними часовими рамками) із залученням і жінок, і чоловіків з урахуванням аналізу факторів миру і конфлікту, а також фактично розробляють місцеві плани дій та/ або інші місцеві нормативні документи і стратегії щодо імплементації РРБ ООН 1325 на місцевому рівні чи готують пропозиції для включення відповідних положень про ЖМБ в чинні документи. Учасниці тренінгу з написання – це ті, хто фактично бере участь у розробці політики для своїх відповідних організацій та установ. Консультантка, яка володіє досвідом з питань місцевого врядування, планування місцевого розвитку та бюджетування, а також місцевих законодавчих процесів, сприяє роботі тренінгу з написання. Більшість учасниць тренінгів з написання мають відвідати тренінг з локалізації, щоб забезпечити послідовність. Кількість учасниць становить від 10 до 12 осіб – значно менша група, ніж у Компоненті 1.

У багатьох країнах тренінг з питань локалізації допомагав місцевим радам приймати або пришвидшувати політику, яка заповнювала важливі прогалини, замість того, щоб додавати додаткові рівні – наприклад, підзаконні акти про запобігання ранньому, дитячому та примусовому шлюбу в Сьєрра-Леоне. Місцеві плани дій не повинні бути складними або розлогими документами; вони мають бути значущими й корисними для місцевих суб'єктів.

Інтеграція ЖМБ у місцеві плани розвитку та розробка місцевих нормативних документів і стратегій має узгоджуватися з процесами місцевого розвитку та бюджетування. Отже, хоча «тренінг з написання» триває лише декілька днів, процес складання, перегляду та прийняття місцевого плану дій та інших місцевих політик може зайняти рік-два.

На початку тренінгу з написання учасниці вибирають бажаний спосіб інтеграції ЖМБ у місцеву нормативно-правову базу. Три основні способи:

- ✓ складання проєкту місцевого плану дій;
- ✓ розробка місцевих нормативних документів і стратегій щодо ЖМБ;
- ✓ інтеграція ЖМБ до існуючих місцевих програм або планів розвитку, включаючи конкретні положення, орієнтовані на ЖМБ.

Варіант 1. Складання проекту місцевого плану дій

Місцеві плани дій (МПД) – це документи, що їх місцеві органи влади розробляють, приймають та виконують. Подібно до НПД, МПД визначає конкретні цілі, заходи, види діяльності для досягнення цих цілей та показники для вимірювання успіху впровадження, необхідні для ефективної реалізації порядку денного ЖМБ у місцевій громаді. МПД покладає конкретні обов'язки на різні місцеві зацікавлені сторони, визначає терміни та передбачає бюджет на впровадження. Ці компоненти виписані у «логічній структурі» (логфреймі) МПД. Нижче наведений приклад такої логічної структури.

Простий місцевий план дій може бути корисним інструментом на доповнення до будь-якого із зазначених нижче способів. Він не повинен бути складним – він може бути розроблений як інструмент, що забезпечує підзвітність за впровадження інших нормативних документів і стратегій шляхом призначення конкретних обов'язків і встановлення системи моніторингу та оцінки.

Варіант 2. Розробка місцевих нормативних документів і стратегій щодо ЖМБ

У деяких випадках учасниці можуть вирішити, що існує потреба у прийнятті конкретних місцевих нормативних документів і стратегій, щоб гарантувати впровадження ЖМБ на місцевому рівні – наприклад, якщо під час тренінгу з локалізації виявлені прогалини в національному законодавстві та нормативних документах, які гарантують істотну участь жінок у прийнятті рішень та захист прав жінок і дівчат у конфлікті.

Варіант 3. Розробка положень ЖМБ для інтеграції в плани місцевого розвитку

Локалізація – це стратегія, призначена для поліпшення координації та впровадження ЖМБ на місцевому рівні. Вона не має на меті збільшити бюрократичний тягар або примножити юридичні та політичні документи. Отже, якщо на місцевому рівні вже існує розроблена нормативно-правова база та стратегії, учасниці можуть вибрати і проаналізувати існуючу політику – зокрема місцеві плани розвитку – та включи-

ти в них положення, пов'язані з ЖМБ, замість створення окремих планів чи стратегії впровадження ЖМБ.

Тренінг з локалізації слугує першим кроком до розробки місцевого плану дій (МПД). Однак Оргкомітет з локалізації (обраний під час тренінгів з локалізації) повинен продовжувати працювати над МПД, щоб доопрацювати його та забезпечити його виконання після тренінгу.

Зміст місцевого плану дій

Місцевий план дій повинен включати:

→ **Опис поточної ситуації та обґрунтування плану** (в основу опису можна покласти напруження дискусій із Заняття 4 тренінгу з локалізації щодо того, як місцеві проблеми співвідносяться із порядком денним ЖМБ)

→ **Логічна структура плану (матриця)**, в якій виписані:

- ♦ *Цілі та види діяльності SMART* (конкретні, вимірювані, досяжні, доцільні та мають конкретні часові рамки) – цілі мають відповідні середньострокові результати; результати можна визначити для кожного виду діяльності. Довгострокові цілі складають ядро МПД.
- ♦ *Особа/ організація, відповідальна за кожний вид діяльності*
- ♦ *Графік для кожного виду діяльності*
- ♦ *Показники для вимірювання успіху кожного виду діяльності*
- ♦ *Бюджет*

Приклади:

Місцевий план дій Комишуваської селищної ради з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 року

Результат 1: Створення бази даних потреб постраждалих внаслідок збройного конфлікту жінок та чоловіків, що перебувають на території, підпорядкованій Комишуваській селищній раді					
<i>Вид діяльності</i>	<i>Відповідальний за виконання</i>	<i>Строки</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Примітка щодо виконання</i>	<i>Ресурси</i>
Створення та постійне оновлення бази даних осіб, які перебували / перебувають в умовах впливу військового конфлікту (учасниці та ветерани Операції Об'єднаних Сил, ВПО, діти, які мають статус постраждалих від збройних конфліктів та бойових дій)	Виконавчий комітет Комишуваської селищної ради	2019 – 2020	Наявність бази даних осіб, які перебували / перебувають в умовах впливу військового конфлікту (учасниці та ветерани Операції Об'єднаних Сил, ВПО, діти, які мають статус постраждалих від збройних конфліктів та бойових дій)		Місцевий бюджет, інші кошти

Моніторинг та оцінка виконання Плану дій Комишуваської селищної ради з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 року

<i>Вид діяльності</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Метод визначення</i>	<i>Поточний стан</i>	<i>Очікуваний стан</i>	<i>Джерело інформації</i>	<i>Строки</i>
Створення та постійне оновлення бази даних осіб, які перебували / перебувають в умовах впливу військового конфлікту (учасниці та ветерани Операції Об'єднаних Сил, ВПО, діти, які мають статус постраждалих від збройних конфліктів та бойових дій)	Наявність бази даних осіб, які перебували / перебувають в умовах впливу військового конфлікту (учасниці та ветерани Операції Об'єднаних Сил, ВПО, діти, які мають статус постраждалих від збройних конфліктів та бойових дій)	Аналіз документів: розпорядження (накази), рішення сесії про створення та постійне оновлення бази даних та про призначення відповідальних осіб.	Опитування проводиться серед відповідних категорій осіб (опитування проведено зі 184 особами, у тому числі 117 жінками і 67 чоловіками). База даних осіб, які перебували / перебувають в умовах впливу військового конфлікту, призначена для виявлення потреб з метою надання основних соціальних послуг на території Комишуваської ОТГ – 1 у цифровій формі. Показник виконання заходу у відсотках – 100%	Створити базу даних осіб, які перебували / перебувають в умовах військового конфлікту (учасниці та ветерани Операції Об'єднаних Сил, внутрішньо переміщені особи, діти, які мають статус постраждалих від збройних конфліктів та бойових дій) для виявлення потреб цих категорій осіб	Матеріали опитування, рішення сесії №33 від 17 грудня 2019 року про постійне оновлення бази даних та про призначення відповідальних осіб	Щорічно

Місцевий план дій Кременської міської ради з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 – 2022 року

Пріоритетний напрям 1: Дослідження, координація роботи та підготовка персоналу					
<i>Вид діяльності</i>	<i>Відповідальний за виконання</i>	<i>Строки</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Примітка щодо виконання</i>	<i>Ресурси</i>
Проведення оцінки (аудиту) доступу до соціальних, медичних, освітніх, адміністративних послуг, а також оцінка потреб чоловіків і жінок, зокрема людей з інвалідністю, ВІЛ-позитивних людей, літніх громадян, вагітних жінок, батьків з маленькими дітьми, родин осіб, які загинули / зникли без вісті в ході конфлікту, учасників АТО / ООС, підлітків, ВПО, осіб, які постраждали від ґендерного насильства і конфлікту	Центр ґендерної рівності при Центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Кременська районна адміністрація (за згодою)	Кожного року (1-ий квартал)	Існуючий звіт про аудит		Місцевий бюджет
Вдосконалення співпраці з правоохоронними органами щодо координації дій під час проведення з населенням профілактичних заходів у сфері безпеки, реагування та протидії випадкам ґендерного насильства, домашнього насильства, забезпечення рівного доступу чоловіків та жінок до правосуддя та правової допомоги	Заступник міського голови, Управління соціального захисту населення (за згодою), Центр первинної медико-санітарної допомоги (за згодою), Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (за згодою), Центр ґендерної культури (за згодою), Кременський відділ поліції (Державне управління Національної поліції України)	Постійно	- наявність річного плану роботи Координаційної ради; – кількість проведених засідань; – кількість прийнятих рішень		Місцевий бюджет

**ЗВІТ ПРО МОНИТОРИНГ ТА ОЦІНКУ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ДІЙ КРЕМІНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325
«Жінки, мир, безпека» до 2020 – 2022 року**

<i>Вид діяльності</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Метод визначення</i>	<i>Поточний стан</i>	<i>Очікуваний стан</i>	<i>Джерело інформації</i>	<i>Строки</i>
Проведення оцінки (аудиту) доступу до соціальних, медичних, освітніх, адміністративних послуг, а також оцінка потреб чоловіків ті жінок, зокрема людей з інвалідністю, ВІЛ-позитивних людей, літніх громадян, вагітних жінок, батьків з маленькими дітьми, родин осіб, які загинули або зникли без вісті в ході конфлікту, учасників АТО / ООС та їхніх сімей, маленьких дітей, ВПО, осіб, які постраждали від гендерного насильства і конфлікту	Доступність соціальних, медичних, освітніх, адміністративних послуг для людей з інвалідністю, ВІЛ-позитивних людей, літніх громадян, вагітних жінок, батьків з маленькими дітьми, родин осіб, які загинули або зникли без вісті в ході конфлікту, учасників АТО / ООС та їхніх сімей, маленьких дітей, ВПО, осіб, які постраждали від гендерного насильства і конфлікту та оцінка їхніх потреб.	Опитування зазначених категорій осіб Аналіз документів, що стосуються кількості людей з уразливих категорій, які проживають у громаді	Проведено опитування 1 500 осіб (у тому числі 975 жінок та 525 чоловіків), в ході якого поставлені запитання стосовно доступу до соціальних, медичних, освітніх, адміністративних послуг для різних верств населення з метою вивчення проблемних питань для розробки стратегій місцевого розвитку. Результати опитування беруться до уваги при розробці Стратегії			

Вдосконалення співпраці з правоохоронними органами щодо координації дій під час проведення з населенням профілактичних заходів у сфері безпеки, реагування та протидії випадкам ґендерного насильства, домашнього насильства, забезпечення рівного доступу чоловіків та жінок до правосуддя та правової допомоги	- наявність річного плану роботи Координаційної ради; - кількість проведених засідань; - кількість прийнятих рекомендацій; - кількість рекомендацій, прийнятих до виконання селищною радою	Аналіз документів: річний план заходів Координаційної ради, розпорядження (накази) про проведення засідань, протоколи засідань, рішення сесії селищної ради / вказівки голови ради щодо прийняття рекомендацій до виконання	Кількість засідань – 5 Проведення занять із забезпечення безпеки, протидії ґендерному насильству і домашньому насильству та реагування на випадки такого насильства Службою у справах неповнолітніх Кременського відділу поліції. Кількість прийнятих рекомендацій – 3: встановити камери відеоспостереження, відкрити кімнату для психічної релаксації, провести ремонт і встановити світлофори. Кількість рекомендацій, прийнятих до виконання селищною радою -3: встановлено 16 камер відеоспостереження, у відділі поліції відкрита «зелена кімната», проведено ремонт світлофору.	Затверджений річний план роботи Координаційної ради, Кількість засідань – 4 Кількість прийнятих рекомендацій – 3 Кількість рекомендацій, прийнятих до виконання селищною радою	Річний план роботи Координаційної ради, протоколи та розпорядження (накази) стосовно проведення засідань, рішення сесії селищної ради / розпорядження голови ради	Щоквартально
--	---	---	--	--	---	--------------

Місцевий план дій Добропільської міської ради з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 року

Пріоритетний напрям 4: Захист жінок та дівчат, які постраждали внаслідок конфлікту					
<i>Вид діяльності</i>	<i>Відповідальний за виконання</i>	<i>Строки</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Примітка щодо виконання</i>	<i>Ресурси</i>
Розповсюдження методичних матеріалів щодо захисту та надання допомоги особам, які постраждали внаслідок конфлікту та СНПК, з урахуванням потреб ВПО	Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Кременська районна (за згодою)	Постійно	- кількість виготовлених інформаційних матеріалів - кількість розповсюджених інформаційних матеріалів - кількість охоплених осіб (з розподілом за статтю, віком, видами уразливості та місцезнаходженням)		Місцевий бюджет, інші кошти

Моніторинг та оцінка виконання плану дій Добропільської міської ради з впровадження Національного плану дій з виконання РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 року

<i>Вид діяльності</i>	<i>Показник виконання завдання</i>	<i>Метод визначення</i>	<i>Поточний стан</i>	<i>Очікуваний стан</i>	<i>Джерело інформації</i>	<i>Строки</i>
Розповсюдження методичних матеріалів щодо захисту та надання допомоги особам, які постраждали внаслідок конфлікту та СНПК, з урахуванням потреб ВПО	- кількість виготовлених інформаційних матеріалів - кількість розповсюджених інформаційних матеріалів - кількість охоплених осіб (з розподілом за статтю, віком, видами уразливості та місцезнаходженням)	Аналіз документів: угоди про виготовлення інформаційних матеріалів, акти надання послуг та інші підтверджуючі документи. Опитування осіб, які розповсюджували ці матеріали	- кількість виготовлених інформаційних матеріалів- 1200 - кількість розповсюджених інформаційних матеріалів – 1400 - кількість охоплених осіб – 6000	- кількість виготовлених інформаційних матеріалів – 1000 - кількість розповсюджених інформаційних матеріалів – 1000 - кількість охоплених осіб – 3000	Аналіз документів: угоди про виготовлення інформаційних матеріалів, акти надання послуг та інші підтверджуючі документи. Опитування осіб, які розповсюджували ці матеріали	Щорічно

Учасниці почнуть заповнювати логічну структуру під час Заняття 5 тренінгу. Після спільного прийняття рішення щодо пріоритетних напрямів невеликі групи обговорюватимуть та розроблятимуть цілі SMART та відповідні заходи SMART. На цьому етапі учасниці можуть не мати змоги розробити завдання та показники діяльності – завданням Оргкомітету з локалізації буде доопрацювати логічну структуру. Однак ведучі можуть попросити учасниць подати ідеї «ознак» успіху для кожного виду діяльності та завдання – ці ідеї згодом можна використати як основу для показників.

Ведучі представляють різні способи та обговорюють їхні переваги та недоліки з учасницями, які потім вибирають оптимальний спосіб. Це підживлює зацікавленість та відповідальність місцевої влади та ОГС і дозволяє уникнути ситуації, коли приймається ще один план, норма чи політика, а до реалізації не доходить. Однак мета локалізації – не просто прийняти план на виконання вказівки згори, а радше трансформувати процес розробки політик і прийняття рішень через сприяння інклюзивному процесу та встановлення горизонтальних зв'язків між місцевими жінками та місцевими органами влади. Це сприятиме конкретним змінам – розширенню прав і можливостей місцевих жінок, гендерній рівності, стійкому миру та всеохопній безпеці. Місцеві плани дій не повинні бути складними або розлогими документами; вони повинні приймати форму, яка є значущою та корисною для місцевих суб'єктів.

ДО ТРЕНІНГУ З НАПИСАННЯ

→ Покличте відповідні зацікавлені сторони

Як зазначалося вище, до відповідних зацікавлених сторін входить більшість місцевих суб'єктів, які брали участь у тренінгу з локалізації. Дуже важливо, щоб учасниці мали повноваження щодо прийняття рішень у власних організаціях чи установах, а також щоб вони були обізнані з процесами формулювання та прийняття місцевих нормативних документів і стратегій, таких як підзаконні акти та постанови.

→ Визначте та запросіть експертів та спеціалістів

Як і на тренінгу з локалізації, надзвичайно важливо забезпечити наявність досвідченої людини,

яка має глибокі знання про місцевий розвиток та місцеве управління. Доречно запросити ту ж саму консультантку, що і на тренінг з локалізації, оскільки це допоможе забезпечити послідовність.

→ Перегляньте модуль тренінгу з написання

У модулі тренінгу з написання, підготовленому ГМЖМ, викладена основна інформація та методичні рекомендації з проведення тренінгу з написання. Тим не менш, зміст та проведення кожного заняття слід пристосовувати до місцевого контексту, культури та пріоритетів. Зразок модуля тренінгу з написання наведений в Додатку 6 «План тренінгу з написання».

→ Підготуйте форму оцінки

Як і з тренінгом з локалізації, наприкінці тренінгу з написання потрібно роздати учасникам коротку оціночну форму із запитаннями щодо якості тренінгу.

Зразок форми оцінки наведений в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

→ Визначте та забронюйте місце проведення

Місце проведення має бути зручним, сприятливим для інтерактивних дискусій та достатньо великим, щоб можна було працювати з усіма учасницями, а також працювати в малих групах. У ньому також повинен бути проектор, екран або стіна для презентацій. Корисно також мати доступ до інтернету (якщо є така можливість) для показу вебсайтів та іншої інформації онлайн, що збагатить дискусії. Вибираючи місце проведення, переконайтеся, що туди можуть потрапити і там можуть перебувати учасниці, які мають особливі потреби, наприклад, годуючі матері та люди з різними формами інвалідності. Якщо ви плануєте запросити до участі ветеранів та ветеранок та осіб з інших нових груп, які виникли внаслідок конфлікту – вони також можуть потребувати розумного пристосування з боку закладу, де відбуватиметься тренінг.

→ Перегляньте та проаналізуйте існуюче місцеве законодавство

Мета тренінгу з написання – інтегрувати резолюції ЖМБ у місцеві нормативні документи,

включаючи плани місцевого розвитку. Він не призначений для збільшення бюрократичного навантаження або додавання роботи для місцевої влади. Важливо забезпечити, щоб цей компонент локалізації не дублював існуючі нормативні документи та стратегії, а навпаки, підсилював їх, якщо вони захищають права жінок, гендерну рівність, мир та безпеку та сприяють їм. Цей процес може також бути початком оновлення або внесення змін до нормативних документів і стратегій, що перешкоджають виконанню таких задач.

Тому до проведення тренінгу з написання фасилітатори та консультанти повинні ретельно переглянути місцеві нормативні документи та національне законодавство і бути готовими до обговорення цієї інформації з учасницями під час тренінгу. Ведучі повинні також підготувати копії відповідних нормативних документів і стратегій, щоб роздати учасницям під час тренінгу. Залежно від рівня заходу, це будуть документи рівня області, району або громади. До таких документів можуть відноситись стратегії соціально-економічного розвитку, програми забезпечення гендерної рівності, програми для молоді і спорту, програми для сім'ї. У різних областях та громадах це різні документи, і порушення питань про ці документи може спонукати місцеві органи влади до їх розробки та прийняття.

ПІД ЧАС ТРЕНІНГУ З НАПИСАННЯ

→ Фасилітувати тренінг з написання

Тренінг з написання може приймати різні форми залежно від аудиторії, місцевого контексту та типу модальності, яку виберуть учасниці. Учасниці можуть вибрати будь-який варіант або комбінацію з трьох способів:

- 1) розробка місцевого плану дій щодо впровадження ЖМБ;
 - 2) розробка місцевих підзаконних актів чи постанов щодо впровадження ЖМБ на місцевому рівні;
 - 3) розробка додаткових положень до місцевих планів розвитку для інтеграції ЖМБ.
- Нижче наведені інструкції з проведення тренінгу для кожного з цих варіантів.

ПІСЛЯ ТРЕНІНГУ З НАПИСАННЯ

Наступні кроки після тренінгу з написання потрібно визначити під час «стратегічного заняття»; вони залежатимуть від варіанту, який обрали учасниці – тобто, чи вони вирішили скласти місцевий план дій; розробити нові нормативні документи та стратегії; або ж інтегрувати положення ЖМБ у місцеві плани розвитку.

Варіант 1. Місцевий план дій (МПД)

→ Переглянути проєкт МПД

Оргкомітет з локалізації збирається приблизно через два тижні або місяць, щоб переглянути проєкт МПД. На цій зустрічі перевіряється, чи всі пункти, запропоновані різними групами на тренінгу, в ньому враховані. Крім того:

- переглядаються завдання та заходи МПД, щоб переконатись, що вони «SMART» (конкретні, вимірювані, досяжні, доцільні та мають конкретні часові рамки);
- перевіряється, що МПД не дублює чинні нормативні документи та стратегії, а скоріше узгоджує їх із тими, котрі захищають права жінок, гендерну рівність, мир і безпеку та сприяють їм;
- розробляються показники для кожної цілі та виду діяльності (це питання детальніше розглянуто в Розділі 5 – Моніторинг та оцінка);
- складається текстовий опис до матриці / логічної структури МПД;
- розробляється кошторис та бюджет МПД та забезпечуються достатні ресурси для нього.

→ Перевірка МПД

Оргкомітет з локалізації представляє остаточний проєкт МПД на відкритому заході із залученням місцевої влади, зацікавлених сторін, груп та організацій громадянського суспільства в області / районі / місті / селі, де він буде офіційно прийнятий. В Україні таким заходом може бути громадське обговорення (громадські слухання) проєкту плану заходів. На цей захід запрошуються всі зацікавлені сторони – організації громадянського суспільства, представники цільових груп, ЗМІ, депутати та представники органів місцевого самоврядування. Обговорюються не тільки заходи та сервіси, що

впроваджуватимуться на місцевому рівні, а й фінансування, що виділятиметься для реалізації.

→ Складання кошторису та бюджету МПД

«Складання кошторису» стосується процесу обрання вартості на кожний вид діяльності в плані. Це перший крок до розробки бюджету МПД; він повинен супроводжуватися визначенням відповідних джерел фінансування для кожного виду діяльності. Можна провести окремий тренінг із складання кошторису, або це може зробити Оргкомітет з локалізації. Щоб скласти кошторис МПД, зацікавлені сторони мають розглянути кожен вид діяльності по черзі, виписуючи відповідні «підзаходи» або кроки, необхідні для реалізації, та пов'язані з цим витрати. Потім вони повинні, спираючись на свої знання та досвід, прорахувати вартість одиниці кожного виду діяльності. За наявності учасниці можуть спиратися на стандартні кошториси витрат, розроблені експертами з державного фінансування, такі як стандартна щоденна ставка для консультантів, винагорода за навчання, витрати на персонал тощо. Для цієї справи можна використати «шаблон кошторисування» та методологію ГМЖМ. Вони викладені в Розділі 3.

Там, де місцеві органи управління не можуть повністю забезпечити ресурсами – наприклад, в області, районі, місті чи селі – також слід розробити стратегію збору коштів. Ці теми також висвітлені в Розділі 3.

Варіант 2. Розробка місцевих нормативних документів і стратегій щодо ЖМБ

→ Доопрацювання проєктів нових нормативних документів і стратегій

Невелика група учасниць, що мають відповідний досвід та досвід у розробці місцевих нормативних документів, редагуватиме та доопрацюватиме нормативні документи та стратегії. Під час розгляду треба переконатися, що:

- в політиках відображені напрацювання тренінгу з написання;
- нові місцеві нормативні документи та стратегії щодо ЖМБ не дублюють існуючі нормативні документи та стратегії, а скоріше узгоджують їх з тими, котрі захищають права жінок, гендерну рівність, мир і безпеку та сприяють їм;

- у нових нормативних документах/ стратегіях визначені адекватні механізми моніторингу та оцінки та підзвітності.

→ Адвокація прийняття нових нормативних документів і стратегій

Під час стратегічного заняття наприкінці тренінгу з написання учасниці визначать потенційних прихильників для тих місцевих нормативних документів і стратегій щодо ЖМБ, які вони підготували. Члени місцевих рад є важливими союзниками в цьому процесі. Учасниці, які взяли на себе відповідальність за подальшу адвокацію, організовують круглі столи, а також двосторонні зустрічі з такими союзниками, щоб представити їм нові стратегії. Такі обговорення слід провести кілька разів, аж поки нові нормативні документи і стратегії не будуть прийняті.

Варіант 3. Включення положень про ЖМБ до місцевих планів розвитку

→ Подання положень, складених під час роботи тренінгу з написання, до місцевої ради для обговорення та затвердження

Проекти положень, які були розроблені та затверджені під час роботи тренінгу з написання, необхідно офіційно представити місцевій раді, щоб їх прийняли та інтегрували в місцевий план розвитку.

Якщо під час роботи тренінгу з написання присутній представник місцевої ради, він або вона може представити проєкт положень під час заключного заняття з пропозицією внести його на розгляд ради для обговорення. Якщо під час роботи тренінгу з написання представник місцевого законодавчого органу відсутній, слід визначити одного з учасниць та доручити йому представити проєкт положень місцевій раді.

В Україні для локалізації ПД ЖМБ можливо йти двома шляхами:

1. Створення місцевих планів дій, затверджених місцевими органами самоврядування без відповідного виділення коштів на проведення заходів тощо.
2. Інтеграція ПД ЖМБ до існуючих місцевих стратегій, програм, планів розвитку як окремих розділів з планом заходів. Цей механізм допомагає

виділяти для заходів з ПД ЖМБ фінансування, яке на місцевому рівні виділяється на затверджені стратегії та соціальні місцеві програми (освіта, молодь, охорона здоров'я тощо).

Цим шляхом ще у 2017 році пішли в Дніпропетровській області районні та місцеві органи самоврядування: вони включили діяльність з РРБ 1325 в Регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012-2021 роки та в Програму розвитку сімейної та гендерної політики у Дніпропетровській області на 2012-2021 роки.

Ще одним успішним прикладом інтеграції ПД ЖМБ є досвід Чернігівщини у частині роботи з ветеранами та протидії насильству.

Приклад громадської ветеранської організації на Чернігівщині показує нам, що навчання з ПД ЖМБ є важливою складовою для різних груп населення області. Знання з гендерної теми, прав жінок та основ ПД ЖМБ отримали учасниці та учасники антитерористичної операції, члени їхніх сімей та бійців-добровольців, вдови, матері загиблих та безвісти зниклих. Охоплено безпосередньо 83 особи. Розроблені зміни та доповнення до програми соціальної підтримки учасників антитерористичної операції, членів їхніх сімей та бійців-добровольців у Чернігівській області. Враховано дві пропозиції із запропонованих: освітні заходи з протидії насильству для родин ветеранів та для спеціалісток в реабілітаційних центрах, моніторинг та контроль за дотриманням законодавства про права батьків на відпустки за доглядом за дитиною.

Важливим є те, що демонструється механізм спрямування коштів з обласних та місцевих програм різних напрямів та підпорядкування на заходи з ПД ЖМБ, кошти виділені не тільки на ремонт та обладнання центру, а й на оплату соціальних послуг для жінок, які постраждали від насильства.

2.2.4. Компонент 3: Забезпечення впровадження та сталості/ тренінг для тренерів

Цей компонент зазвичай відбувається після тренінгів з локалізації (Компонент 1) та розробки місцевих правових/ політичних інструментів для імплементації РРБ ООН 1325 (Компонент 2). Він передбачає навчання тренерок (тренінг для тренерок), котре об'єднує експерток з локалізації з різних областей, міст, районів чи сіл, визначених під час тренінгів з локалізації, для подальшого нарощування місцевої інституційної спроможності в сфері ЖМБ.

Навчання тренерів (тренінг для тренерів) – це 2-3-денний тренінг, який збирає від 20 до 25 учасниць тренінгів з локалізації з різних областей, міст, районів чи сіл. Метою такого навчання є подальший розвиток досвіду провідних суб'єктів громадянського суспільства, місцевих органів влади та інших місцевих лідерів у реалізації резолюцій ЖМБ. Завдяки цим знанням і досвіду учасниці навчання утворюють коло вітчизняних експерток, які потім можуть проводити тренінги з локалізації в різних регіонах країни та надавати технічну підтримку у формулюванні конкретних стратегій для забезпечення функціонування МПД, інших місцевих нормативних документів та стратегій щодо ЖМБ, а також місцевих планів розвитку.

Навчання тренерів повинно відбуватися після того, як місцеві плани дій, місцеві норми / політики або положення місцевого плану розвитку доопрацьовані – через 1-2 місяці після «тренінгу з написання».

Цілі тренінгу «навчання тренерок» такі:

- поглибити знання та досвід провідних суб'єктів громадянського суспільства, місцевих органів влади з тематики ЖМБ, а також ключових національних суб'єктів, особливо з міністерства, яке має мандат підтримувати місцеві органи влади в роботі з тематики ЖМБ;
- зібрати експерток з різних тренінгів з локалізації, щоб вони обмінялися своїми думками та ідеями щодо локалізації та поглибили зацікавленість у впровадженні ЖМБ у відповідних місцевих контекстах;
- створити «коло експерток» з питань локалізації ЖМБ, які зможуть проводити або підтримувати тренінги з локалізації в інших частинах країни.

ПЕРЕД НАВЧАННЯМ ТРЕНЕРОК

→Визначте та запросіть учасниць

Учасниць тренінгу для тренерок слід вибирати серед учасниць тренінгів з локалізації в країні.

До загальної кількості учасниць (20-25) слід включити порівну представниць різних областей, чи районів. В ідеалі, учасниці повинні входити до Оргкомітету з локалізації в своїй місцевій громаді. Слід також підтримувати рівновагу між представницями влади та громадянського суспільства та включати нові основні та уразливі групи (такі як молодь, ветеранки, ЛГБТ, різні етнічні групи, внутрішньо переміщені особи тощо). Також серед учасниць має бути баланс між жінками та чоловіками.

При виборі учасниць тренінгу для тренерів слід враховувати:

- їхню активну участь у тренінгу з локалізації;
- їхню зацікавленість у довготерміновій підтримці локалізації в країні;
- їхню спроможність впливати на ключові органи, котрі приймають рішення, забезпечувати впровадження МПД, місцевої політики ЖМБ та місцевих планів розвитку.

→ **Визначте оптимальний час і місце**

Як і у тренінгу з локалізації, навчання тренерів повинно проходити в тому місці та в той час, який робить його доступним та зручним для всіх учасниць. Слід звернути особливу увагу на забезпечення доступності місця проведення тренінгу для жінок та інших уразливих груп.

→ **Розішліть аналіз навчальних потреб**

Щоб зрозуміти рівень знань учасниць та мати можливість адаптувати модуль тренінгу і манеру його проведення до їхніх конкретних потреб, до тренінгу важливо розіслати серед учасниць опитування «Аналіз навчальних потреб» (АНП).

До опитувальника для аналізу навчальних потреб треба включити запитання про досвід учасниць у навчанні та проведенні тренінгів, їхню участь у тренінгу з локалізації та в «тренінгу з написання», а також будь-які подальші заходи. *Зразок форми аналізу потреб у навчанні форми наведений в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».*

→ **Підготуйте модуль тренінгу**

В Додатку 7 «Огляд модуля навчання тренерок з питань ЖМБ» наведений зразок такого мо-

дуля та перелік можливих занять. Однак зміст та тип кожного заняття можна переглянути та змінити залежно від контексту та рівня учасниць. Якщо ви маєте питання щодо підготовки тренерів чи потребуєте матеріалів чи методичних матеріалів, запрошуємо вас звертатися на пряму до ГМЖМ.

Модуль тренінгу та порядок денний слід скоригувати, щоб забезпечити присутність усіх запрошених учасниць, особливо місцевих жінок. Наприклад, тренінг повинен проходити в той час і в тому місці, які підходять для жінок.

→ **Підготуйте форму оцінки**

На додаток до опитування «Знання, переконання, ставлення та сприйняття», наприкінці тренінгу потрібно роздати учасницям коротку форму оцінки із запитаннями щодо якості тренінгу. Деякі питання, які слід включити в форму оцінки:

- Що спрацювало/ сподобалося?
- Що не спрацювало/ не сподобалося?
- Які заняття були найцікавішими?
- Що слід поміняти на майбутніх тренінгах?

Зразок форми оцінки наведений в Додатку 9 «Зразки форм опитувальників».

→ **Визначте та забронюйте місце проведення**

Місце проведення має бути зручним, сприятливим для інтерактивних дискусій та достатньо великим, щоб можна було працювати з усіма учасницями, а також працювати в малих групах. У ньому також повинен бути проектор, екран або стіна для презентацій. Корисно також мати доступ до інтернету (якщо є така можливість) для показу вебсайтів та іншої інформації онлайн, що збагатить дискусії.

Вибираючи місце проведення, переконайтеся, що туди можуть потрапити і там можуть перебувати учасниці, які мають особливі потреби, наприклад, годуючі матері та люди з різними формами інвалідності. Якщо ви плануєте запросити до участі ветеранів та ветеранок та осіб з інших нових груп, які виникли внаслідок конфлікту – вони також можуть потребувати розумного пристосування з боку закладу, де

відбуватиметься тренінг.

ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ТРЕНЕРОК

→ Фасилітувати навчання

Тренінг для тренерів – це 2-3-денний практичний захід; на ньому має бути присутня експертка з локалізації, в ідеалі та сама, яка брала участь у тренінгу з локалізації. Хоча точний порядок денний та проведення кожного заняття мають враховувати місцевий контекст та конкретні потреби, основний зміст викладено в описі модуля в Додатку 7 «**Огляд модуля навчання тренерок з питань ЖМБ**».

ПІСЛЯ НАВЧАННЯ ТРЕНЕРОК

→ Сприяти локалізації по всій країні

Після тренінгу тренерки повертаються до своєї області, району, міста чи села та використовують знання, які вони отримали, щоб:

- підтримувати Оргкомітет з локалізації для забезпечення впровадження МПД та моніторингу результатів МПД та наслідків локалізації, використовуючи шаблони та інструменти, розроблені під час навчання;
- активно брати участь у розробці місцевих нормативних документів і стратегій та інтегруванні ЖМБ у плани місцевих громад на основі знань про НПД, ПД ЖМБ та ширшу структуру ЖМБ, отриманих під час тренінгу;
- співпрацювати з місцевими зацікавленими сторонами (місцевими лідерами, місцевими органами влади та/або громадянським суспільством) для проведення тренінгів з локалізації та розробки МПД в інших частинах країни, використовуючи знання щодо локалізації та фасилітації, отримані під час тренінгу.

2.2.5. Навчання з питань кошторисування та бюджетування

Щоб уникнути помилок під час кошторисування місцевих планів дій за порядком денним «Жінки, мир, безпека», перш за все необхідно провести тренінги з питань ґендерної політики та прав жінок, аби всі учасниці однаково розуміли термінологію і поняття ґендерно-орієнтованого бюджетування (відповідно до ре-

комендацій Міністерства фінансів). Ці тренінги повинні відвідати не лише спеціалісти з ґендерної політики, але й економісти та бухгалтери, які за результатами тренінгів зрозуміють ціль та задачі місцевого плану дій, причини, з яких заходи повинні мати бюджет, а також чому всі ці документи мають бути ґендерно чутливими.

Під час навчання для процесу створення місцевих планів дій та складання бюджетів знадобляться шаблони або зразки успішних місцевих планів з кошторисами для конкретних заходів. Головне – продемонструвати, як формується бюджет кожного заходу.

Кошторисування передбачає обрахунок витрат на проведення заходів, які здійснюються для отримання конкретного бажаного результату: «Скільки часу треба для проведення обговорення у фокус-групі?», «Скільки коштуватиме друк публікації?» тощо. Ці дані використовуються для того, щоб спрогнозувати майбутні витрати на заходи, передбачені для кожного виду діяльності у місцевому плані дій.

Опис такого тренінгу наведений у Додатку 8 «План тренінгу з розробки бюджету і кошторису».

2.3. Моніторинг впливу локалізації

Моніторинг є невід’ємною частиною методології локалізації та інтегрований у всі її компоненти. Особливості моніторингу і оцінки в процесі локалізації розглянуто в Розділі 5.

РОЗДІЛ 3.

ФІНАНСУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ПЛАНІВ ДІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПОРЯДКУ ДЕННОГО «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА»

Відсутність належного, довгострокового та передбачуваного фінансування є одним із ключових викликів реалізації порядку денного ЖМБ. Цей виклик існує у різних країнах світу, як на національному, так і на місцевому рівнях. На національному рівні лише 24% Національний планів дій (НПД) щодо реалізації ЖМД (з 85 НПД, прийнятих станом на липень 2020 року), включали бюджет під час їх прийняття.⁶² Така інформація про фінансування зобов'язань за Порядком денним ЖМБ та місцевих планів дій (МПД) відсутня. Однак, як свідчать дані з практичного досвіду Глобальної мережі жінок-миробудівниць (GNWP) та інших організацій, які працюють у сфері локалізації Резолюції РБ ООН 1325, гендерній рівності, безпеці жінок та іншим пріоритетним напрямкам ЖМБ рідко відводиться пріоритетна увага в місцевих бюджетах. У випадку України дослідження, проведене ООН Жінки у 2017 році, показало, що гендерній рівності не відводиться пріоритетна увага у процесі децентралізації, що проходить в країні, через «надзвичайно обмежене розуміння гендерного аналізу та застосування інструментів гендерного інтегрування місцевими органами влади». Ці дослідження також свідчать, що «оскільки рівень автономії місцевих рішень зростає, місцеві пріоритети можуть змінюватися, і фінансування соціальних послуг може не залишатися настільки важливим для новостворених громад». Зменшення пріоритетності гендерної рівності та соціальних послуг у місцевих бюджетах викликає особливу стурбованість, оскільки місцеві органи влади несуть головну відповідальність за надання якісних соціальних послуг своїм виборцям. Відсутність розуміння та прагнення до гендерної рівності серед місцевих органів влади та-

кож створює ризик того, що через нерозуміння важливості резолюцій ЖМБ вони не будуть виділяти на це кошти.

Для ефективного впровадження резолюцій «Жінки, мир, безпека» необхідна інституціоналізація відповідних зобов'язань. Це передбачає також включення питань ЖМБ у національні та місцеві бюджети. Вже на етапі розробки НПД важливо розуміти, що кошти на впровадження ПД ЖМБ є частиною реалізації якісного плану для відповідних галузей, областей, районів та на рівні окремих установ чи громадських організацій. На місцевому рівні відповідні органи влади також повинні знати про свої зобов'язання щодо ЖМБ, а для їх виконання необхідне виділення фінансових коштів. Вони мають включати питання ЖМБ у свої плани та програми місцевого розвитку, щоб забезпечити наявність фінансування. Вони також повинні переконатися, що їхні Місцеві плани дій мають реалістичний бюджет.

Фінансування громадянського суспільства також є ключовим фактором для ефективного впровадження ПД ЖМБ. У всьому світі лише 0,2% від загального обсягу допомоги з розвитку, що надається країнам, які перебувають у нестабільній ситуації, чи тим, що постраждали внаслідок конфлікту, надходить безпосередньо організаціям, очолюваним жінками. З огляду на вирішальну роль громадянського суспільства у виконанні зобов'язань щодо ЖМБ, це є головною перешкодою на шляху до їх виконання.

У демократичних країнах світу, які мають економічну стабільність для впровадження ПД ЖМБ на всіх рівнях прийняття рішень, створюють відділи чи призначають окрему посадову особу,

⁶² Звіт Генерального секретаря за 2020 Раді безпеки щодо реалізації Порядку денного ЖМБ.

⁶³ ООН Жінки, «Не залишити нікого осторонь: аналіз уразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту».

⁶⁴ Там само.

⁶⁵ ОЕСР, «Маркер політики гендерної рівності, розроблений Управлінням співробітництва для розвитку», 2019 рік. Див. за посиланням: <http://www.oecd.org/dac/gender-development/dac-gender-equality-marker.htm>

які координують і відповідають за впровадження ПД ЖМБ. Ці відповідальні особи планують заходи і закладають відповідне фінансування для впровадження. Вони також забезпечують співпрацю з громадянським суспільством для впровадження. Наприклад, в Канаді та Швеції організації громадянського суспільства (ОГС) можуть звернутись до міністерств, муніципалітетів та донорських організацій для фінансової підтримки своєї діяльності.

Глобальна мережа жінок-миробудівниць (GNWP) є провідною організацією громадянського суспільства, яка впливає на глобальну політику щодо ПД ЖМБ та забезпечує її ефективне впровадження, включаючи локалізацію ПД ЖМБ як ключову стратегію впровадження по всьому світу. На основі свого досвіду та поглибленого дослідження питання фінансування ПД ЖМБ, ця організація розробила унікальну методологію коштування та бюджетування НПД і МПД, а також конкретні рекомендації для кращого фінансування впровадження НП ЖМБ. У цьому розділі ми розглянемо міжнародний досвід та рекомендації для фінансування НПД, а огляд українського фінансового механізму впровадження НПД зробимо в наступному.

Нема коштів – нема впровадження

Щоб вирішити проблему якісного впровадження міжнародного порядку денного ЖМБ та національних і місцевих зобов'язань, слід передусім планувати та закладати фінансування для його реалізації в роботі урядів, регіональних та місцевих адміністрацій, оскільки це є їхній прями́й обов'язок. Організації громадянського суспільства (ОГС) та жінки-миробудівниці, які працюють на місцевому рівні, також потребують фінансування, оскільки вони можуть більш оперативно реагувати на потреби, що виникають на постраждалих внаслідок конфлікту територіях. Так само це стосується їхньої роботи з побудови миру, тому фінансування роботи громадянського суспільства для впровадження ПД ЖМБ на місцевому рівні мають виділяти як міжнародні донори, так і національні і місцеві органи влади.

«Нема коштів – нема впровадження». Цю фразу можна почути у багатьох країнах світу. Однак

у більшості країн не виділяються достатні кошти для виконання зобов'язань щодо ЖМБ. Щоб перейти від слів до дії, необхідно забезпечити, щоб НПД мали реалістичні бюджети, а фінансування, призначене для впровадження ПД ЖМБ, було прозорим та загальнодоступним.

Успішна реалізація Порядку денного ЖМБ вимагає виділення коштів на двох рівнях:

- ♦ *виділення фінансування міжнародними організаціями для реалізації власних зобов'язань та для підтримки НПД країн, в яких вони мають відповідні програми чи проекти.*
- ♦ *виділення фінансування безпосередньо державами.*

Як йшлося у попередніх розділах, локалізація є основним ефективним методом реалізації ПД ЖМБ, тому міжнародні організації та уряди як зацікавлені сторони повинні виділяти бюджети на локалізацію НПД незалежно від території та ситуації в країні. Це можливо зробити в рамках національних державних бюджетів і на міжнародному рівні шляхом збільшення донорських зобов'язань з фінансування локалізації та шляхом спрощення процесів подання заявок на фінансування урядами та громадянським суспільством.

Ключові зацікавлені сторони можуть прийняти відповідні політики для збільшення фінансування реалізації резолюцій з ПД ЖМБ для національного та місцевого рівнів. Успішний світовий досвід показує, що локалізація повинна бути закріплена як офіційна стратегія країни і включена до НПД. Щоб це зобов'язання було ефективним, необхідно також запровадити чіткі процедури коштування та виділення коштів на реалізацію місцевих планів дій. Подібне законодавче врегулювання не тільки забезпечує злагоду, краще управління та координування або «впорядкування» діяльності на рівні країни; це також дозволяє регіональним/місцевим органам влади використовувати наявні ресурси та бюджети місцевого рівня.

Для підтримки цього процесу ОГС спільно з міжнародними агенціями повинні проводити аналіз та надавати рекомендації країнам, які ще досі не врегулювали механізми виділення коштів для місцевого рівня від міжнародних та національних

структур. У багатьох країнах світу саме ОГС починали процес лобіювання зазначеного питання і вимагали від урядів змін у законодавстві для врегулювання процесу кошторисування/фінансування місцевих планів дій.

Для забезпечення достатнього фінансування, громадянське суспільство «стукає у двоє дверей»: до міжнародних донорів та до урядів країн.

Стукайте у двері донорів

Підтримка міжнародних донорів, у тому числі через програми та проекти технічної допомоги, залишається ключовим джерелом фінансування для реалізації резолюцій ЖМБ. Хоча міжнародні зобов'язання щодо фінансування ПД ЖМБ продовжують збільшуватися, обсяг фінансування, особливо для організацій, очолюваних жінками, залишається низьким. Щоб вирішити це питання, Глобальна мережа жінок-миробудівниць (ГМЖМ) продовжує «стукати у двері донорів», виступаючи за більш передбачуване, достатнє та доступне фінансування для країн. Результатом дослідницьких і адвокаційних зусиль ГМЖМ у співпраці з Cordaid стало створення Жіночого фонду миру та гуманітарної діяльності (WRHF; раніше Глобальний інструмент прискорення ЖМБ) у 2016 році. WRHF – це унікальний механізм, тому що всі його кошти виділяються ОГС, які працюють у громадах, що постраждали внаслідок конфлікту, або тих, які стикаються з гуманітарними кризами. Більше того, організації громадянського суспільства (ОГС) представлені в Глобальній раді фінансування та Національних керівних комітетах WRHF, які приймають рішення про виділення фінансування. Це дає можливість громадянському суспільству впливати на прийняття рішень та забезпечувати підтримку місцевих ініціатив для впровадження ПД ЖМБ.

Фінансування проектів та програм у країнах, де відбуваються військові конфлікти, повинно бути обов'язком кожного міжнародного донора. У той же час, для забезпечення ефективного використання фінансування, необхідно надати більше можливостей для того, щоб думки громадянського суспільства та жінок з постраждалих від конфлікту громад реально враховувалися при прийнятті рішень щодо фінансування. WRHF є

прикладом успішного досвіду у цьому відношенні. Однак існує потреба поширювати та тиражувати такі інклюзивні підходи. Ціль Генерального секретаря ООН щодо того, щоб 15% від обсягу фінансування, яке виділяється на миробудування, йшли на програми з гендерної рівності – це також бажана подія. Однак це повинно супроводжуватися показниками щодо доступності коштів місцевим жіночим організаціям та міри, у якій місцеві жіночі організації включаються до пріоритетів та розробки програм.

Вираз *«Стукайте і вас почують»* потрібно застосовувати не тільки до міжнародних агенцій, які працюють у сфері захисту прав жінок і дівчат. Є безліч міжнародних організацій та проектів, які підтримують молодь, питання прав людини, процеси децентралізації та розвиток громадянського суспільства. До подібних агенцій так само потрібно звертатись з пропозицією підтримувати ПД ЖМБ як частину:

- ♦ *глобальних зобов'язань для захисту прав людини;*
- ♦ *як частину демократичного розвитку країни;*
- ♦ *як створення умов для організаційного розвитку ОГС;*
- ♦ *як частину боротьби з корупцією;*
- ♦ *як зобов'язання з впровадження гендерної політики у всі сфери життєдіяльності людини, особливо в країнах, де існує військовий конфлікт.*

У цьому контексті важливо для цих механізмів фінансування, і окремих донорів проводити гендерний аналіз при виділенні фінансування та переглядати свої процедури, щоб забезпечити доступність їх фінансування для очолюваних жінками організацій та включення жінок у процес прийняття рішень.

Порядок денний ЖМБ має бути частиною всієї політики міжнародної технічної допомоги. Адвокація щодо інтеграції ПД ЖМБ у політику міжнародних донорських агенцій може включати проведення круглих столів, зустрічей із залученням їхніх представників, виступи на засіданнях донорських груп, офіційні звернення до уряду представників їхніх головних офісів та національних урядів, представлення найкращих практик та результатів впровадження

ПД ЖМБ у різних сферах на благо демократії та побудову миру.

Партнерство з приватним сектором

Бізнес-структури повинні відігравати важливу роль у підтримці реалізації резолюцій ПД ЖМБ. Однак фінансування з боку приватного сектору залишається недостатньо використаним, знань і документально підтверджених успішних практик щодо такого залучення досі мало.

У багатьох країнах, включаючи райони, що постраждали від конфлікту, ще досі існують слабкі або непрозорі правила для роботи приватного сектору, не існує дієвих та заохочувальних механізмів, щоб бізнес-сектор виділяв кошти на реалізацію ПД ЖМБ. У той же час треба переконатись, що політика самих компаній не є дискримінаційною та насильницькою по відношенню до жінок, не суперечить концепції захисту прав людини.

Агенції ООН визнають важливість бізнесу як партнерів для підтримки реалізації ПД ЖМБ, особливо в районах, що постраждали від конфлікту: «виявляти, запобігати та допомагати» – цей девіз важливий для всіх підприємців, які би за розміром вони не були. Міжнародні агенції закликають держави надавати підприємцям підтримку, створити легальні умови ведення бізнесу, що дозволяють виділяти кошти чи ресурси для впровадження ПД ЖМБ.

Одним із дієвих механізмів залучення бізнес-структур є проведення для них просвітницьких заходів, на яких буде розкрито мету та очікувані результати реалізації НПД на національному та місцевому рівнях, а також переваги для бізнесу, які дає ефективна реалізація НПД.

Уряди та ОГС повинні об'єднати зусилля для проведення інформаційних кампаній для підприємців і зробити їх своїми агентами впливу та частиною команди, яка зацікавлена у підтримці реалізації НПД.

Прикладом успішної співпраці з бізнесом є діяльність, яку останнім часом провадить «Центр – Розвиток демократії» у партнерстві з ГМЖМ та за підтримки Австрійського агентства з роз-

витку. Ресторан «Ностальжи» у місті Херсоні надав безкоштовну оренду залу і запросив своїх працівниць (молодь до 30 років) долучитись до участі у тренінгу з популяризації Резолюції РБ ООН 1325 та стратегічному обговоренні щодо залучення молодих жінок до активного прийняття рішень у політичних процесах в країні. Це приклад ситуації, коли виграють всі. Бізнес безкоштовно надав свій зал організаторам заходу у обмін на підвищення обізнаності своїх працівників.

Необхідно розрізняти роботу з місцевими компаніями і підтримку від транснаціональних корпорацій (ТНК) або міжнародних компаній. Хоча в ТНК може бути більше коштів на підтримку реалізації резолюцій і краще створені програми «соціальна відповідальність», проте вони не мають контактів у місцевих громадах. На відміну від місцевих підприємців вони можуть припинити свою роботу в країнах, де відбувається військовий конфлікт. Утім, їх допомога може бути цінною у деяких випадках. У той же час до них необхідно звертатись офіційними листами про підтримку, вести переговори, запрошувати до участі у ваших публічних заходах.

Прикладом успішної співпраці в Україні є компанія «Кока-кола», яка підтримує молодіжні заходи призами, подарунками та напоями.

В межах країни національні та місцеві підприємства, як правило, очолюють її громадяни і працюють на них місцеві мешканці та мешканки. Тому їх частіше турбує мир і безпека. Більше того, вони часто не мають ресурсів або систем для переміщення своїх товарів за кордон, що може поглибити їх відданість сприянню покращення миру та безпеки в місцевих громадах. У них так само є діти та друзі, родичі та колеги і вони є частиною життя громад. Вони мають працівників і працівниць, які є частиною цільових груп, як приклад: жінки з числа внутрішньо переміщених, жінки-вдови, жінки-ветеранки та інші групи жінок.

Представників і представниць бізнес-структур важливо залучати для підвищення рівня їхньої обізнаності та знань у наступних питаннях:

- ♦ допомога жінкам та дівчатам, які потерпають від насильства;

- ♦ підтримка залучення жінок до участі у прийнятті рішень;
- ♦ підготовка родин до прийняття члена родини, який/яка повертаються із зони військового конфлікту, та інші.

Крім безпосередньо спонсорської підтримки, підприємства чи маленькі бізнеси можуть вас підтримати різними шляхами: надати свої приміщення безкоштовно для проведення заходів, акцій, пропонувати знижки для харчування чи закупівлі канцтоварів та інших витратних матеріалів, оплатити чи запросити фахівців, консультанток для освітніх заходів чи консультацій, надати цінні призи та подарунки для конкурсу, оплатити виробництво і розміщення соціальної реклами.

В Україні за останні роки виникло чимало локальних ініціатив від нових груп, які виникли внаслідок конфлікту, котрі орієнтовані на людей з таких груп: наприклад, мережа піцерій «Піцца Ветерано»⁶⁶ котру заснували ветерани для підтримки інших ветеранів. Центр зайнятості вільних людей, який виник як ініціатива взаємної підтримки для внутрішньо переміщених осіб, організував проєкт з бізнес-навчання для ветеранів та ветеранок «Воїну гідна праця»⁶⁷. Бізнес-ініціативи ветеранів висвітлюються у серії документальних фільмів «Крутий заміс»⁶⁸, що підтримується Українським культурним фондом. ГО «Жіночий Ветеранський Рух» за сприяння структури ООН Жінки в Україні проводить навчання основ підприємницької діяльності для ветеранок з невеликих населених пунктів – там, де можливості навчання і працевлаштування для жінок обмежені⁶⁹. Участь українських ветеранів з різними формами інвалідності, отриманими внаслідок збройного конфлікту, у національних та міжнародних змаганнях ветеранів «Ігри Нескорених» фінансово та організаційно підтримує низка українських компаній.⁷⁰

Місцеві компанії можуть бути потужними союзниками та потенційним джерелом фінансування

для локалізації ПД ЖМБ та стійкого миру. Шукаючи фінансування для прийняття стратегії з локалізації, важливо намітити ключові зацікавлені сторони в бізнес-секторі – особливо національні та місцеві підприємства. Важливо використовувати існуючі методичні матеріали, такі як «Керівні принципи ООН щодо бізнесу та прав людини»⁷¹, для поширення успішних практик та глибшої співпраці з бізнес компаніями.

Кроки до залучення бізнес-структур

- надішліть інформаційний лист, в якому ви опишете ціль та діяльність вашої організації, та попросіть обґрунтовану підтримку (фінансову чи у натуральному вигляді) або запропонуйте якісь спільні події для місцевої громади.
- дізнайтеся процедури роботи з клієнтами та клієнтками цієї компанії (скільки жінок і чоловіків), чи є у них політика співпраці та допомоги, які є приклади допомоги та виділення коштів чи ресурсів;
- надсилайте їм моніторингові звіти про ситуацію в країні та у громаді, де вони працюють; попросіть про зустріч для того, щоб пояснити, як ви працюєте над вирішенням цієї ситуації, та чому це актуально для їхньої роботи;
- організуйте ділові зустрічі, на яких у вас буде можливість розповісти про вашу організацію та ситуацію з правами жінок і дівчат та пояснити вплив такої ситуації на роботу компанії;
- шукайте партнерів і партнерок, які могли б представити вас та вашу роботу на обласному і національному рівнях (всередині сфери діяльності та поза її межами);
- запрошуйте на ваші заходи та акції різні бізнес-структури та лідерів громад;
- готуйте чітку пропозицію для фінансування, оформлюючи її як свого роду бізнес-проєкт, в якому буде викладено мету, план дій, очікуванні результати та бюджет з чітким зазначенням коштів і на яку статтю бюджету вони будуть витрачені;
- підтримуйте добрі стосунки зі своїми партнерами у приватному секторі, подякуйте за співпрацю

⁶⁶ https://lb.ua/economics/2018/05/26/398685_osnovatel_veterano_group.html

⁶⁷ <https://bizshid.com/news/2311-proiekt-voinu-hidna-pratsia-oholoshuie-konkurs-na-otrymannia-hrantu-dlia-veteraniv-ta-veteranok>

⁶⁸ Сезон 1 – <https://www.youtube.com/playlist?list=PLJBg3zll1w1yP5yxFqM5Uhxlp24gzX1jx> Сезон 2 – <https://www.youtube.com/playlist?list=PLJBg3zll1w1xdMqVBk-fnF1gEDJnJDRVMp>

⁶⁹ <https://mva.gov.ua/ua/news/do-uvagi-veteranok>

⁷⁰ <https://invictusgames.in.ua/become-a-sponsor>

⁷¹ <https://legalforum.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/kerivni-principi-onn.pdf>

та надану підтримку;

→ зробіть їхній внесок відомим публічно (за умови їхньої згоди) на своїй сторінці чи у групах у соціальних мережах.

Документуйте та публікуйте досягнення

Моніторинг та оцінка – ще один важливий процес, який може допомогти отримати фінансування для локалізації. Більшість міжнародних партнерів, програми підтримки посольств, міжнародні проекти технічної допомоги прагнуть підтримати актуальні для країн теми, що направлені на виконання урядами країн міжнародних та національних зобов'язань. У цьому процесі важливо проводити постійний моніторинг та оцінку ситуації з правами жінок та дівчат на місцевому та національному рівнях. Проводьте галузеві дослідження, які показують реальний стан справ не тільки в одній місцевості, а й в інших регіонах країни. Оцінка ситуації із зазначенням рекомендацій та описом успішних практик завжди є важливою складовою для пошуку фінансування не тільки від донорів, а й від бізнес-компаній, а також національного уряду чи місцевих органів самоврядування. Украй важливо також відслідковувати та документувати вплив вашої роботи на цю ситуацію. Моніторинг не слід обмежувати документуванням кількості проведених зустрічей чи тренінгів – відображати треба реальні зміни у житті жінок та чоловіків у постраждалих від конфлікту громадах. Це допомагає пояснити потенційним донорам, що ваша робота сприяє зміні ситуації на краще.

Публічність та постійне інформування різних цільових груп та агентів впливу про вашу роботу, запрошення їх на заходи є дуже важливим компонентом сьогодишньої успішної взаємодії. Долучайте до подібної співпраці інші громадські організації, створюючи мережі та коаліції.

Співпраця з національними урядами та органами місцевого самоврядування

Міністерства та відомства національного і місцевого рівня також можуть бути мобілізовані для фінансування ініціатив з локалізації. Впровадження ПД ЖМБ є в першу чергу обов'язком уряду. На виконання міжнародних та національних зобов'язань уряд спільно із зацікавле-

ними сторонами створюють стратегії, соціальні програми та плани дій, які мають затверджуватись з відповідним фінансуванням. Виділяючи кошти з державного та місцевого бюджетів, країни демонструють виконання своїх зобов'язань та відповідальність за прийняті рішення.

У багатьох країнах світу з національного до місцевого рівня подаються рекомендації, методичні посібники чи циркуляри, в яких описуються чи вказуються процедури виділення коштів для місцевих заходів з НПД. Локалізація так само не може бути ефективною без виділення коштів. Для кращого розуміння та подальшого фінансування ПД ЖМБ урядами та відповідними міністерствами для своїх галузей на місцевому рівні проводяться просвітницькі заходи та інформаційні кампанії, що допомагає зрозуміти важливість підготовки місцевих планів з відповідними заходами, які важливі саме для цього регіону чи місцевості. Місцеві органи управління часто мають обмежене фінансування і вимушені звертатися до зовнішніх джерел, наприклад міжнародних донорів чи бізнес-структур. Однак також вкрай необхідно «стукати у двері уряду країни» для забезпечення виділення достатнього фінансування з метою виконання зобов'язань за ПД ЖМБ на місцевому рівні.

Для пошуку додаткових джерел фінансування на реалізацію ПД ЖМБ на місцевому рівні можна також вдатися до таких кроків:

→ Проведення аналізу ситуації в регіоні чи у громаді стосовно різних цільових груп жінок та дівчат з метою визначення пріоритетних сфер фінансування;

→ Об'єднання ресурсів з різних існуючих місцевих бюджетів та соціальних програм для вирішення питань ЖМБ;

→ Включення питань ЖМБ та відповідних заходів (визначених за допомогою аналізу конкретних умов) до місцевих планів розвитку та річних бюджетів;

→ Офіційне представлення результатів досліджень для залучення фінансування;

→ Подання проектних пропозицій разом з бюджетним запитом від ОГС спільно з місцевою адміністрацією до донорських чи бізнес-організацій;

→ Пошук людських ресурсів (експертів та експерток, тренерів та тренерок) для проведення освітніх заходів шляхом виділення приміщень чи транспорту з місцевих ресурсів.

Кошторисування (розрахунок витрат) для місцевих планів дій

Однією з пріоритетних цілей цього посібника є ознайомлення з процесом розрахунку витрат (кошторисування) для реалізації місцевих планів дій.

Без відповідних кошторисів для кожного заходу, на який буде передбачатися бюджет для виконання місцевого плану дій, неможливо розробити якісний документ і провести його моніторинг та оцінку. Запорізький благодійний фонд «Єдність за майбутнє» за підтримки структури ООН Жінки провів низку досліджень та тренінгів для місцевих чиновників та активістів громадянського суспільства у Донецькій, Запорізькій та Луганській областях щодо розуміння процесу кошторисування для місцевих планів дій. Подібні заходи були організовані, щоб продемонструвати можливість якісного розрахунку витрат, які необхідно передбачити у місцевому бюджеті для реалізації плану заходів органами місцевого самоврядування. Сучасні стандарти формування нормативно-правових актів передбачають розробку регіональних стратегій та планів дій із зазначенням відповідних якісних та кількісних показників, розрахунком бюджетів, проведенням моніторингу та оцінки ефективності відповідних документів, прийнятих на регіональному та місцевому рівнях. Розробка регіональних стратегій розвитку та планів дій щодо їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки ефективності реалізації згаданих регіональних стратегій та планів дій здійснюється на підставі Постанови Кабінету Міністрів України №932.⁷² Цей Порядок визначає механізм розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації (далі – плани заходів), а також проведення моніторингу та оцінки реалізації згаданих регіональних стратегій та планів дій, зокрема на основі розумної спеціалізації.

Рекомендації щодо подальших кроків у створенні місцевих планів дій та розрахунків витрат для кожного заходу.

Як ми вже згадували вище, щоб уникнути помилок у кошторисуванні місцевих планів дій з реалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека», перше, що треба зробити – це провести тренінги з гендерної політики та прав жінок, щоб усі мали однакове розуміння термінології та поняття гендерно-орієнтованого бюджетування (як рекомендує Міністерство фінансів). У тренінгах повинні брати участь не лише спеціалісти з питань гендерної політики, а й економісти і бухгалтери, які в результаті розуміють мету та завдання місцевого плану дій, а також чому на заходи потрібно передбачати бюджет і чому всі ці документи мають бути гендерно чутливими.

Навчання з використанням методології SMART має викладатися всій команді розробників місцевого плану дій. Під час тренінгу в процесі створення місцевих планів дій та складання бюджету повинні бути шаблони або зразки успішних місцевих планів з оцінками конкретних подій. Головне – показати, як формується бюджет кожного заходу.

Конспект такого навчання наведено у Додатку 8 «План тренінгу з розробки бюджету і кошторису».

Спеціалісти та радники з гендерних питань повинні володіти навичками складання кошторисів та підрахунку витрат, так само як економісти.

Термінологія бюджетування важлива не лише для економістів та бухгалтерів. Розуміння термінології є початком створення будь-якого процесу: «Одиниці виміру», «Оренда транспортних засобів та майданчиків» та інші визначення є важливими для розуміння всіма учасниками процесу створення місцевого плану дій.

Як приклад: *Яка різниця між кошторисуванням (калькуляцією витрат) і бюджетуванням?*

⁷² <https://www.kmu.gov.ua/npas/248633334>

Дуже важливо, щоб різницю між цими поняттями та процесами – а всі вони є важливими – чітко розуміли усі учасниці груп для підготовки місцевого плану дій «Жінки, мир, безпека».

Кошторисування – це процес призначення витрат на кожний вид діяльності, зазначений у плані. Кошторисування – це перший крок до розробки бюджету НПД, який має доповнюватися визначенням відповідних джерел фінансування кожного виду діяльності.

Витрати включають розрахунок витрат на проведення заходів, що здійснюються з метою отримання конкретного бажаного результату: «Скільки часу треба для проведення обговорення у фокус-групі?», «Скільки коштуватиме друк публікації?», тощо. Така інформація використовується для прогнозування майбутніх витрат на всі заходи місцевих планів дій.

Бюджетування передбачає планування та розрахунок усіх витрат, які необхідно здійснити для кожного виду діяльності в місцевому плані дій. Бюджетування дозволяє розподілити кошти за видами діяльності з більшим потенціалом результату, допомагає забезпечити конкретний розрахунок кількісних та якісних результатів. З цієї причини важливо мати бюджет, який передбачає гнучкість і дозволяє проводити корекцію відповідно до будь-яких несподіваних соціальних чи політичних подій.

Команда розробників місцевого плану дій повинна включати фахівців різного рівня, у тому числі економістів та бухгалтерів.

Отже, давайте розглянемо, як розраховується бюджет на реалізацію місцевих планів дій для впровадження НПД з виконання Резолюції РБ ООН 1325, взявши за приклад Комиш-Зорянську сільську раду Запорізької області Більмацького району.

1. Для проведення заходу: «Проведення періодичних засідань Координаційної ради з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, ґендерній дискримінації, торгівлі людьми, координації зусиль взає-

модіючих суб'єктів, які працюють над реалізацією місцевого плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325, були проведені наступні розрахунки:

– години роботи секретаря, витрачені на підготовку інформації та робота на засіданні (ведення протоколу)

(1 людина * 6 годин * 1 раз на квартал * 4 квартали * винагорода за годину роботи);

- орендна плата за приміщення для проведення засідань координаційної ради розраховується так: 2 години * ціна оренди приміщення за годину;

- ціна витратних матеріалів, які використовувались для підготовки та проведення засідання;

2. Для проведення заходу: «Проведення тренінгів для педагогічних працівників та батьків з питань особливостей безпеки життєдіяльності дівчат та хлопців, зокрема щодо поводження з вибухонебезпечними предметами, проведення психологічного супроводу з питань подолання психічних травм у постраждалих внаслідок конфлікту дівчат та хлопців (зокрема, ВПО)», були проведені такі розрахунки:

Вартість роботи вчителів, у годинах, для інформування батьків про поводження з вибухонебезпечними предметами (1 година / клас * 11 класів * 5 шкіл) (1 година / клас * 9 класів * 8 шкіл)

Вартість роботи вчителів, у годинах, для інформування батьків про психологічну підтримку подолання травматичного досвіду у дівчат та хлопців, які постраждали внаслідок конфлікту (1 година / клас * 11 класів * 5 шкіл) (1 година / клас * 9 класів * 8 шкіл)

Вартість роботи вчителів, у годинах, для інформування учнів про психологічну підтримку подолання травматичного досвіду у дівчат та хлопців, які постраждали внаслідок конфлікту (1 година / клас * 11 класів * 5 шкіл) (1 година / клас * 9 класів * 8 шкіл)

Згідно такої методики розрахунку вартість виконання заходів місцевого плану дій у Комиш-Зорянській територіальній громаді Запорізької області в 2020 році склала 64 217 грн, в тому числі, витрати з місцевого бюджету у вигляді оплати

роботи фахівців місцевого самоврядування склали 38 260 грн, або 348 годин робочого часу (що складає 44 робочих днів або два місяці роботи одного фахівця місцевого самоврядування протягом року).

У той же час багато місцевих планів дій складаються на основі старої схеми підготовки, яка починає опис подій із таких слів, як: «Сприяти ...», «Поліпшити ...». Описані такі заходи здебільшого не передбачають якихось конкретних дій, їх важко розрахувати з точки зору витрат, і до них неможливо застосувати кількісні та якісні показники, для прикладу: «Сприяння забезпеченню рівного доступу жінок та чоловіків до роботи в органах місцевого самоврядування (включаючи ВПО)». Думаю, уже з цього можна зрозуміти, що це не конкретна дія, а більше схожа на мету конкретної дії, яку потрібно чітко визначити для подальшого розрахунку витрат.

Пам'ятайте про заклик Генерального секретаря ООН виділити принаймні 15 відсотків коштів ООН на підтримку розбудови миру та проєктів, основною метою яких є гендерна рівність або розширення прав і можливостей жінок, відповідає принципам гендерно-орієнтованого бюджетування (ГОБ).

Приклади інших країн світу щодо виділення коштів на реалізацію Порядку денного «Жінки, мир, безпека» та гендерної політики:

- ♦ на Філіппінах гендерне бюджетування та бюджетування розвитку вимагають, щоб усі державні департаменти та установи на національному, провінційному, муніципальному та місцевому рівнях виділяли 5 відсотків загального бюджету на програми, пов'язані з гендерною рівністю;

- ♦ Міністерство фінансів та економічного планування в Руанді, у партнерстві з Міністерством з гендерних питань і питань сім'ї та ОО Жінки, прийняло національну програму бюджетування з урахуванням гендерних аспектів.

- ♦ У Мозамбіку, Руанді, Сенегалі, Сьєрра-Леоне та Танзанії місцеві урядові установи вчать формувати гендерно чутливі плани та бюджети, тоді як

місцеві громади можуть краще формулювати свої потреби, беручи участь у місцевому плануванні гендерної політики. Витрати розподіляються за допомогою планів капітальних інвестицій на основі пріоритетів, визначених місцевими жіночими групами.

- ♦ У Південній Африці щорічне видання про жіночу бюджетну ініціативу проаналізувало та надало рекомендації щодо важливих для жінок питань для інформування про обговорення питань бюджету в країні. Ця публікація також може використовуватися для кампанії інформування громадськості про НПП з виконання Резолюції РБ ООН 1325 у Південній Африці.

- ♦ У Непалі Міністерство фінансів прийняло підхід «Гендерно відповідальний бюджет» та система моніторингу, згідно з якими національні бюджети розраховуються на основі п'яти показників гендерної чутливості: рівень участі жінок у плануванні та реалізації; наскільки бюджет забезпечує розширення прав та можливостей жінок; ступінь справедливості у розподілі благ; наскільки бюджет приносить дохід та зайнятість жінкам; і наскільки бюджет сприяє скороченню часу, який жінки витрачають на безоплатну роботу з догляду.

РОЗДІЛ 4.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ ДІЙ З ВИКОНАННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325 «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА» НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Цей розділ присвячено досвіду локалізації НПД «Жінки, мир, безпека» на виконання Резолюції РБ ООН 1325 в Україні. Тут представлено досвід громадських організацій, які спільно з обласними, районними та місцевими органами самоврядування втілювали різноманітні заходи і створювали сервіси на місцевому рівні в інтересах жінок та дівчат.

В рамках впровадження першого НПД Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» до 2020 року були здійснені численні і різноманітні проекти і програми. З моменту її затвердження все більше і більше НУО як на національному, так і на регіональному рівнях беруть участь в цій роботі. Для прикладу: Запорізький благодійний фонд «Єдність за майбутнє», ОГС Київська Школа Рівних Можливостей, ОГС «Жива-Я», ОГС «Чернігівський союз з прав людини», Національна рада жінок України, ОГС «Центр розвитку демократії», ОГС «Інститут гендерних програм», ОГС «Олександра та С», ОГС «Відкрите суспільство», ОГС «Сільські жінки України», ОГС «Союз жінок України», ОГС «Жіночий ветеранський рух», ОГС «Жіночий інформаційно-консультативний центр», БО «Український жіночий фонд», ОГС «Черкаська Мережа людей, які живуть з ВІЛ», громадська організація «Промінь Дніпро», міжнародна кампанія «A21», ОГС «Сільські жінки України» та інші.

Нижче наведені конкретні приклади цих проектів:

- ♦ **ОГС Київська Школа Рівних можливостей** реалізовує проєкт «Резолюція 1325 як інструмент рівності, справедливості, миру» з 2017 року: в його рамках вони створювали фільми, тренінги та театральні вистави, розробили та впровадили спеціальну моніторингову карту для селективного моніторингу впровадження НПД на місцях, який проводився кожні три місяці. В чотирьох містах трьох областей: Донецька, Запорізька та Черкаська (Мелітополь, Маріуполь, Костянтинівка, Золотоноша), в Києві була розроблена модель співпраці між владою та громадою для спільних дій, спрямованих на побудову миру, розвиток, боротьбу з насильством та дискримінацією, сприяння залученню жінок та молоді до цих процесів. Була створена мережа шкіл «Рівні можливості», яка є активною і до сьогодні у таких містах, як Золотоноша і Мелітополь. Були розроблені міські плани дій щодо впровадження резолюції РБ ООН 1325 у Золотоноші та Костянтинівці. У 2017 році Донецька обласна державна адміністрація проводила регіональний моніторинг виконання НПД.

- ♦ Національна рада жінок України розпочала роботу над локалізацією проєкту 1325 на рівні областей та сіл. Було створено низку інформаційних плакатів і проведено тренінг для керівників місцевих громад щодо резолюції РБ ООН 1325. Організація розробила Орден жінок, миру, безпеки та вручила його жінкам-лідерам, які віддані правам жінок, та реалізують програми рівності і програми боротьби з насильством на місцевому рівні.

- ♦ Жіночий інформаційно-консультативний центр вводить в дію локалізацію проєкту 1325 на місцевому рівні по всій Україні. Розроблено тренінги, консультації та методичні матеріали для національного та місцевого рівнів.

- ♦ організації громадянського суспільства на місцевому рівні «Жива-Я» (Херсон) та «Сільські жінки України» (Львівська область) включають у свої навчальні програми та освіту для жінок теми з питань побудови миру та протидії насильству. Вони організовують консультації з питань захисту, боротьби з насильством та політики безпеки для жіночих груп.

Одним із дієвих прикладів роботи на місцевому рівні є робота Запорізького благодійного фонду

«Єдність за майбутнє» у партнерстві зі структурою ООН Жінки в Україні в рамках проекту «Промування порядку денного «Жінки, мир, безпека» шляхом локалізації та імплементації Національного плану дій з виконання Резолюції РБ ООН 1325 у Східній Україні».

Проект розпочався в жовтні 2018 року з метою залучення місцевих громад до створення місцевих планів дій на виконання Національного плану дій у п'яти ОТГ у Запорізькій області (Біленьківська, Комишуваська, Комиш-Зорянська, Гірсівська (увійшла до складу Олександрівської ОТГ), Остриківська (увійшла до складу Токмацької ОТГ), в шести ОТГ у Донецькій області (Добропілля, Дружківка, Соледар, Званівка, Новодонецьке, Очеретине) та ще шести ОТГ в Луганській області (Рубіжне, Кременна, Попасна, Шульгинка, Старобільськ, Біловодськ).

При практичній розробці місцевих планів дій щодо впровадження НПД 1325 «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні важливо враховувати місцевий контекст, національне законодавство та нормативні документи.

Відповідно до прийнятого НПД 1325, місцеві органи влади беруть участь у його реалізації за згодою. Якщо місцеві органи влади планують здійснення заходів, передбачених НПД 1325, для виконання цієї роботи необхідно передбачити, щоб в громаді була затверджена уповноважена особа з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків відповідно до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Зазвичай ці функції покладаються на одного із заступників голови місцевої ради.

Міжгалузева співпраця надає можливість вирішувати питання, які вимагають втручання представників різних галузей, установ та організацій. Для координації роботи з реалізації НПД на місцевому рівні затверджується Координаційна рада, її склад та положення. Завданням Координаційної ради є ефективніша організація міжгалузевої співпраці у реалізації НПД 1325 та місцевого плану дій 1325, а також активна участь у розробці, реалізації місцевого плану дій 1325 та його моні-

торингу. Міжгалузева співпраця підвищує рівень поінформованості місцевої влади щодо проблем, що виникають у різних виконавців НПД в різних сферах, сприяє скоординованості дій при вирішенні питань, які вимагають втручання представників різних галузей, установ та організацій і надає можливість місцевій владі долучатися до виконання заходів і підвищувати рівень безпеки та захищеності жінок і дівчат в місцевій громаді. До складу координаційної ради обов'язково мають входити жінки – активістки, представниці громадських організацій, депутатки місцевих рад, жінки з уразливих груп, а саме: ВПО, сімей учасниць АТО та ООС.

На першому етапі було проведено дослідження на регіональному рівні в Запорізькій, Донецькій та Луганській областях, яке включало аналіз ситуації з просуванням Порядку денного «Жінки, мир, безпека» на обласному та місцевому рівнях, а також моніторинг шляхом проведення фокус-груп з жінками у місцевих громадах щодо практичного впровадження Порядку денного «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні по чотирьох сферах Резолюції. Дослідження включало опис документальної бази та виконавців і суб'єктів поточних зобов'язань та заходів, пов'язаних з ПД «Жінки, мир, безпека». Метою опису документальної бази та виконавців і суб'єктів є розуміння проблеми та аналіз ситуації щодо миру та безпеки в місцевих громадах Запорізької, Донецької та Луганської областей, особливо їх вплив на жінок та дівчат.

Основна мета дослідження полягала в тому, щоб зрозуміти ситуацію на місцевому рівні в контексті практичного здійснення програми порядку денного «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні відповідно до чотирьох основних напрямків резолюції, а саме: участь, захист, запобігання та відновлення. Опис документальної бази та виконавців і суб'єктів також включав фактори, що сприяють або перешкоджають впровадженню Національного плану дій України щодо РБ ООН 1325. На основі результатів дослідження були розроблені рекомендації щодо подальшого створення місцевих планів дій у цільових громадах Донецької, Луганської та Запорізької областей.

Наступним кроком стала підготовка Місцевих планів дій (МПД) для громад. На місцевому рівні в громадах були проведені робочі зустрічі та засідання експертів, на яких було представлено Національний план дій з виконання порядку денного Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», обласні плани дій та цілі, які можуть бути реалізовані на місцевому рівні. У робочих зустрічах брали участь керівники та керівниці місцевих громад, представники та представниці соціальних служб, місцеві депутати, представники та представниці громадськості. Анкетування за результатами зустрічі показало, що після проведення подібних заходів 80% учасниць та учасників висловили зацікавленість у подальшому навчанні і 100% учасниць та учасників вважали, що потрібно приймати місцеві плани дій.

У липні та жовтні 2019 року команда тренерок під керівництвом пані Мавік Кабрери Баллези, міжнародної консультантки структури ООН Жінки в Україні та виконавчої директорки Глобальної мережі жінок-миробудівниць, провела серію 2-денних тренінгів з тематики ЖМБ. Учасниці та учасники спільно розглянули основні положення резолюцій РБ ООН по ЖМБ, обговорили взаємозв'язок між належним управлінням, стійким розвитком, миром та безпекою і проаналізували різні підходи до локалізації проекту ЖМБ як стратегії реалізації НПД Резолюції Ради Безпеки ООН 1325.

В жовтні 2019 року були проведені так звані райтшопи (від англ. writeshop) – тренінги з локалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека», де і був напрацьований дворівневий підхід до локалізації – влада об'єднаних територіальних громад, які переглядали свої Стратегії соціально-економічного розвитку, працювали над включенням ґендерних принципів та положень порядку денного «Жінки, мир, безпека» в документи Стратегій, тоді як органи не об'єднаних територіальних громад розробляли Місцеві плани дій щодо впровадження Резолюції РБ ООН 1325. Під час обох тренінгів експертна група тренерів від структури ООН Жінки у тісній співпраці з регіональними та місцевими органами влади, розробила спеціальний інструмент, а саме контрольний перелік

(або дорожню карту) аналізу ґендерних питань та впливу конфлікту на територію.

З метою подальшої високоякісної локалізації були проведені просвітницькі навчальні тренінги за наступними темами:

- Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» та інші Резолюції, прийняті Радою Безпеки ООН для захисту прав жінок,
- Права людини та ґендерна рівність,
- Локалізація Резолюції Ради Безпеки ООН 1325,
- Кошторисування та бюджетування місцевих планів дій,
- Моніторинг глобальних індикаторів 1325, ґендерно чутливих індикаторів, система моніторингу, розробка планів моніторингу та проведення моніторингу місцевих планів дій 1325,
- Впровадження Національного плану дій 1325, його локалізація на місцевому рівні,
- Створення та діяльність Координаційних рад на місцевому рівні

Заходи проводилися для наступних цільових груп: представники та представниці місцевих органів самоврядування, соціальних служб, фінансових відділів рад, депутатів та депутаток місцевих рад, представників та представниць громадських організацій, жіночих та волонтерських груп, груп самодопомоги.

Таким чином, важливий прогрес на регіональному та місцевому рівнях в Україні щодо інтеграції питань ґендерної рівності та локалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека» у процеси формування місцевої політики був результатом розширеної участі та діалогу членів громади у процесі прийняття рішень та покращення знань та спроможності 314 регіональних та місцевих представників та представниць органів влади, реалізовані за допомогою спеціальних тренінгів з інструктажу на робочому місці, обміну досвідом та успішними практиками, а також цілеспрямовано розробленими інструментами та рекомендаціями. Регіональним та місцевим органам влади була надана можливість практикуватись на основі фактичних даних, визначених в ґендерних профілях громад, зібраних групами самодопомоги, і вперше здійснити аналіз контексту та

поточної ситуації кожної окремої території, із застосуванням методології аналізу впливу конфлікту та ґендерного аналізу вже існуючих програм та проєктів місцевої політики.

Подальша робота здійснювалася значною мірою шляхом проведення постійного консультативного супроводу та надання допомоги у розробці документів та реалізації місцевих планів на виконання Національного плану дій 1325 в 17 громадах Донецької, Луганської та Запорізької областей.

Оцінка та бюджетування місцевих планів дій здійснювалися після навчальних занять, які проводили міжнародна експертка Мавік Кабре-Баллеза та експертка з питань ґендерного бюджетування, місцевих бюджетів та місцевого самоврядування Тамара Огородова.

Рекомендації базувались на методології Глобальної мережі жінок-миробудівниць з урахуванням українського законодавства, а також основ Бюджетного кодексу України.

Пізніше у співпраці із жінками з місцевого рівня, що проживають в цільових громадах, місцевими органами влади були розроблені плани моніторингу, а потім проведено моніторинг виконання 17 місцевих планів дій 1325 на 2020 рік за участю громадськості. Моніторинг впровадження місцевих планів дій щодо імплементації Резолюції РБ ООН 1325 показав, що активності, включені до плану та які стосуються вдосконаленого збору та аналізу даних, розмежованих за ґендерною ознакою, посилення профілактики та механізмів захисту від домашнього та ґендерного насильства щодо жінок, виховання культури миру та нетерпимості до насильства, цілеспрямована підтримка уразливих груп, таких як ВПО, самотніх матерів, жінок та чоловіків з обмеженими можливостями, та покращення доступу до адміністративних, соціальних та медичних послуг для ВПО, ветеранів, включаючи жінок-ветеранів, сім'ї людей, які зникли безвісти та/або загинули під час конфлікту, працюють ефективніше, якщо вони впроваджуються спільними зусиллями ОМС, жіночих груп та представниць груп самопомоги громад.

Важливою складовою ефективною локалізації є вивчення міжнародного досвіду локалізації Резолюції 1325 у країнах, де відбувалися військові конфлікти. В рамках проєкту в травні 2019 року керівники місцевих громад Донецької, Луганської, Запорізької областей та представник Луганської обласної військово-цивільної адміністрації, представниця Фонду «Єдність за майбутнє», а також представниці структури ООН Жінки взяли участь у міжнародній конференції «Процес локалізації Національного плану дій Грузії на 2018-2020 роки на виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», щоб вивчити досвід Грузії.

Залучення громадськості, жінок з місцевого рівня, жіночих організацій, та представників ключових цільових груп, що постраждали від конфлікту, так само як і органів влади у галузі охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та поліції до розробки НПД 1325 стало важливою частиною локалізації.

Так, в квітні-червні 2020 року структурою ООН Жінки у партнерстві із фондом «Єдність за майбутнє» провели серію консультацій, 77 телефонних інтерв'ю та 180 онлайн сесій та фокус-груп із з 257 респондентами – у тому числі з регіональними та місцевими органами влади, жінками, жіночими групами та організаціями громадянського суспільства – Запорізької, Луганської та Донецької області з метою визначення ключових потреб та пріоритетів цільових груп, які постраждали внаслідок конфлікту. Як результат, потреби та пріоритети жінок, які постраждали від конфлікту, були включені до другого Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, прийнятого в жовтні 2020 року. Вперше Уряд доклав спільних зусиль для всеохоплюючого та широкомасштабного процесу розробки НПД, а також в центрі уваги опинилися потреби та досвід жінок і жіночих груп. Нижче ми пропонуємо інші приклади діяльності ОГС, які брали участь у створенні та реалізації місцевих планів дій. Проєкти громадських організацій спрямовувалися на виконання завдань, які умовно можна поділити за наступними напрямками:

- дослідження та моніторинг;

- адвокаційна та просвітницька діяльність.

Адвокаційна діяльність:

- Створення та підтримка коаліцій жіночих громадських організацій та жінок-лідерок для впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» на обласному та місцевому рівнях, спільне напрацювання пропозицій до обласних програми з гендерної політики;
- Долучення ОГС, які працюють з різними уразливими категоріями населення до обласної мережі захисту прав жінок;
- Опрацювання та внесення пропозицій з порядку денного «Жінки, мир, безпека» до обласної програми соціальної підтримки військовослужбовців та членів їх сімей;
- Запрошення громадських організацій до проведення консультацій з вироблення рекомендацій до обласних та місцевих планів дій з порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Опрацювання рекомендацій з ПД ЖМБ до інших місцевих програм та планів заходів (Молодіжна, Освітня та інші напрями соціальної політики).
- Проведення круглих столів, громадських слухань та тренінгів з миробудування

Просвітницькі заходи:

- Донесення жінкам з груп ризику та жінкам, які зазнають множинних форм дискримінації, знань з фемінізму, гендерної політики та міжнародних документів, таких як Конвенція ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок, Резолюція РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» та Пекінська платформа дій;
- Навчання жінок з місцевих громад лідерству та протидії конфліктам з метою створення груп взаємодопомоги;
- Організація дискусійних клубів на районних та обласних рівнях із залученням ЗМІ для поширення знань з порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Проведення онлайн-форуму «Захист прав жінок через синергію положень Конвенції CEDAW і порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Проведення онлайн-консультацій та обмін досвідом різних громадських організацій з гендерних питань, прав жінок і дівчат, порядку денного «Жінки, мир, безпека» і пов'язаних з ним резолюцій;
- Проведення заходів з популяризації миробудівних процесів та обміну успішними практиками

між жінками з різних регіонів України;

- Організація навчання з моніторингу та оцінки виконання обласних та місцевих планів дій порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Організація навчання для населення щодо запобігання та протидії гендерному насильству;
- Проведення громадських публічних заходів, тренінгів з гендерної політики, порядку денного «Жінки, мир, безпека» для депутатів обласного і місцевого рівнів, лідерів громад та органів місцевого самоврядування;
- Навчання з гендерного бюджетування та складання кошторисів МПД ЖМБ для органів місцевого самоврядування, депутатів обласного та місцевого рівнів.
- Запобігання проявам домашнього насильства у сім'ях, які перебувають у складних життєвих обставинах, сім'ях учасників і учасниць АТО, малозабезпечених та багатодітних сім'ях в громадах сільської місцевості;
- Організація та проведення театральних вистав та форум-театрів «Ненасильницька комунікація як крок до порозуміння»;
- Проведення заходів для молоді з технологій ненасильницької комунікації як основи побудови діалогу та профілактики проявів насильства;
- Проведення публічних дебатів для студентської молоді за темами порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Створення інформаційних фільмів, інтерактивних занять з Порядку денного «Жінки, мир, безпека» для роботи з молоддю;
- Організація конкурсу на кращий сюжет/програми у ЗМІ з висвітлення порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Організація та проведення заходів для блогерів, журналістів з популяризації тем порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Створення просвітницьких матеріалів з правил поведінки за умов військових дій;
- Навчання населення вмінню вчасно та вміло надавати першу долікарську допомогу;
- Створення та видання інформаційних просвітницьких матеріалів (плакатів, листівок, брошур, методичних посібників) за темами Порядку денного «Жінки, мир, безпека»;
- Навчання жінок з сільської місцевості сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям;
- Підтримка роботи груп взаємодопомоги у сіль-

ських громадах;

- Підтримка бізнес-ініціатив для розширення соціально-економічних можливостей ветеранок;
- Навчання лідерству, процесів виборів, участі у прийнятті рішень для ветеранок;
- Освітні заходи з Порядку денного «Жінки, мир, безпека» для ветеранських організацій та організацій, що опікуються членами родин загиблих, ВПО

Організація та проведення досліджень, оглядів, моніторинг та оцінка:

- Гендерна рівність у збройних силах України,
- Доступність сервісів для ветеранок;
- Дослідження з виконання обласних та місцевих планів заходів з ПД ЖМБ;
- Дослідження життя жінок з різних цільових груп

Створення сервісів для жінок та дівчат:

- Створення притулку на рівні області для підтримки фізичного та психологічного стану жінок і дівчат в маленьких селах України, які знаходяться у складних життєвих обставинах;
- Організація психологічної підтримки родинам, в яких вчиняється домашнє насильство;
- Створення мобільних бригад з протидії насильству;
- Консультації з питань профілактики інфікування COVID;
- Виїзні консультації з попередження насильства;
- Робота мобільних груп з протидії насильству;
- Проведення індивідуальних онлайн-консультацій з протидії вигоранню;
- Проведення онлайн-занять з інтернет-технологій для жінок з сільської місцевості;
- Надання різних видів допомоги особам, яких експлуатували під час військових дій на Сході країни;
- Проведення груп емоційної підтримки для жінок, які пережили різні форми насильства під час карантину;
- Психологічне консультування жінок у селах;
- Відкриття соціальної квартири для постраждалих від насильства;
- Безкоштовні послуги гінеколога та інших профільних спеціалістів для жінок з віддалених сіл України

Цільові групи, з якими працювали громадські організації для впровадження НПД 1325:

- Студентська молодь;

- Жінки з груп ризику та з множинними формами дискримінації;
- Вдови війни та ветеранки;
- Члени родин загиблих;
- Представники та представниці органів місцевого самоврядування, районних та обласних адміністрацій;
- Військовослужбовці;
- Працівники і працівниці правоохоронних органів;
- Особи, яких експлуатували під час військових дій на сході України;
- Жінки та чоловіки ВПО, які живуть з ВЛ

Партнери громадських організацій в реалізації проектів:

- Обласні державні адміністрації;
- Органи місцевого самоврядування;
- Місцеві громадські організації, які працюють в різних напрямках соціальної політики;
- Ветеранські та правозахисні організації;
- Громадське формування з охорони правопорядку;
- Центр підтримки громадських і культурних ініціатив;
- Бібліотеки;
- Школи, університети та професійно-технічні училища тощо;
- Медичні центри;
- Журналісти, блогери.

Реалізація заходів національного та регіонального рівнів стала можливою завдяки підтримці міжнародних агенцій та їхній технічній допомозі. Проекти громадських організацій рідко отримують підтримку на місцевому рівні, адже, на жаль, не всі органи влади та місцевого самоврядування готові підтримувати реалізацію НПД та виділяти на це кошти. Хоча зусилля громадськості та міжнародних партнерів принесли позитивні результати в кількох областях, для закріплення цих результатів і забезпечення їх стійкості необхідно, щоб місцеві органи влади проявляли велику зацікавленість і вкладали більше коштів.

Міжнародні проекти технічної допомоги, що підтримують впровадження Резолюції РБ ООН 1325: Програма розвитку ООН, структура ООН Жінки, ЄС, НАТО, уряди Канади, Швеції, Норвегії, Австрії, Швейцарії, Глобальна мережа жінок-ми-

робудівниць, ПАКТ, Національний Фонд Демократії (NED), ОБСЄ, Міжнародна організація з міграції та інші. Всі ці агенції та структури у співпраці з громадськими організаціями реалізують проекти і заходи як на національному, так і місцевому рівнях. Разом з тим, на місцевому рівні, як і раніше, відзначається обмежена поінформованість про порядок денний ЖМБ, а також відсутність цільового фінансування, що може звести нанівець успіх таких ініціатив. Це вказує на необхідність продовження зусиль щодо локалізації та підвищення обізнаності на місцевому рівні. Нижче наведені як приклади успішних практик, так і викликів, що їх громадські організації зазначили як перешкоди при впровадженні ПД ЖМБ.

Географія та напрями впровадження НПД на місцевому рівні:

Не всі області України мають підтримку міжнародних донорів у просуванні та реалізації порядку денного ЖМБ. Не маючи відповідних знань та фінансів, не всі райони в різних областях мали можливість створити чи успішно реалізувати місцеві плани заходів. Опитування органів місцевого самоврядування та громадських організацій, які працюють на місцевому рівні, показало, що не всі проходили відповідні навчання з розуміння ПД ЖМБ і не всі мають людський потенціал та ресурси для організації і проведення заходів. У той же час, в областях, в яких надавалась фінансова підтримка для локалізації НПД, проекти реалізовувались не в усіх районах та селах, що призводило до часткового чи вибіркового розуміння теми та її впровадження. Це означає, що для забезпечення повного розуміння теми необхідні постійна залученість, інвестиції та підвищення обізнаності – особливо з огляду на нещодавні зміни в рамках реформи з децентралізації на місцевому рівні.

Області, в яких проекти міжнародної технічної допомоги діяли для підтримки реалізації місцевих планів дій: Хмельницька, Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська, Донецька, Львівська, Чернігівська та Херсонська. Необхідно зазначити, що не всі області мали фінансову та методичну підтримку для проведення заходів на постійній основі чи системно і в різних сферах соціальної політики. До прикладу: у Львівській області за підтримки Глобальної мережі жі-

нок-миробудівниць пройшов один навчальний тренінг для органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій. Посадовці високо оцінили тренінг, змогли поглибити розуміння порядку денного і визначити найважливіші питання, які потребують вирішення, такі як необхідність надання психосоціальної підтримки ветеранам та їхнім родинам. Однак відсутність фінансування з боку місцевих органів влади не дозволила їм виконати зобов'язання і вжити заходів, які вони вважали необхідними для вирішення цих проблем. Представники місцевої влади були запрошені до подальших заходів, організованих Глобальною мережею жінок-миробудівниць на національному та регіональному (Східна Європа та Південний Кавказ) рівні. Разом з тим, на місцевому рівні подальша діяльність здійснюється за рахунок власних ресурсів організацій громадянського суспільства через відсутність цільового фінансування зобов'язань по лінії ЖМБ в рамках бюджетів місцевих органів влади. Без спеціального фінансування заходів з реалізації порядку денного ЖМБ у місцевих бюджетах в деяких областях було неможливо продовжити тренінги та виконати зобов'язання, взяті на себе в різних сферах соціальної політики.

Більш різнопланову підтримку отримали наступні області: Дніпропетровська, Херсонська та Чернігівська.

Одним із успішних прикладів синергії локалізації Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок та Резолюції РБ ООН «Жінки, мир, безпека» є приклад Черкаської області зі створення центру (притулку) для осіб, які постраждали від насильства. За підтримки проекту ПРООН та спільно з ГО «Центр – Розвиток демократії» проведено адвокаційну кампанію «Насильству немає виправдання!» Внесено зміни до рішення Міської ради від 13.02.2017 № 2-1613 «Про затвердження Програми соціально-економічного і культурного розвитку міста Черкаси на 2017-2019 роки» та виділено кошти на ремонт для розміщення кризового центру для жінок, які постраждали від насильства. Внесені зміни в обласну комплексну програму «Турбота» на 2014-2020 роки. На даний момент виділення коштів на забезпечення перебування

жінок-мешканок області здійснюється шляхом закупівлі соціальних послуг через механізм соціального замовлення.

Окрім того, у Черкаській області проводились просвітницькі заходи з порядку денного «Жінки, мир, безпека» ГО «Національна Рада Жінок», організовувались форум-театри для молоді громадською організацією «Школа Рівних можливостей».

Чернігівська область так само продемонструвала успішний приклад синергії впровадження положень Конвенції (CEDAW) та порядку денного «Жінки, мир, безпека». За підтримки ПРООН та спільно з ГО «Центр – Розвиток демократії» проведено адвокаційну кампанію: «Врахування прав жінок та дівчат в програмах для учасниць АТО та їхніх родин» на рівні області та міста Чернігова. Внесено зміни та доповнення до програми соціальної підтримки учасниць антитерористичної операції, членів їхніх сімей та бійців-добровольців у Чернігівській області та для міського проекту програми. Знання з гендерної теми та прав жінок отримали ветерани та члени їх сімей, вдови, матері загиблих, батьки безвісти зниклих.

Обласна державна адміністрація проводила низку заходів для просвітництва за темою «Жінки, мир, безпека» на рівні області та районів із запрошенням різноманітних громадських організацій. Спільно з ОГС «Національна рада жінок» проведено навчання для органів місцевого самоврядування області та випущено низку освітніх плакатів щодо порядку денного «Жінки, мир, безпека».

У **Херсонській** області проведено низку навчальних заходів для представників та представниць органів місцевого самоврядування, різноманітних громадських організацій та ЗМІ за темами «Цілі та завдання Порядку денного «Жінки, мир, безпека», «Моніторинг та оцінка впровадження НПД на місцевому рівні». Надано допомогу у створенні місцевих планів дій районним органам влади. Під час процесу місцевих виборів надавались знання з ПД ЖМБ кандидаткам в депутати та проводились прес-конференції. Започатковано проект для молодих жінок з порядку денного

«Молодь, мир, безпека». Всі ці заходи проведено спільно з Глобальною Мережею жінок-миробудівниць при підтримці Урядів Австрії та Канади.

Український жіночий фонд у рамках проекту Європейського Союзу підтримував проекти для впровадження НПД ЖМБ через систему малих грантів для жіночих організацій протягом 2018-2019 років по всій Україні. Спільно з громадською організацією «Інформаційно-консультативний жіночий центр» у п'яти областях України (Хмельницька, Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська) проведено дослідження, навчання організацій громадянського суспільства, журналів і рекламних агенцій з метою проведення комунікаційних заходів. У рамках проекту підтримано роботу коаліцій обласного рівня для кращої координації виконання ПД ЖМБ.

Більше прикладів місцевої діяльності з локалізації 1325, яку підтримує структура ООН Жінки в Україні, наведено у Додатку 11 **«Приклади місцевих заходів для просування порядку денного «Жінки, мир, безпека» та локалізації РРБ ООН 1325 за підтримки ООН Жінки в Україні»**.

Цей посібник не буде повним, якщо ми не представимо досвід впровадження тематичних проєктів, таких як:

1. Проєкти Інституту гендерних програм: «Невидимий батальйон».

- **«Невидимий батальйон»**, що почався із документування участі українських жінок у війні проти окупаційної армії Росії на Донбасі. В рамках проєкту було проведено соціологічне дослідження, створено фотовиставку, знято перший документальний фільм про участь жінок в АТО «Невидимий батальйон». Цей проєкт та низка адвокаційних заходів, які почалися з проведення міжнародного тренінгу перспективних досліджень НАТО «Роль жінок і гендерної політики у розв'язанні збройного конфлікту в Україні, впровадження Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 і пов'язаних Резолюцій» 21-22 вересня 2015 р. у місті Київ за підтримки офісу НАТО, громадської організації «Центр – Розвиток демократії» та Інституту міжнародних справ (Рим, Італія) привернули уваги до участі

жінок в ЗСУ та бойових діях, було прийнято декілька наказів Міноборони, розширено список бойових посад для жінок, які вони по факту обіймали в АТО. Так, у 2016 році прийнято Закон України «Щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях».

- *«Невидимий батальйон – 2.0»*. Проєкт зосереджений на виявленні потреб та проблем в реабілітації, адаптації та реінтеграції жінок-ветеранок. Було проведено соціологічне дослідження «повернення ветеранок до мирного життя», створено документальний фільм «Явних проявів немає», який висвітлює проблеми жінок-ветеранок, роботу з психологами, актуалізує тему боротьби з ПТСР (посттравматичний стресовий розлад) і панічними атаками у ветеранів і ветеранок після повернення із зони бойових дій. У рамках цього проєкту реалізовано створення організації **Жіночий Ветеранський Рух**. Протягом проєкту відбулося 9 Злетів ветеранок, численні щомісячні навчання та фасилітаційні сесії, на яких розроблялася місія, побачення, цінності, основні документи та структура. **Жіночий Ветеранський Рух** – це перше всеукраїнське об'єднання жінок-ветеранок задля створення спільноти взаємопідтримки.

- *«Невидимий батальйон – 3.0»* розглядає проблему сексуальних домагань у військовій сфері в Україні і піднімає питання протидії цим протиправним діям. В рамках цього дослідження планується запропонувати ефективні рішення для покращення цієї ситуації у військовій сфері, спираючись на західні зразки й досвід країн НАТО, допомогти українському війську запровадити світові стандарти безпеки і протидії сексуальним домаганням.

Ці проєкти привернули увагу громадськості до становища жінок-ветеранок та послідовно працювали над захистом їхніх прав та визнанням їхніх потреб і пріоритетів як під час перебування в зоні конфлікту, так і після повернення додому. Вони також допомогли ветеранкам претендувати на своє місце в ширшому ветеранському русі та в місцевих зусиллях з побудови миру у своїх громадах.

2. Участь ЗМІ у поширенні знань про порядок денний «Жінки, мир, безпека».

Дуже важливою є робота із залучення ЗМІ до проблематики реалізації порядку денного ЖМБ. Необхідно створювати партнерські зв'язки зі ЗМІ для оприлюднення досягнень в сфері просування порядку денного ЖМБ та викликів у форматах, які легко зрозумілі та доступні широкому загалу людей.

Ось декілька прикладів таких партнерських зв'язків:

- У 2017 році була запроваджена системна просвітницька робота з журналістами для поширення знань про порядок денний «Жінки, мир, безпека». Цю роботу розпочав Державний комітет телебачення і радіомовлення України спільно з Українським інститутом підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіомовлення і преси та ГО «Центр – Розвиток демократії» в рамках проєкту «Місцеві, національні та регіональні стратегії поліпшення впровадження Резолюції Ради безпеки ООН 1325 в Вірменії, Азербайджані, Грузії, Молдові та Україні» за участі Глобальної мережі жінок-миробудівниць. За цей час проведено низку навчальних та просвітницьких заходів, проведено конкурс серед ЗМІ та журналістів на краще висвітлення теми «Жінки, мир, безпека». На додаток, випущено ряд просвітницьких плакатів та методичні рекомендації «Засобам масової інформації» про Резолюцію РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» та Національний план на виконання Резолюції». Ще одним результатом цієї співпраці є включення теми РРБ ООН 1325 та другого НПД 1325 до тренінгів з питань безпеки та співпраці Україна-НАТО, які Укртелерадіопресінститут проводить для регіональних та місцевих журналістів у співпраці з «Центром – Розвиток демократії» протягом останніх двох років.

- До 20-ї річниці відзначення прийняття РБ ООН 1325 за сприяння структури ООН Жінки в Україні була розпочата медіа-кампанія «Жінки – це ключ до миру» в Україні. Була створена діюча і нині онлайн-платформа (www.1325.org.ua) та серія відеосюжетів, кампанія, спрямована на підвищення обізнаності про значні зусилля з побудови миру, які жінки докладають щодня від початку збройного конфлікту на сході України. Лікарки,

вчителі, підприємниці, військові ветеранки, громадські активістки, студентки та інші – жінки, які перебувають у центрі історій, успішно подолали проблеми, спричинені конфліктом, і допомогли іншим зробити те саме. Усі 9 вражаючих історій доступні на платформі кампанії українською та англійською мовами. Кампанія охопила понад 22,7 мільйонів людей по всій Україні.

Виклики під час впровадження НПД на національному та місцевому рівнях:

Прийняття першого та другого НПД урядом України є важливими досягненнями. Незважаючи на це, ми продовжуємо стикатися з проблемами його імплементації. Далі наведено проблеми, визначені організаціями громадянського суспільства протягом вересня-жовтня 2020 року в рамках підготовки цього посібника.⁷³

- Скасування або перенесення заходів у зв'язку з розформуванням міської структури, яка відповідальна за впровадження гендерної політики;
- Депутати міського і районного рівня вважають цю тему неважливою і не йдуть на співпрацю;
- Органи місцевого самоврядування не бажають співпрацювати з жіночими громадськими організаціями;
- Органи місцевого самоврядування погоджуються брати участь у заходах, а потім відмовляються від співпраці;
- Запровадження карантинних заходів;
- Відсутність окремих структурних підрозділів або фахівців на рівні райдержадміністрацій, органів місцевого самоврядування, в чій посадовій обов'язки входить реалізація гендерної політики, питань ПД ЖМБ, запобігання та протидії домашньому насильству, торгівлі людьми;
- Низький рівень обізнаності очільників селищних/сільських рад, ОТГ адміністративного устрою, гендерної політики та порядку денного ЖМБ.
- Очільники районного рівня та сільських рад не розуміються на темах гендерної політики та ПД ЖМБ;
- Відсутність фінансування ОГС для підтримання проєктів із впровадження НПД з виконання РБ

ООН 1325 та порядку денного ЖМБ, особливо на місцевому рівні;

- Високий рівень професійного вигорання фахівців соціальної сфери, недостатність компетенцій та практики у роботі з випадками насильства;
- Ізоляція у зв'язку із запровадженням карантину посилила конфліктність у сім'ях, поглибила напруженість у стосунках з рідними, з дітьми, з чоловіками;
- Різко підвищився рівень насильства в сім'ях з початком карантину;
- Відсутність збору статистичних даних на рівні села/селища ОТГ, що не дозволяє приймати потрібних управлінських рішень; і
- Відсутність відповідних фахових спеціалістів на рівні села та селища, які могли б надавати кваліфікаційну психологічну, юридичну та соціальну допомогу особам, які постраждали внаслідок конфлікту.

Рекомендації щодо включення певних напрямків і активностей до місцевих планів дій, що були сформульовані представниками Донецької, Запорізької та Луганської областей на виконання другого Національного Плану Дій «Жінки, мир, безпека» до 2025 року в рамках діяльності проєктів структури ООН Жінки у співпраці із фондом «Єдність за майбутнє».

Виконавцями та співвиконавцями місцевих планів дій є:

Органи місцевого самоврядування, структури охорони здоров'я та освіти, спорту та позашкільної освіти, діячі культури, ЦНАПИ, сфера праці, правоохоронні та інші органи, що представлені на місцевому рівні.

⁷³ Більшість з них є членами національної платформи 1325, яка є добровільною асоціацією, спрямованою на сприяння локалізації та підготовку паралельних звітів про 1325 та CEDAW.

№	ЗАХОДИ
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1: Жінки і чоловіки беруть рівноправну участь у прийнятті рішень щодо запобігання, вирішення конфліктів, постконфліктного відновлення на всіх рівнях та у всіх сферах, зокрема у секторі безпеки і оборони	
1.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів для жінок і дівчат, представників/представниць та лідерів/лідерок громад, громадських організацій різного спрямування, депутаток/тів, представників/ць сфери праці, освіти та охорони здоров'я, судових органів та силових відомств, закладів соціального захисту та інших установ різного підпорядкування з таких питань: гендерна політика, Резолюції РБ ООН 1325 та Національний План Дій «Жінки, мир, безпека», жіноче лідерство, адвокація, комунікація, дипломатія, медіація, попередження та врегулювання конфліктів, постконфліктне відновлення на всіх рівнях та у всіх сферах.
2.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів для жінок і дівчат щодо того, як використовувати онлайн технології, соціальні мережі.
3.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів для дівчат, жінок з різних груп та лідерок громад інструментам участі у прийнятті рішень, адвокації, створення і впровадження інструментів колективного прийняття рішень.
4.	Проведення просвітницьких заходів для ЗМІ, блогерів та блогерок з метою висвітлення важливості участі жінок у процесі прийняття рішень, висвітлення порядку денного ЖМБ
5.	Створення міжсекторальних експертних груп, до яких входитимуть різні цільові групи жінок для розробки місцевих планів дій з порядку денного «Жінки, мир, безпека» на виконання НПД 1325
6.	Проведення тематичних круглих столів, засідань координаційних рад та експертних груп за різними сферами життєдіяльності громади для врахування порядку денного «Жінки, мир, безпека» у місцевих стратегіях, програмах та планах заходів місцевого рівня (для представниць/ків ОМС, депутатів, лідерок/рів громадських рад та експертних груп)
7.	Включення жінок різних соціальних груп у переговорні команди з попередження та врегулювання конфліктів, проведення мирних переговорів, підтримки миру та гуманітарного реагування і постконфліктного відновлення.
8.	Проведення моніторингу та оцінки життя різних цільових груп жінок (враховуючи жінок з інвалідністю, які самостійно виховують дітей, з сільських місцевостей), дівчат та чоловіків, хлопчиків з метою врахування їхніх потреб при створенні місцевих планів дій ЖМБ
9.	Проведення моніторингу та оцінки потреб жінок та чоловіків у питаннях попередження, врегулювання конфліктів, постконфліктного відновлення на всіх рівнях та сферах
10.	Проведення моніторингу та оцінки інформаційної інфраструктури для подальшого встановлення приймачів телевізійних сигналів, проведення інтернет-зв'язку у сільській місцевості
11.	Проведення інформаційних заходів для обміну досвідом «Інструменти участі жінок у прийнятті рішень, проведення виборчої кампанії, комунікація з громадою»
12.	Проведення інформаційних заходів для висвітлення міжнародного, національного та місцевого досвіду миротворення, розв'язання конфліктів та відновлення після конфлікту
13.	Проведення інформаційних заходів для молоді, дітей, викладацького складу всіх рівнів освітніх закладів за темами: «Попередження, врегулювання конфліктів та постконфліктне відновлення на всіх рівнях та в усіх сферах»
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Створена гендерно чутлива система визначення безпекових викликів, попередження та реагування на них	
14.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів за темами: «Конфіденційність та довіра» для психологів, соціальних працівників/ць, педагогів, працівників та працівниць системи охорони здоров'я, правоохоронних органів
15.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів з вивчення інструментів визначення безпекових викликів, їх попередження та реагування на них для соціальних працівників/ць, психологів, педагогів, лідерок і лідерів громадських організацій, освітан та представниць/ків охорони здоров'я, системи безпеки та правопорядку
16.	Проведення навчальних та просвітницьких заходів для дітей та молоді у місцевих громадах, закладах освіти та позашкільної освіти, у спортивних секціях з інструментів визначення безпекових викликів, попередження та реагування на них

17.	Створення групи взаємодопомоги для відпрацювання та координації механізму системи визначення безпекових викликів, їх попередження, реагування на них та перенаправлення у випадках безпекових викликів
18.	Проведення просвітницьких заходів для блогерів та журналістів з попередження, реагування на безпекові виклики порядку денного ЖМБ
19.	Відпрацювання моделі соціального замовлення на місцевому рівні для підтримки системи визначення безпекових викликів, їх попередження та реагування на них у місцевих громадах
20.	Проведення дослідження серед мешканців/ок з розуміння причин конфліктів і як їх можна уникнути чи вирішити на місцевому рівні
21.	Інформування мешканців та мешканок громад через ЗМІ та в установах різної форми підпорядкування про заклади чи служби, до яких можна звернутися у випадку насильства, безпекових викликів
22.	Створення, випуск і розміщення інформаційних матеріалів та програм у ЗМІ для висвітлення теми попередження та реагування на випадки насильства, реагування на безпекові виклики
23.	Розробка та проведення заходів зміцнення соціальної згуртованості, запобігання будь-якого роду конфліктів, сприяння розвитку шанобливих стосунків в громадах, а також обмін досвідом про подібні програми та заходи.
24.	Розміщення інформаційної продукції та стендів в закладах охорони здоров'я, освіти, спорту, культури, ОМС, на робочих місцях про захист і допомогу людям, які постраждали від конфлікту, в тому числі постраждалим від сексуального насильства та безпекових викликів
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Процес постконфліктного відновлення, розбудови та впровадження системи перехідного правосуддя керується принципами забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	
25.	Налагодження співпраці з юридичними та правозахисними організаціями, юридичними клініками при навчальних закладах для надання безкоштовної правової допомоги місцевому населенню
26.	Моніторинг безпекових ризиків у громадах, встановлення освітлення та патрулювання вулиць, встановлення камер спостереження тощо
27.	Проведення тренінгів для ОМС, лідерів/ок громад, представниць/ків громадських організацій, освітян/ок, структур охорони здоров'я за темами: «Що таке постконфліктне відновлення, розбудова та впровадження системи перехідного правосуддя?»
28.	Освітня та інформаційно-просвітницька робота у постконфліктному відновленні для ЗМІ, освітян, медиків, військового персоналу та цивільного населення, правоохоронних органів
29.	Організація, проведення тренінгів з гендерного бюджетування для сфери освіти, охорони здоров'я, прав дитини, спорту, позашкільних закладів, служб соціального забезпечення, правоохоронних органів та силових відомств
30.	Розміщення інформаційних матеріалів у всіх структурах і закладах місцевого, районного та обласного підпорядкування про програми реабілітації та реінтеграції для людей, які постраждали від конфлікту.
31.	Створення та підтримка роботи позашкільних та спортивних закладів, соціальних служб, консультаційних центрів для виховання, підтримки, допомоги у роботі з дітьми та молоддю у місцевих громадах
32.	Створення сучасних методів інформування населення про невідкладну допомогу під час обстрілів та інших надзвичайних ситуацій, що пов'язані з військовими діями на місцевому рівні
33.	Проведення просвітницьких заходів для роботодавців, ЦНАПів, дітей і молоді та інших мешканців/ок громад зі зменшення ризиків небезпеки за темами: «Які небезпеки можуть бути у громаді, у публічних місцях, у транспорті тощо?», «Що таке техногенні катастрофи?», «Як попередити екологічну небезпеку», «Які можуть бути вибухові пристрої чим вони відрізняються? Як можна попередити небезпеку?», «Протидія торгівлі людьми, сексуальним домаганням та сексуальному рабству тощо»
34.	Запровадження штатної одиниці психолога для структурних підрозділів поліції найнижчої ланки (патрульна поліція у містах і громадах)
35.	Запровадження гендерного бюджетування на рівні ОМС, в системі освіти, охорони здоров'я, спорту, прав дитини, позашкільної освіти, соціального забезпечення
36.	Розробка та впровадження інструменту соціального замовлення для реалізації порядку денного ЖМБ
37.	Підтримка роботи та виділення фінансування для роботи громадських організацій, які впроваджують порядок денний ЖМБ

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. Держава забезпечує захист від насильства за ознакою статі, сексуального насильства (в умовах збройного конфлікту та в мирний час)	
38.	Врахування у конкурсі Громадський бюджет напрямів та тем з протидії насильству та порядку денного ЖМБ
39.	Організація та проведення навчальних заходів для фахівців та представників/ць громад конфіденційності, толерантного поводженню, протидії стигми в осіб, які пережили сексуальне насильство.
40.	Організація та проведення навчальних і просвітницьких заходів для дітей і молоді у навчальних, позашкільних, спортивних закладах, серед роботодавців та працівників/ць на робочих місцях, серед мешканців/ок громад з лідерства, протидії конфліктам, профілактиці насильства та допомозі людям, які потерпають від нього
41.	Проведення інформаційно-просвітницької роботи серед військового складу та мешканців громади для формування культури миру та нетерпимості до проявів насильства, особливостей безпеки життєдіяльності жінок та чоловіків, дівчат та хлопців
	Проведення заходів для дітей, особливо дівчат щодо того, як протидіяти насильству та не замовчувати випадки насильства
42.	Проведення публічних заходів серед громади, у соціальних мережах, ЗМІ «Говори вголос про свої власні потреби, не замовчуй випадки насильства»
43.	Розміщення інформаційної продукції та стендів в закладах охорони здоров'я, освіти, спорту, культури, ОМС, на робочих місцях про захист і допомогу людям, які постраждали від конфлікту, в тому числі постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом
44.	Проведення дослідження доступних приміщень для створення соціальної квартири/притулку для осіб, які потерпають від насильства
45.	Створення в громадах притулків/соціальної квартири для постраждалих від домашнього та гендерно зумовленого насильства, створення та підтримка діяльності мобільних бригад для надання оперативної допомоги
46.	Забезпечення психологічної, юридичної, медичної допомоги особам, які постраждали від сексуального або гендерно зумовленого насильства, а також допомога в соціальній реабілітації
47.	Створення груп самопомогі, групи підтримки людей, які постраждали від конфліктів та насильства, особливо серед жінок та дівчат
48.	Проведення заходів (раз на квартал) з підвищення кваліфікації фахівців та протидіяти елементам вигорання у працівниць/ків, які проводять роботу з попередження насильства, з кривдниками та особами, які потерпають від насильства
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5. Виконавці Національного плану мають розвинену інституційну спроможність ефективно впроваджувати порядок денний ЖМБ відповідно до міжнародних стандартів	
50.	Збільшення кількості банкоматів в сільських районах у периферійних громадах, віддалених від великих міст
51.	Запровадження системного збору та узагальнення інформації про потреби жінок та чоловіків в громадах.
52.	Запровадження системного збору розрізнених статистичних даних та статистичної інформації всіма відповідальними та їх структурними підрозділами на місцевому рівні про потреби жінок
53.	Проведення тренінгів з гендерної політики та гендерних підходів, порядку денного ЖМБ в системі підготовки та підвищення кваліфікації службовців/ок державної служби та органів місцевого самоврядування, військовослужбовців/ок всіх рівнів, фахівців правоохоронних органів, служби цивільного захисту, органів правосуддя, структури охорони здоров'я та освіти, спорту та культури
54.	Проведення тренінгів за темою інструментів моніторингу та оцінки для ОМС, громадських організацій і лідерів/ок громад
55.	Створення та організація роботи міжвідомчих груп для обговорення виконання тематичних напрямів резолюції Ради Безпеки ООН 1325 із залученням представників/ць цільових груп місцевого рівня
56.	Створення моніторингових груп для проведення аналізу та оцінки виконання місцевого плану дій ЖМБ у всіх секторах соціальної сфери

57.	Проведення раз на рік аналізу та оцінки проміжного виконання місцевих планів заходів порядку денного ЖМБ
58.	Організація та проведення тематичних засідань Координаційних рад для взаємодії органів виконавчої влади та органів самоврядування для впровадження політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і виконання місцевих планів дій ЖМБ.
59.	Проведення публічних заходів для звітування про виконання місцевого плану заходів всіма відповідальними адміністраціями та їх структурними підрозділами із залученням різних цільових груп громади та громадських організацій
60.	Розміщення інформаційних матеріалів про надання безкоштовної правової допомоги
61.	Перегляд розкладу транспортного сполучення між селами та містами для доступу до отримання якісних послуг для сільського населення.
62.	Підтримка діяльності міжвідомчих груп, інших майданчиків для обговорення питань виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 із залученням представників цільових груп на місцевому рівні
63.	Створення додаткових програм самозайнятості для жінок, які самостійно виховують дітей, підтримка жіночого бізнесу серед уразливих груп населення через державну соціальну програму, яка реалізується центрами зайнятості
64.	Розробка програм чутливих послуг для жінок, чоловіків та дівчат, хлопців, які живуть з інвалідністю
65.	Кредитування жіночого бізнесу, жінок, які проживають у сільській місцевості та маленьких містах
66.	Проведення тренінгів та підтримка інформаційних заходів для чоловіків і хлопців з метою надання їм освіти з протидії конфліктам та насильству
67.	Підтримка швидких та гнучких грантів для реагування на потреби жінок, особливо тих, які живуть у зонах військового конфлікту, віддалених селах України
68.	Створення та навчання груп взаємодопомоги для роботи з населенням, яке постраждало від військових конфліктів
69.	Аналіз викликів, пов'язаних з COVID-19, для миротворчих зусиль, системи управління в громадах та життя цільових груп та їх врахування у місцевих програмах
70.	Створення та підтримка волонтерських бригад для роботи з самотніми та немінними особами, людей з інвалідністю
71.	Підтримка жіночих соціальних мереж, клубів самопомоги для жінок з різних соціальних груп з метою зменшення рівня негативного впливу наслідків пандемії на жінок та членів їх родин
72.	Проведення навчання для співробітників/ць установ, які відповідальні за виконання Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» за темами миробудування та постконфліктного відновлення
73.	Розробка програми навчання з ПД ЖМБ у Центрах підвищення кваліфікації державних службовців, представників/ць органів самоврядування, Академії безперервної освіти державних службовців, освітан, ЗМІ

РОЗДІЛ 5.

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПОРЯДКУ ДЕННОГО «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА»

Четвертим етапом впровадження ПД ЖМБ на місцевому рівні є проведення постійного моніторингу і оцінки (МіО) впровадження місцевих планів дій та зобов'язань щодо ЖМБ в регіональних та місцевих стратегічних і програмних документах.

1. Термінологія моніторингу та оцінки

Моніторинг і оцінка (МіО) – це термін, що відноситься до ряду інструментів та процесів, за допомогою яких систематично відстежується прогрес діяльності та досягнення запланованих результатів. Це допомагає точно визначити, коли план дій працює, і коли можуть знадобитися зміни або коригування. Моніторинг після впровадження тренінгів з локалізації є критичним для оцінки того, як стратегія локалізації впливає на життя місцевого населення. Механізм моніторингу та оцінки є ключовим фактором для збереження позитивних наслідків від реалізації заходів та використання отриманого імпульсу до змін.

Моніторинг — це вивчення ступеню просування до поставленої мети, а також оцінка того, які дії успішні, а які ні; передбачає систематичний та регулярний збір та аналіз даних, які стосуються діяльності програми.

Оцінка результатів — це визначення громадської думки про якість і вплив проведених заходів та отриманих результатів; передбачає проведення відповідних досліджень та опитувань.

Моніторинг дозволяє з'ясувати:

- чи правильно визначені мета, завдання та цільові групи;
- чи використано всі методи (інструменти), визначені в плані дій, а якщо ні, то чому;
- які з використаних методів (інструментів) були успішними, а які ні, та чому;
- чи були залучені потенційні партнери, чи створена коаліція, наскільки це партнерство було успішним;
- чи висвітлювалися заходи та досягнення в ЗМІ;
- чи досягнена мета плану дій (вирішена проблема, запроваджені зміни, реформи), якщо ні, то чому?

Моніторинг і оцінка – це процеси, завдяки яким ви відслідковуєте свою діяльність, оцінюєте свій вплив, а потім обмірковуєте, що вам слід змінити.

Для проведення моніторингу та оцінки заходів варто використовувати різні методи (спостереження, опитування, анкетування, аналіз ЗМІ та ін.) та досліджувати різні дані:

- кількісні (наприклад, статистичні дані);
- якісні (наприклад, дослідження окремих випадків, подій, ставлення людей, виконавців різних видів діяльності в рамках плану дій, цільової аудиторії тощо).

Інструменти моніторингу, які можуть використовуватися для вимірювання впливу плану дій у вашій громаді:

- Збір статистичних даних
- Аналіз документів
- Спостереження
- Анкетування
- Опитування
- Інтерв'ю
- Фокус-групи

Моніторинг означає систематичний і регулярний збір та аналіз даних, котрі стосуються діяльності в рамках плану дій. Внаслідок реалізації плану дій ми можемо очікувати та, відповідно, моніторити і оцінювати такі результати:

Короткострокові кількісні – завершення реалізації різних видів діяльності (наприклад, проведення запланованих тренінгів, круглих столів чи міжгалузевих зустрічей). Тут ми фіксуємо кількість проведених заходів (зустрічей,

прес-конференцій, круглих столів та ін.); кількість учасниць заходів із розбивкою за статтю та віком; частка місцевих службовців, які знайомі з тематикою ЖМБ; кількість залучених союзників та кількість ресурсів, залучених від них; кількість розроблених та прийнятих нормативно-правових актів тощо;

Короткострокові якісні – наприклад, зміни, що відбулися у свідомості представників органів влади (наприклад, як помінялося розуміння у місцевих службовців того, як саме тематика ЖМБ стосується життя громади); зміни у рівні вмінь, знань або довіри цільових груп населення в результаті їхньої участі у тренінгу, зміни у ставленні щодо певної проблеми в цільовій групі чи в громаді (наскільки зацікавлені сторони серед громадських організацій, ЗМІ, бізнесу тощо сприймають проблему, наскільки часто і що про неї думають та говорять). Важливо пам'ятати, що якісні результати також повинні мати вимірювані, тобто кількісні показники.

Довгострокові кількісні – наприклад, збільшення розмірів фінансування громадських організацій, які працюють із цільовими групами чи на підтримання миру; збільшення цільових груп, які представлені у робочих групах і чий інтерес враховується при розробці планів дій; збільшення кількості проєктів та послуг, що отримують представники громади, та інші.

Довгострокові якісні – наприклад, вдосконалення механізмів фінансування видів діяльності в рамках плану дій (прийняті нормативно-правові акти); покращення рівня життя в громаді завдяки новим проєктам та збільшення кількості послуг, що надаються громадськими організаціями чи для цільових груп; поглиблення співпраці між місцевою владою та організаціями громадянського суспільства, зокрема, організаціями цільових груп; розвиток громадянського суспільства, зміни в конфліктній ситуації в певній громаді, які можуть бути пов'язані з видами діяльності в рамках плану дій, її результатами та наслідками та інші.

В рамках проєктної діяльності прийнято називати

результатами (outputs) – короткотермінові кількісні результати (безпосередні результати діяльності)

наслідками (outcomes) – короткотермінові якісні результати (зміни протягом певного періоду)

довгостроковим впливом (impact) плану дій / проєкту – довгострокові кількісні та якісні результати (кінцева мета, якої ми хочемо досягти).

Це можна описати в такий спосіб: завдання у плані часто мають різні «рівні».

Результати – це завдання, що визначені як безпосередній результат діяльності – наприклад, організація тренінгу або навчання Х чиновників.

Наслідки – це завдання на довший період, зазвичай виражені як зміна ставлення, або поведінки, або роботи певної групи – наприклад, «Виділення коштів на впровадження місцевих планів дій, місцевих постанов та політики з обласного бюджету», «Призначення або вибори більшої кількості жінок на державні посади, або на посади, де приймають рішення» і т.д.

Вплив – це кінцеве завдання «великої картини», наприклад, зменшення рівня сексуального та ґендерного насильства; збільшення значущої участі жінок у прийнятті рішень, або покращення рівня безпеки.

Проведено тренінг для місцевої поліції з питань ґендерної рівності та прав жінок	РЕЗУЛЬТАТ
На поліцейських дільницях відкрито відділ з питань ґендерно зумовленого насильства щодо жінок	НАСЛІДОК
Нижчий рівень сексуального та інших форм ґендерно зумовленого насильства на місцевому рівні.	ВПЛИВ

Щоб виконання плану можна було відслідковувати, важливо, щоб кожне завдання в ньому було «SMART» («мудрим»).

SMART – акронім, де зашифровано: Конкретний, Вимірюваний, Досяжний, Релевантний та Зв'язаний рамками часу.

КОНКРЕТНИЙ: Чи чітко сформульовано, чого стосується діяльність/завдання? Для кого вони?

ВИМІРЮВАНИЙ: Чи можливо виміряти успіх, чи можливо буде сказати, досягнута мета чи ні?

ДОСЯЖНИЙ: Чи завдання або діяльність реалістичні?

РЕЛЕВАНТНИЙ: Чи відповідають вони фактичним потребам? Чи їх адаптовано до контексту? Чи вони включають всі вразливі групи населення?

МАЄ КОНКРЕТНІ ЧАСОВІ РАМКИ: Чи розклад виконання завдання чіткий?

Звичне завдання	SMART завдання
«Збільшити учать жінок у прийнятті рішень у районі/місті Х»	«Участь жінок у міській раді району Х збільшена до рівня мінімум 30% до червня 2018 року»
Звичний вид діяльності	SMART вид діяльності
«Організувати тренінг з гендерної чутливості для офіцерів поліції у районі / місті Х»	Рівень поінформованості з питань гендерної чутливості 100 співробітників командного складу округів А, В і С на посадах полковників підвищився щонайменше на 25% шляхом проведення трьох одноденних навчальних занять з гендерної проблематики».

Визначення довгострокових результатів плану дій означає, що процес моніторингу та оцінки не завершується відразу після завершення плану дій, він має продовжуватись ще деякий час. В ідеалі моніторинг є постійним процесом, відстежувати необхідно не тільки результати та наслідки плану дій, але й ситуацію в цілому. Зібрані, опрацьовані та проаналізовані дані моніторингу та оцінки потрібно враховувати при розробці наступних планів дій.

Моніторинг проводиться відповідно до етапів та показників, визначених при розробці плану дій. Важливо пам'ятати, що збір даних за кожним показником – це певний обсяг роботи, тому визначати варто не всі можливі показники (хоч як цікаво і корисно це може видаватися на етапі планування), а лише ті, які є критично важливими для оцінки ефективності діяльності в рамках плану, і лише ті, для яких можна чітко визначити джерела і які можна реалістично зібрати в рамках плану дій (наприклад, збиран-

ня якісних показників передбачає проведення відповідних досліджень, їх неможливо отримати з офіційної статистики). Збір даних, їх опрацювання та аналіз – це дослідницька робота, яка потребує знань, досвіду, кваліфікації, часу і ресурсів, і це теж потрібно врахувати при розробці показників для моніторингу.

Моніторинг також повинен забезпечувати певну гнучкість і може використовуватися для адаптації плану дій у відповідь на зміни в обставинах чи пріоритетах. Тому також слід контролювати потенційні виклики або ризики.

В процесі дослідження варто опитувати як **представників цільових груп**, так і **виконавців** плану дій. Якщо реалізація плану дій не була успішною і проблема залишається невирішеною, то варто проаналізувати причини і врахувати це в наступному плані дій, оскільки, можливо, некоректно були обрані цільові групи, методи (інструменти) тощо.

Для організації ефективної системи моніторингу та оцінки результатів плану дій необхідно визначити чіткі індикатори — об'єктивні показники, що піддаються кількісному вимірюванню, і в яких є чітко визначені джерела, звідки їх можна отримати. Саме індикатори дозволяють порівняти очікувані результати із реально досягнутими. Вони розробляються окремо для кожного завдання та кожного виду результатів. Серед них мають бути: кількість (заходів, учасниць, публікацій та ін.), розмір (фінансування, внесків тощо), відсоток (наприклад, відсоток ОГС, які включили тематику ЖМБ в свої стратегії розвитку або інші політики).

Оцінка — це оцінювання результатів та досягнень даної програми, проекту або стратегії. Її можна проводити перед початком розробки плану дій — в рамках дослідження поточної ситуації, на початку під час чи наприкінці його впровадження, або після його завершення. Оцінки повинні бути якомога об'єктивнішими і мають проводитися систематично.

Оцінка розглядає довгострокові зміни, спричинені реалізацією плану дій. Комітет сприяння розвитку (КПР) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) встановлює такі критерії, які часто використовуються для оцінки проекту:

Релевантність (доцільність) — наскільки план дій та його результати відповідали потребам цільових груп населення і загальній ситуації в громаді, області тощо? місцевому та національному контексту, а також національній та міжнародній нормативно-правовій базі? Чи план дій доповнював чинні документи в корисний і доцільний спосіб?

Результативність — наскільки отримані результати дозволили досягти мети та завдань? Наскільки проект досяг своїх запланованих цілей? Тут оцінка повинна враховувати довгострокові результати, викладені на початку проекту, та оцінювати, чи були вони досягнуті.

Ефективність — чи оптимальним чином використовувалися ресурси (людські, фінансові та інші) для досягнення цілей? Чи можна було ними керувати краще?

Вплив — які наслідки мав виконаний план дій? якими були довгострокові зміни (як позитивні, так і негативні) у житті цільових груп населення/громад, спричинені проектом / програмою?

Стійкість — наскільки результати та наслідки проекту є стійкими? чи залишаться досягнення від плану дій після його завершення? Чи існують якісь механізми, що забезпечують їх тривалість?

Урахування вищенаведених чинників дозволить виміряти, оцінити та проаналізувати різні аспекти отриманих результатів. Під час підготовки плану моніторингу та оцінки необхідно також визначити:

- метод збору даних перевірки (наприклад: опитування, інтерв'ю, анкетування, аналіз документації тощо);
- джерела інформації (наприклад: анкети, дані опитувань, документи, ЗМІ тощо);
- частота збору даних (наприклад: раз на півроку);
- який орган / відділ / посадовець відповідає за збір цих даних.

План моніторингу та оцінки можна підготувати у вигляді такої таблиці:

⁷⁴ <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-ekonomichnogo-spirobitnictva-ta-rozvitku>

⁷⁵ Більше інформації про критерії оцінки Комітету сприяння розвитку (КПР) Організації економічного співробітництва та розвитку можна знайти тут: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/daccriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>

Завдання/ захід	Очікувані результати	Отримані результати	Співвідношення між очікуваними та отриманими результатами	Одиниця виміру	Засоби перевірки	Джерело інформації	Частота збору даних	Відповідальний
Проведення засідань робочої групи з гендерних питань	Кількість зустрічей: Кількість прийнятих рекомендацій: не менше 4	Кількість зустрічей: Кількість прийнятих рекомендацій: 2	Кількість зустрічей: 25% Кількість прийнятих рекомендацій: 50%	Кількість зустрічей, кількість прийнятих рекомендацій	Документи органів місцевого самоврядування	Розпорядження (розпорядження) міського голови, рішення міської ради, протоколи засідань робочої групи	Щоквартально	Керівник робочої групи

5.2 Моніторинг та оцінювання для локалізації порядку денного ЖМБ

Моніторинг є невід'ємною частиною методології локалізації та інтегрований в усі її компоненти. Після тренінгу з локалізації для оцінки його ефективності можна використовувати наступні методи:

→ **Проаналізуйте зміну знань, переконань, поглядів та сприйняття учасниць**

Необхідно проаналізувати відповіді на опитування «Знання, вірування, ставлення та сприйняття», проведене до і після тренінгу, щоб отримати уявлення про те, як тренінг змінив переконання, установки, знання та уявлення учасниць.

→ **Перегляньте відгуки у формах зворотного зв'язку від учасниць тренінгу**

Відгуки учасниць у формах зворотного зв'язку є цінним джерелом ідей для поліпшення наступних заходів з локалізації – як з точки зору змісту, так і з точки зору його організації чи місця проведення, та внесення необхідних коригувань.

→ **Поширте матеріали тренінгу, щоб підтримувати імпульс до змін**

Ведучі та запрошені експерти (ресурсні особи) повинні зібрати та опрацювати результати всіх обговорень, що відбулись під час тренінгу з локалізації. На додаток до звіту про тренінг, потрібно в окремому документі зібрати ключові пріоритети та рекомендації чи зобов'язання,

прийняті для реалізації Резолюцій ЖМБ у місцевій громаді, та надіслати учасницям. Це допоможе гарантувати, що зобов'язання, взяті під час тренінгу, не будуть забуті та призведуть до реального виконання. Також варто надіслати учасницям всі презентації, які використовувалися під час заходу, та тексти нормативно-правових документів, які обговорювалися. Це спростить подальшу спільну роботу.

→ **Підтримуйте зв'язок з учасницями тренінгу**

Окрім обміну результатами тренінгу, важливо підтримувати зв'язок з його учасницями. Для цього, наприклад, можна надсилати їм відповідну інформацію, проводити двосторонні або невеликі групові зустрічі для подальшого виконання зобов'язань тренінгу з локалізації та розуміння того, як тренінг вплинув на життя місцевого населення, а також запрошувати їх на інші заходи з ЖМБ на місцевому, національному та, коли це доречно та наявні кошти, на регіональному та міжнародному рівнях – особливо для обміну своїм досвідом, історіями успіху та отриманими уроками в рамках локалізації.

В контексті локалізації Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 механізм МіО забезпечує такі можливості:

- ✓ відстеження того, чи впровадження рухається із передбаченою швидкістю і досягає поставлених цілей;
- ✓ виявлення ймовірних проблем чи прогалин в

політиці і можливість їх вчасного подолання;
 ✓ документування «кращих практик», які можна використовувати в майбутньому;
 ✓ демонстрацію позитивних наслідків впровадження плану дій;
 ✓ сприяння забезпеченню подальшої підтримки порядку денного ЖМБ з боку місцевої влади, громад, цільових груп, громадянського суспільства;
 ✓ збір доказових даних, необхідних для обстоювання більшого фінансування чи підтримки на місцевому рівні.

Тому необхідно систематично моніторити виконання всіх локальних планів дій і оцінювати їх вплив.

Важливо регулярно контролювати результати та досягнення локалізації та, якщо можливо, оцінювати її успіх та зміни, досягнуті внаслідок локалізації. Це не тільки сприятиме ефективнішій локалізації в країні, але й зафіксує передові практики та отримані знання, якими можна поділитися з іншими країнами, що впроваджують стратегію локалізації. МіО також дозволяє документувати позитивні зміни, які є результатом впровадження локалізації, тим самим сприяючи просуванню цієї стратегії. Це допоможе зробити її стандартною практикою, а не просто найкращим прикладом практики.

5.3 Що відслідковувати?

В рамках моніторингу й оцінки того, як впроваджується локалізація, важливо враховувати:

- **Вплив локалізації:** довгострокові зміни, що відбулися після локалізації. Це можуть бути:
 - ▶ Зміна рівня участі жінок у прийнятті рішень, особливо пов'язаних з миром та безпекою; у силових структурах; або у миробудуванні;
 - ▶ Зміна в поширеності сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом;
 - ▶ Зміна в поширеності дискримінаційного ставлення та шкідливих практик щодо жінок та дівчат;
 - ▶ Зміна рівня довіри серед широкої громадськості до миру та безпеки в громаді; і
 - ▶ Зміна у реагуванні поліції на випадки сексуального та гендерного насильства.

• **Наслідки локалізації:** Це зміни у поведінці, ставленні та діяльності ключових місцевих суб'єктів щодо миру та безпеки, прав жінок та гендерної рівності, що відбулися в результаті локалізації. Це можуть бути:

- ▶ Інтеграція ЖМБ до стратегій розвитку громади / місцевого розвитку;
- ▶ Створення / поява нових установ / органів / утворень, відповідальних за впровадження ЖМБ на місцевому рівні / рівні громади;
- ▶ Виділення коштів на виконання місцевих планів дій, місцевих законів та нормативних актів з бюджету області, району, громади;
- ▶ Партнерство між місцевою владою, громадянським суспільством та установами приватного сектору для задоволення конкретних потреб громади на місцевому рівні;
- ▶ Призначення чи обрання більшої кількості жінок на державні посади чи посади рівня прийняття рішень;
- ▶ Збільшення відсотка жінок у поліції чи збройних силах;
- ▶ Включення реалізації місцевого/ Національного плану дій до оцінки діяльності місцевих посадових осіб;
- ▶ Розширення економічних можливостей для жінок.

• **Результати локалізації:** це прямі продукти тренінгу з локалізації та пов'язаних з ними заходів. Вони можуть включати:

- ▶ Конкретні зобов'язання учасниць, взяті на себе під час тренінгу;
- ▶ Кількість учасниць локалізації, які пройшли навчання, щоб стати місцевими спеціалістами з локалізації;
- ▶ Організація тренінгів/ тренінгів з ЖМБ;
- ▶ Розробка та прийняття місцевих планів дій;
- ▶ Розробка та прийняття місцевих політик/ стратегій.

Результати, як правило, є прямими продуктами чи результатами діяльності, а не довгостроковими змінами, які ця діяльність спричинила.

• **Отримані знання:** Під час моніторингу та оцінки ваших зусиль щодо локалізації також важливо запитати себе – що працювало, а що ні? Відповідь на це питання допоможе сфор-

мулювати ваші знання та висновки, отримані в процесі локалізації, які можна використати для кращого подальшого впровадження локалізації та/ або поділитися з іншими громадами, областями чи країнами, котрі впроваджують стратегію локалізації, щоб вони могли врахувати ваші досягнення і помилки.

5.4. Як виміряти результати локалізації?

Важливим аспектом МіО є його доказовий характер. Це означає, що під час відстеження результатів та наслідків слід покладатися на конкретні і фактичні дані, а також переконатися, що ви можете підтвердити свої результати. Це робить МіО конкретнішим, впливовішим та надійнішим.

Щоб забезпечити доказову природу МіО, процеси, як правило, покладаються на показники – тобто, критерії, котрі дозволяють об'єктивно відстежувати та документувати досягнення різних результатів, наслідків та впливів, завдяки чому ми можемо зрозуміти, чи ми досягаємо поставлених завдань.

Існує два основних типи показників: **кількісні показники** та **якісні показники**.

Кількісні показники виражені у формі чисел або відсотків – тобто числа жінок у міській раді; % зменшення випадків сексуального насильства. Якісні показники зосереджені на нечислових даних, таких як рівень знань, рівень довіри, і т.д. Кількісні показники можуть бути більш показовими, оскільки вони надають конкретні дані і їх можна легше тлумачити. Однак вони мають завжди доповнюватися аналізом якісних показників.

Кількісні показники спираються на цифри та числові дані. Кількісні показники можуть бути використані на рівні і результатів, і наслідків.

Приклади кількісних показників включають:

- ✓ Кількість місцевих жінок, які відвідали тренінг з локалізації та вдосконалили свої знання з питань побудови миру та запобігання конфліктам (це показник рівня результату);
- ✓ Кількість місцевих планів дій, розроблених у країні (це показник рівня результату);

- ✓ Кількість конкретних зобов'язань щодо реалізації РБ ООН 1325 на місцевому рівні, взятих на себе місцевими органами влади (це може бути показником результату або впливу);
- ✓ Кількість положень, що стосуються питань та потреб місцевих жінок за мирною угодою (це показник рівня впливу);
- ✓ Кількість міністерств / урядових органів, які виділили кошти на місцеве впровадження Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 (це показник рівня впливу);
- ✓ Відсоток/ зміна кількості жінок, включених до органів місцевого самоврядування, таких як місцева рада, мерія тощо (це може бути показником результату або рівня впливу);
- ✓ Відсоток/ зміна кількості зареєстрованих випадків сексуального та ґендерного насильства, які були розслідувані та за якими винні були притягнуті до відповідальності (це може бути показником результату або рівня впливу).

Дуже важливо, щоб подання кількісних даних не обмежувалося самими цифрами. До них необхідно додати опис, аналіз і пояснення, що ці цифри означають з точки зору соціально-політичної ситуації та, де це доречно, культурного та економічного контексту.

Нечислові показники називаються **якісними показниками** і спираються на інформацію, таку як опис учасницями свого рівня довіри, задоволеності, змін у їхньому ставленні та уявлення про те, як проєкт (захід, реалізація заходів в рамках плану дій тощо) вплинув на їхнє життя. Перевагою використання якісних показників є те, що вони можуть унаочнити речі, які нелегко визначити кількісно, наприклад, рівень співпраці між різними структурами або ступінь врахування голосів жінок під час обговорень та рішень місцевої ради. Однак якісним показникам часто притаманна певна ступінь довільності, тому вони можуть відображати певну упередженість.

Є кілька способів оцінити або «виміряти» якісні показники в такий спосіб, щоб зменшити таку довільність. У деяких випадках (наприклад, коли говорять про рівень довіри чи знань), вони можуть покластися на «самооцінку»,

проведену в цільовій групі шляхом опитування. В інших випадках може бути корисно визначити різні «рівні» показника, спираючись як на кількісну, так і на якісну інформацію (для прикладу див. останній пункт).

Приклади якісних показників включають:

- ✓ Рівень знань про РБ ООН 1325 серед місцевих жінок та / або місцевих органів влади;
- ✓ Рівень впевненості серед місцевих жінок у тому, що їхні занепокоєння були враховані в поточних мирних переговорах (це можна виміряти, наприклад, опитуючи місцевих жінок та запитуючи їх, наскільки вони впевнені в цьому, за шкалою від 1 до 5);
- ✓ Рівень впевненості серед місцевих жінок / громадянського суспільства в тому, що місцеві органи влади виконуватимуть свої зобов'язання щодо імплементації РБ ООН 1325 (тут можна використати кількісний показник – щодо кількості зобов'язань, і за допомогою опитування виміряти рівень впевненості з проханням оцінити його за шкалою від 1 до 5);
- ✓ Ступінь включеності жінок у процес прийняття рішень у місцевій раді. Щоб виміряти цей показник, можна заздалегідь визначити «рівні», такі як:

Дуже низький – серед депутатів ради немає жінок, і потреби та інтереси жінок ніколи не враховуються.

Низький – жінок серед депутатів ради немає або дуже мало, і потреби та інтереси жінок рідко враховуються під час обговорення та прийняття рішень.

Середній – серед депутатів ради є кілька жінок, але їхні потреби та інтереси, як правило, не враховуються під час обговорення та прийняття рішень.

Високий – серед депутатів ради є кілька жінок, і їхні потреби та інтереси, як правило, враховуються під час обговорення та прийняття рішень.

Дуже високий – серед депутатів ради щонайменше 30% жінок, вони беруть активну участь у засіданнях ради, і їхні погляди, потреби та інтереси завжди враховуються під час обговорень та прийняття рішень.

Перевагою використання кількісних показників є те, що вони є однозначними та простішими для вимірювання, ніж якісні показники. Однак кіль-

кісні показники іноді можуть бути складнішими для тлумачення – вони можуть не «розповісти всю історію», оскільки вони говорять лише про кількість, а не про те, що це число представляє. Наприклад, збільшення кількості жінок у місцевій раді є важливим показником. Однак воно може просто відображати зміну законодавства та політики, що призводить до «символічного» включення жінок. Такий показник є більш значущим у поєднанні з нечисловим показником, який вимірює, наскільки голоси жінок були враховані в обговореннях та рішеннях ради. Тому хорошою практикою є використання комбінації кількісних та якісних показників.

Показники слід формувати на всіх рівнях моніторингу – щодо результатів, наслідків та впливу. Як для кількісних, так і для якісних показників важливо встановити базовий рівень – тобто рівень показника на початку реалізації програми, проекту, плану дій чи стратегії.

Як збирати дані моніторингу?

Перед початком проєкту Локалізації важливо визначити джерела даних/ інформації для кожного показника, щоб переконатися, що показники є реалістичними та що їх можна буде відстежувати та звітувати. Джерелами інформації можуть бути: звіти тренінгів; стенограми офіційних зустрічей; інша офіційна документація; анкети, роздані учасникам тренінгів/ інших заходів; інтерв'ю з ключовими зацікавленими сторонами; фокус-групи з ключовими групами, контент-аналіз місцевої преси, спостереження тощо.

Щоб гарантувати ефективний та надійний збір даних, важливо вкладати ресурси у розвиток потенціалу місцевих чиновників та громадянського суспільства, навчати їх різним методам збору даних та моніторингу та оцінки, залучати спеціалісток, виділяти час і гроші і на навчання, і на збір і опрацювання даних.

Як Національний План Дій, так і Місцеві Плани Дій (МПД) повинні мати схему моніторингу та оцінки. Тому матриця моніторингу та оцінки повинна бути розроблена в рамках місцевого процесу планування дій. Нижче наведено приклад матриці моніторингу та оцінки для МПД:

	<i>Показники</i>	<i>Вихідні</i>	<i>Цільові</i>	<i>Джерела даних</i>
Вплив 1: Жінки є ключовими агентками впливу та значущими учасницями процесу прийняття рішень, особливо щодо миру та безпеки, в області	Кількість жінок, які займають ключові посади у місцевих радах, керівних комітетах та механізмах координації у справах миру та безпеки	7	15	Дані місцевих установ, співбесіди, огляд документів
Результат 1.1: Місцеві органи влади / керівники усвідомлюють свої зобов'язання підтримувати значущу участь жінок у прийнятті рішень та виконують їх	Кількість керівників / представників місцевих органів влади, які відвідували навчальні тренінги щодо ЖМБ	8	10	Звіт тренінгу, список учасниць
	Кількість місцевих політик / документів, що гарантують значну участь жінок, прийнятих в області	3	5	Огляд документів, інтерв'ю
Результат 1.1.1: Керівники місцевих органів влади, які відвідують тренінг з питань локалізації з питань РБ ООН 1325	Кількість керівників / представників місцевих органів влади, які відвідують тренінг з питань локалізації	3	6	Звіт тренінгу, список учасниць

«Логічна структура» («матриця моніторингу результатів») – це таблиця, яка чітко показує, яким чином різні види діяльності приводять до конкретних результатів та наслідків; і як ці останні впливають на головні пріоритети, чи впливи.

В Логічній структурі має бути зазначено, хто відповідальний за впровадження, коли відбуватиметься впровадження і як відслідковуватиметься його прогрес.

Далі наведено приклад такої Логічної структури.

	Пріоритетна сфера / Бажаний вплив 1 <i>(Наприклад, місцева влада підтримує участь жінок у прийнятті рішень шляхом прийняття місцевого законодавства, яке вимагає від місцевих політичних партій включення жінок-кандидатів)</i>								
	Індикатор завдання (результату)	Початковий	Цільовий	Вид діяльності і наслідки	Індикатор прямих результатів	Початковий	Цільовий	Хто відповідає за моніторинг і оцінку	Часові межі
«SMART» завдання 1.1 <i>(Напр., місцева влада свідомо своїх зобов'язань підтримувати значущу участь жінок і виконує його)</i>	% місцевого керівництва, котрі вважають, що участь жінок у прийнятті рішень є важливою і необхідною передумовою для досягнення миру	15%	75%	Вид діяльності 1.1.1. (Напр., організувати тренінги для представників місцевої влади) Результат 1.1.1. (Напр., проведено тренінг)	Наприклад, кількість представників місцевої влади, які відвідують тренінг Наприклад, кількість тренінгів, проведених в області	3	4	Місцева рада, місцеві ОГС	2021
	Кількість місцевих наказів та політик, прийнятих у Маріуполі, що сприяють значній участі жінок	25%	50%	Вид діяльності 1.1.2. (Напр., організувати тренінги щодо зміни місцевої політики) Результат 1.1.2. (Напр., створена нова місцева політика)	Наприклад, кількість створених нових політик	3	3	Місцева рада, місцеві ОГС	2021

Звітвання та використання даних МіО

Як ми вже згадували вище, моніторинг та оцінка важливі, оскільки вони допомагають забезпечити досягнення запланованих результатів плану дій. Це дозволяє виконавцям передбачати ризики та виклики та реагувати на них. Іншим важливим аспектом МіО є те, що воно полегшує звітування про хід локалізації донорам, партнерам, іншим організаціям громадянського суспільства тощо.

Дані моніторингу та оцінки стратегії локалізації є цінною інформацією, якою необхідно ділитися з учасниками ЖМБ на всіх рівнях – від базових жіночих організацій, до національних міністерств, до регіональних органів та підрозділів ООН.

Звітність може приймати різні форми, і багато з них можна використовувати для широкого кола цілей, включаючи збільшення помітності діяльності з локалізації, підвищення обізнаності громади про успіхи та досягнення, інформування національної та міжнародної політики щодо ЖМБ, надання прикладів найкращих практик, які можна відтворити в різних країнах, та отримання додаткової фінансової підтримки для локалізації.

Існує кілька національних та глобальних структур, де уряди звітують про виконання резолюцій ЖМБ. Це важливі точки входу для громадянського суспільства не тільки для моніторингу прогресу уряду, коли мова йде про

ЖМБ, але і для представлення власних звітів про моніторинг із власними висновками щодо впровадження РБ ООН 1325 на місцевому рівні.

Далі наведено деякі платформи для представлення моніторингу звітів:

Звітування перед національними парламентами:

В Австралії та Канаді парламент проводить спеціальні сесії, під час яких ключові зацікавлені сторони, відповідальні за впровадження ЖМБ, повинні звітувати про свій прогрес. Спеціальні засідання парламенту можуть використовуватися для щорічного звітування про виконання Національного плану дій, а також місцевих планів дій там, де вони існують.

У багатьох країнах засідання парламенту є відкритими для громадськості і транслиються наживо онлайн або по телебаченню. Таке звітування також може бути корисним інструментом підзвітності та прозорості.

В Сьєрра-Леоне робота з впровадження Резолюції 1325 була включена в оцінку роботи місцевих чиновників та рад як одна з вимог. Це означає, що якщо вони не впроваджуватимуть Резолюцію 1325, це негативно вплине на оцінку їхньої роботи⁷⁶.

Звітування перед Радою Безпеки ООН:

Резолюція 1889 (2009 р.) закликала до кращого моніторингу – в результаті було розроблено та опубліковано 26 показників, про які Генеральний Секретар відзвітувався перед Радою Безпеки (*повний перелік показників див. в Додатку 12 «Системи показників звітування з 1325»*). На міжнародному рівні державам-учасницям пропонується подавати звіти до структури ООН Жінки з використанням цих 26 показників. Громадянське суспільство відіграє важливу роль у підтримці таких звітів та підвищенні обізнаності про показники.

Синергія між документами різних рівнів

Для ефективнішого використання обмежених людських та фінансових ресурсів важливо добре розуміти, як між собою взаємодіють міжнародні документи із захисту прав жінок (зокрема, синергія між CEDAW – Конвенцією з викорінення всіх форм дискримінації проти жінок, порядком денним ЖМБ і Цілями сталого розвитку) і як їх можна використовувати на місцевому рівні, щоб просувати порядок денний ЖМБ.

Синергія CEDAW-ЖМБ – можливість для ґрунтовнішого звітування та відповідальності.

Загальна рекомендація CEDAW 30 – це моніторинговий механізм для впровадження ЖМБ

Звітування перед Комітетом CEDAW. Хоча було докладено певних зусиль для посилення моніторингу виконання порядку денного ЖМБ, а також розроблено деякі інструменти – наприклад, показники згідно з РБ ООН 1889,⁷⁷ відсутній регулярний міжнародний механізм звітування та підзвітності щодо ЖМБ. Це робить ефективний моніторинг та оцінку зусиль щодо локалізації ще важливішим фактором.

Дуже важливим механізмом моніторингу та звітування є Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW). Зв'язок між CEDAW та ЖМБ було чітко визначено в Загальній рекомендації CEDAW (GR) 30, прийнятій у 2013 р. Відповідно до GR 30, усім 189 державам-учасницям CEDAW доручено звітувати про виконання ними резолюцій ЖМБ. Не менш важливим є те, що громадянське суспільство може використовувати механізм тіньового звітування для подання власних доповідей про виконання резолюцій ЖМБ. Держави-учасниці (уряди, які ратифікували CEDAW) та громадянське суспільство повинні включати інформацію про локалізацію у свої доповіді Комітету КЛДЖ.

Громадянське суспільство може працювати з урядом задля забезпечення такого включення;

⁷⁶ Багато цих та інших прикладів можна знайти – <http://www.peacewomen.org/security-council/WPS-indicators-and-monitoring>

⁷⁷ Див. РБ ООН 1889 (2010); ООН. В рамках стратегічних результатів ООН ЖМБ: 2011-2020; Резолюція Ради Безпеки ООН 1325, Звіт Генерального секретаря з питань ЖМБ, S/2010/498 (28 вересня, 2010); Кумарасвами Р. (2015). Запобігання конфліктам, трансформація правосуддя, забезпечення миру: Глобальне дослідження щодо впровадження Резолюції Ради Безпеки ООН 1325.

воно також може використовувати альтернативні доповіді, щоб оприлюднити свою точку зору на впровадження та локалізацію ЖМБ. Альтернативні (тіньові доповіді) – це звіти, які громадянське суспільство подає до Комітету КЛЖД на доповнення урядових доповідей. Хоча обмежень щодо кількості поданих звітів громадянського суспільства не існує, вони, як правило, найпотужніші, якщо їх спільно подають коаліції різних НУО, щоб відобразити різні перспективи. Альтернативні доповіді є важливим інструментом для привернення уваги Комітету КЛЖД до питань миру та безпеки. У кількох випадках, у тому числі в Демократичній республіці Конго, Іраку та Ізраїлі, громадянське суспільство підготувало доповіді, безпосередньо присвячені ситуації та/ або участі жінок у конфліктах. У цих доповідях були чіткі посилання на порядок денний ЖМБ та Резолюцію РБ ООН 1325. Аналіз, який провела Глобальна мережа жінок-миробудівниць (GNWP), показав, що Комітет КЛДЖ покладався на ці доповіді, формулюючи свої Заключні зауваження та рекомендації.⁷⁸

Звітування громадянського суспільства. Окрім подання тіньових доповідей Комітету КЛЖД, громадянське суспільство може також використовувати набір показників, котрий Глобальна мережа жінок-миробудівниць розробила в рамках свого проєкту «Враховуємо Жінок», а також набір «Карта показників для 1325». «Карта показників для 1325»⁷⁹ дозволяє подавати інформацію про моніторинг просто і зрозуміло.

Показники базуються на 26 показниках, що їх розробив Генеральним секретарем. У «Карті показників» використовується система «світлофор» з різними кольорами, котра фіксує хід впровадження (вдосконалення, погіршення стану, відсутність змін) за кожним показником (детальніше про ці показники див. у Додатку 12 «Системи показників звітування з 1325»).

Вся звітність повинна базуватися на конкретних даних. Тоді її можна використовувати і на місцевому рівні, і на рівні країни, і на міжнародному рівні.

⁷⁸ Для отримання додаткової інформації дивіться Короткий опис політики ГМЖМ щодо посилення синергії між CEDAW та ЖМБ на <http://gnwp.org/strengthening-synergies-between-cedaw-and-women-peace-and-security-resolutions/>

⁷⁹ Більше інформації про діяльність ГМЖМ з моніторингу виконання порядку денного ЖМБ можна знайти тут: <http://gnwp.org/program/monitoring/>

РОЗДІЛ 6.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» стала першою в серії резолюцій РБ ООН – 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242, 2467, 2493, які разом складають Порядок денний «Жінки, мир, безпека». Всі ці резолюції є частиною міжнародних зобов'язань України, які мають впроваджуватися в синергії з іншими документами міжнародного рівня. Це такі документи: Резолюції Ради Безпеки ООН 2250, 2419 та 2535 «Молодь, мир, безпека», Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року, визначені Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 № 70/1, Пекінська декларація і Платформа дій, прийняті 15.09.1995 на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативний протокол до неї, Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, Протокол про запобігання і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

На національному рівні виконання Резолюції РБ ООН 1325 поєднується з виконанням: законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (детальніше ці документи вказані в Додатку 3 до другого Національного плану дій з виконання Резолюції РБ ООН 1325).

У ході реалізації Україною першого НПД з виконання Резолюції 1325 у багатьох областях України розроблено та реалізовано обласні та місцеві плани дій «Жінки, мир, безпека», що дозволило якісніше впровадити Національний план дій на виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». У деяких областях також були розроблені та впроваджені місцеві плани дій.

Наш огляд реалізації обласних та місцевих планів дій показав, що:

Необхідно звернути увагу на освіту та підвищення обізнаності керівництва місцевих громад, фахівців місцевого самоврядування, місцевих лідерів, жінок та дівчат про гендерну політику та порядок денний «Жінки, мир, безпека», що допоможе краще впроваджувати Резолюцію РБ ООН 1325 ООН та інші міжнародні документи з прав людини.

Необхідно вдосконалити систему захисту жінок та дівчат, які постраждали від військового конфлікту (виявлення випадків, надання допомоги, інформування про підтримку, протидія вигоранню психологів та соціальних працівників). Переважно реалізація програм та проєктів протидії насильству відбувається за допомогою проєкту міжнародної технічної підтримки. Після завершення проєктів персонал звільняється, притулки або приміщення соціальної підтримки закриваються. У той же час, не всі області та райони готові продовжувати фінансувати заходи щодо протидії насильству самостійно, особливо ті, що стосуються утримання притулків чи приміщень соціальної підтримки, хоча це дуже важливо.

Недостатньо вивчено та поширено досвід дієвих заходів для забезпечення участі жінок у миротворчих процесах, врахування потреб та інтересів жінок і чоловіків у постконфліктному відновленні. Не всі області та райони України можуть представити успішні приклади участі жінок у мирних процесах та у постконфліктному відновленні. Подібна прогалина викликана існуючою й досі нерівністю у доступі до ресурсів, влади та участі жінок і чоловіків у процесах прийняття рішень. Більшість громадських організацій та представниці органів виконавчої влади і ОМС зазначають, що стереотипні уявлення щодо ролі жінок і чоловіків у суспільному та політичному житті і досі негативно впливають на представленість та участь жінок у процесах ми-

робудування та постконфліктного відновлення. Опитування громадських організацій місцевого рівня та представників і представниць органів місцевого самоврядування показало, що не всі розуміють і вміють використовувати інструменти моніторингу та оцінки для огляду та аналізу виконання місцевих планів дій. У більшості це пояснюється недостатнім рівнем знань у питаннях моніторингу та оцінки і врахуванням подібних питань для аналізу місцевих планів дій.

Пандемія COVID-19, спричинена вірусом SARS-CoV-2, є однією з найважливіших проблем безпеки, яку потрібно враховувати при плануванні місцевих подій, особливо для уразливих груп жінок та чоловіків, дівчат та хлопців. Особливо важливим є питання доступу до інформації, правосуддя, освіти, зайнятості та працевлаштування, медичних та соціальних послуг, а також інтеграція в суспільство жінок і дівчат, які стикаються з різними формами дискримінації.

Досвід роботи громадських організацій у реалізації проєктів дозволяє сформулювати висновки для подальших рекомендацій з метою успішної локалізації Національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека».

Для подальшої роботи з впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека», впровадження та локалізації Національного плану дій щодо реалізації Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» важливо врахувати наступні аспекти:

1. Забезпечити систематичну технічну підтримку та супровід під час інтеграції зобов'язань у сфері ЖМБ у регіональні та місцеві стратегії соціально-економічного розвитку та інші політики за допомогою повторних або ехо-тренінгів.

2. Підтримувати тісну взаємодію з Міністерством соціальної політики чи будь-яким урядовим міністерством або відомством, відповідальними за координацію виконання НПД і для забезпечення національно-регіональної та місцевої співпраці.

3. Документувати та оприлюднювати процес інтеграції гендерно-чутливого аналізу та аналізу впли-

ву конфлікту у плануванні місцевого та регіонального розвитку. Однією з найбільших прогалин у процесах планування в системі ООН та урядах, особливо тих, що діють у ситуаціях, що постраждали від конфлікту, є відсутність такого аналізу.

4. Налагоджувати партнерські зв'язки зі ЗМІ для оприлюднення досягнень проєкту та викликів у форматах, які легко зрозумілі та доступні широкому загалу, не знайомому з тематикою ЖМБ.

5. Заохочувати та підтримувати залучення молоді, особливо молодих жінок, до пропагування та впровадження порядку денного ЖМБ. Помітною була відсутність молоді під час навчальних тренінгів та семінарів. Вони мають унікальний та життєво важливий погляд на порядок денний, який потрібно почути. Більше того, забезпечення синергії між програмами ЖМБ та програмами молоді, може призвести до посилення відповідальності та розширення участі, необхідних для ефективного впровадження.

6. Забезпечити фінансування організацій із захисту прав жінок та інших ОГС, які захищають та просувають порядок денний ЖМБ у місцевих громадах. Оскільки вони не залежать від обрання чи політичного призначення на свої посади, вони мають сміливіші бачення та більш незалежні погляди, ніж представники уряду, ООН та інших багатосторонніх установ. Більше того, вони також мають міцні стосунки з місцевими громадами, що дозволяє їм отримувати доступ до важливої інформації та надавати негайні послуги із порятунку життя місцевому населенню.

7. Створювати та розвивати стосунки з чемпіонами в сфері локалізації порядку денного ЖМБ. Це особи, які користуються повагою, мають політичний вплив або вплив на конкретну аудиторію, знаючи про ЖМБ (їм не обов'язково бути експертами), які можуть генерувати політичні вигоди від просування порядку денного серед донорів, органів місцевого самоврядування, місцевого населення, сектору безпеки і оборони та інших ключових зацікавлених сторін ЖМБ.

8. Проводити систематичний огляд національних, регіональних та місцевих планів дій на виконання

РРБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», не рідше 1 разу на два роки, щоб переконатись, що вони відповідають своїй меті у відповіді на конфлікти та кризи, особливо під час пандемії COVID-19. Як заявив Генеральний секретар ООН у своїй щорічній доповіді щодо реалізації порядку денного «Жінки, мир, безпека» до Ради Безпеки ООН за 2020 рік, «по суті, порядок денний «Жінки, мир, безпека» є програмою запобігання кризам».⁸⁰

9. Міжнародні структури, національні та міжнародні організації, що працюють в сфері просування ЖМБ, повинні обмінюватися інформацією про міжнародні механізми та партнерські відносини щодо провадження ЖМБ, такі як Договір про рівність поколінь в сфері ЖМБ та гуманітарних дій, а також Мережа координаторів ЖМБ із зацікавленими сторонами в Україні, такими як органи національної та місцевої влади та громадянське суспільство.

10. Учасницями та учасниками проєктів місцевого рівня повинні бути жінки та чоловіки, дівчата та хлопці різних цільових груп, представники і представниці різних громадських організацій, груп самодопомоги та активісти й активістки.

11. Відповідно до прийнятого Національного плану дій 1325 органи місцевого самоврядування долучаються до його виконання за згодою. Це означає, що якщо місцеві органи влади погоджуються на здійснення заходів, передбачених НПД 1325, вони організовують цю роботу в громадах. Для проведення такої роботи необхідно згідно з Законом України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» затвердити уповноважену особу та її функції з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. У більшості випадків ці функції виконує заступниця/заступник голови ради. Для кращої організації та узгодження виконання Національного плану дій затверджується Координаційна рада, її склад та положення. Завдання координаційної ради – організація міжсекторальної (між різними підрозділами та департаментами в рамках однієї галузі) та міжгалузевої співпраці з виконання НПД 1325 і

місцевого плану дій 1325, а також активна участь в розробці, моніторингу та виконанні місцевого плану дій 1325 місцевих організацій громадянського суспільства, установ та організацій.

12. Часи та обставини постійно змінюються, і завжди необхідно аналізувати успішне впровадження заходів та нові виклики, що виникають під час реалізації місцевих планів дій. Тому постійний моніторинг та оцінка проміжного і остаточного результатів є важливим компонентом для ефективного впровадження місцевого плану дій. Аналіз того, як заходи та програми, які ви розробили, вплинули на життя жінок та дівчат, повинен проводитися принаймні раз на півроку.

Цей посібник розроблено для того, щоб Ви мали повну та вичерпну інформацію про інструменти локалізації Національного плану дій щодо виконання Резолюції ООН 1325 «Жінки, мир, безпека».

Ми сподіваємося, що цей посібник дасть Вам не лише інформацію про те, як працює локалізація і чому ця робота важлива, а й допоможе у практичному впровадженні Порядку денного «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні і надихне вас взятися за цю важливу і нагальну роботу.

⁸⁰ S/2020/946. Report of the Secretary-General to the United Nations Security Council on Women and Peace and Security. 25 September 2020. Retrieved from <https://undocs.org/en/S/2020/946> on 04 April 2021.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Резолюція Ради Безпеки ООН 1325.

Додаток 2. Додаткова література з тематики порядку денного «Жінки, мир, безпека»

Додаток 3. Глосарій.

Додаток 4. «Хороший цикл»

Додаток 5. План тренінгу з локалізації

5.1. Огляд модуля тренінгу з локалізації

5.2. Методичний огляд тренінгу

Додаток 6. План тренінгу з написання (writeshop).

6.1. Огляд модуля тренінгу з написання МПД

6.2. Методичний огляд тренінгу

Додаток 7. План тренінгу з розробки бюджету і кошторису

Додаток 8. Огляд модуля навчання тренерок з питань ЖМБ

Додаток 9. Зразки форм опитувальників

Додаток 10. Специфіка проведення заходів онлайн.

Додаток 11. Приклади місцевих заходів на просування порядку денного «Жінки, мир, безпека» та локалізації РРБ ООН 1325 за підтримки ООН Жінки в Україні

Додаток 12. Системи показників звітування з 1325

ДОДАТОК 1.

РЕЗОЛЮЦІЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325

Резолюція Ради Безпеки 1325 (2000),

Прийнята Радою Безпеки на 4213-м засіданні, 31 жовтня 2000 року

Рада Безпеки, Посилаючись на свої резолюції 1261 (1999) від 25 серпня 1999 року, 1265

(1999) від 17 вересня 1999 року, 1296 (2000) від 19 квітня 2000 року і 1314

(2000) від 11 серпня 2000 року, а також на відповідні заяви свого Голови і посилаючись також на заяву для преси, зроблену Головою 8 березня 2000 року з нагоди Дня Організації Об'єднаних Націй, присвяченого правам жінок і міжнародному миру (SC/6816),

Посилаючись також на зобов'язання, закріплені в Пекінській декларації і Платформі дій (A/52/231), а також зобов'язання, що викладені в підсумковому документі двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй за назвою «Жінки в 2000 році: гендерна рівність, розвиток і мир у двадцять першому столітті» (A/S-23/10/Rev.1), зокрема ті, котрі стосуються жінок і збройних конфліктів,

З огляду на цілі і принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй і головну відповідальність Ради Безпеки за Статутом – підтримку міжнародного миру і безпеки,

Виражаючи стурбованість із приводу того, що цивільне населення, особливо жінки і діти, складає переважну більшість серед тих, на кому негативно позначаються збройні конфлікти, включаючи біженців і змушених переселенців, і все частіше стає мішенню для комбатантів і збройних елементів, і визнаючи обумовлені цим наслідки для тривалого миру і примирення,

Знову підтверджуючи важливу роль жінок у запобіганні і врегулюванні конфліктів і в розбудові миру, і підкреслюючи важливість їх рівноправної і всебічної участі у всіх зусиллях з підтримки і просування миру і безпеки, і необхідність посилення їхньої ролі в процесі прийняття рішень стосовно запобігання і врегулювання конфліктів,

Знову підтверджуючи також необхідність впровадження повною мірою міжнародного гуманітарного права і норм з прав людини, що захищають права жінок і дівчат під час і після конфліктів,

Особливо відзначаючи необхідність забезпечення всіма сторонами того, щоб у програмах розминування й інформування про мінну небезпеку враховувалися особливі потреби жінок і дівчат, Визнаючи нагальну потребу урахування гендерної перспективи при проведенні операцій з підтримки миру й у цьому зв'язку відзначаючи Віндхукську декларацію і Намібійський план дій із забезпечення інтегрування гендерної проблематики при проведенні багатокomпонентних операцій на підтримку миру (S/2000/693),

Визнаючи також важливість рекомендації, яка міститься в заяві його Голови, зробленої для преси 8 березня 2000 року, щодо спеціалізованої підготовки всього миротворчого персоналу з питань захисту, особливих потреб і людських прав жінок і дітей у конфліктних ситуаціях,

Визнаючи, що розуміння впливу збройних конфліктів на жінок і дівчат і наявність ефективних організаційних механізмів, що гарантують їхній захист і повну участь у мирному процесі, можуть значною мірою сприяти підтримці і просуванню міжнародного миру і безпеки,

Відзначаючи потребу в зведених даних щодо впливу збройних конфліктів на жінок і дівчат,

1. Наполегливо закликає держави-члени забезпечити більш активне представництво жінок на всіх рівнях прийняття рішень у рамках національних, регіональних і міжнародних інститутів і механізмів запобігання, регулювання і розв'язання конфліктів;

2. Закликає Генерального секретаря здійснити стратегічний план дій (A/49/587), у якому пропонується підвищити представлення жінок на рівнях прийняття рішень у врегулюванні конфліктів і мирних процесах;

3. Настійно закликає Генерального секретаря призначати більше жінок на посаді спеціальних представників і посланників і доручати їм здійснення місій добрих послуг від його імені й у цьому зв'язку призиває держави-члени представляти Генеральному секретареві кандидатури для включення в централізований список, що регулярно поновлюється;

4. Наполегливо закликає далі Генерального секретаря прагнути розширення ролі і внеску жінок у рамках польових операцій Організації Об'єднаних Націй, і особливо серед військових спостерігачів, цивільного поліцейського персоналу, співробітників з прав людини і гуманітарного персоналу;

5. Виражає свою готовність інтегрувати ґендерну перспективу в операції з підтримки миру і наполегливо закликає Генерального секретаря забезпечити включення, де це доречно, ґендерного компоненту в польові операції;

6. Просить Генерального секретаря надати державам-членам навчальні рекомендації та матеріали, що стосуються захисту, прав і особливих потреб жінок, а також важливості залучення жінок до всіх заходів з підтримки і розбудови миру, запрошує держави-члени включати ці елементи, а також навчання з усвідомлення проблеми ВІЛ/СНІД, у їхні національні програми підготовки військового і цивільного поліцейського персоналу напередодні розгортання, і просить далі Генерального секретаря забезпечити одержання аналогічної підготовки цивільним персоналом операцій з підтримки миру;

7. Наполегливо закликає держави-члени розширювати свою добровільну фінансову, технічну і матеріальну підтримку зусиль з підготовки персоналу з урахуванням ґендерних аспектів, включаючи зусилля, що здійснюються відповідними фондами і програмами, у тому числі Фондом розвитку для жінок Організації Об'єднаних Націй і Дитячим фондом Організації Об'єднаних Націй, Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців і іншими відповідними органами;

8. Закликає всіх діючих осіб при укладанні й здійсненні мирних угод застосовувати підхід, заснований на урахуванні ґендерних аспектів, у тому числі, серед іншого:

(а) Особливих потреб жінок і дівчат у ході репатріації і розселення, а також у тому, що стосується

реабілітації, реінтеграції і постконфліктного відновлення;

(b) Заходів, спрямованих на підтримку місцевих жіночих мирних ініціатив і місцевих процесів врегулювання конфліктів і на залучення жінок у діяльність усіх механізмів впровадження мирних угод;

(c) Заходів, що забезпечують захист і повагу людських прав жінок і дівчат, особливо в тому, що стосується конституції, виборчої системи і діяльності поліції і судових органів;

9. Закликає всі сторони в збройних конфліктах повною мірою дотримуватись міжнародно-правових норм, застосовуваних до прав і захисту жінок і дівчат як цивільних осіб, зокрема зобов'язання, застосовні до них відповідно до Женевських конвенцій 1949 року і Додаткових протоколів до конвенцій 1977 року, Конвенції про біженців 1951 року і Протоколу до неї 1967 року, Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок 1979 року і Факультативного протоколу до неї 1999 року і Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини 1989 року і двох Факультативних протоколів до неї від 25 травня 2000 року, і враховувати відповідні положення Римського статуту Міжнародного кримінального суду;

10. Закликає всі сторони в збройних конфліктах уживати спеціальних заходів для захисту жінок і дівчат від обумовленого статевою приналежністю насильства, особливо від зґвалтування й інших форм сексуального насильства і всіх інших форм насильства, у ситуаціях, що представляють собою збройний конфлікт;

11. Підкреслює, що всі держави несуть відповідальність за те, щоб покласти кінець беззаконню і здійснювати судові переслідування осіб, винних у геноциді, злочинах проти людства і військових злочинах, включаючи злочини, які стосуються сексуального насильства щодо жінок і дівчат, і в цьому зв'язку підкреслює необхідність забезпечення того, щоб, коли це можливо, на ці злочини не поширювалася дія положень про амністії;

12. Закликає всіх в збройних конфліктах поважати цивільний і гуманітарний характер таборів і поселень біженців і брати до уваги особливі потреби жінок і дівчат, у тому числі при їхньому проектуванні, і посилається на свої резолюції 1208 (1998) від 19 листопада 1998 року і 1296 (2000) від 19 квітня 2000 року;

13. Закликає всіх залучених у планування

роззброєння, демобілізації та реінтеграції, враховувати різні потреби колишніх учасниць та учасниць бойових дій та ураховувати різні потреби їх утриманців;

14. Знову підтверджує свою готовність кожного разу, коли уживаються заходи за Статтею 41 Статуту Організації Об'єднаних Націй, ураховувати їхні потенційні наслідки для цивільного населення, беручи до уваги особливі потреби жінок і дівчат, для того, щоб передбачити відповідні гуманітарні виключення;

15. Виражає свою готовність забезпечити урахування ґендерних питань і прав жінок в місіях Ради Безпеки, у тому числі за допомогою проведення консультацій з місцевими і міжнародними жіночими групами;

16. Пропонує Генеральному секретарю провести дослідження про вплив збройних конфліктів на жінок і дівчат, про ролі жінок у розбудові миру і про ґендерні аспекти мирних процесів і врегулювання конфліктів, і пропонує далі представити Раді Безпеки доповідь про результати цього дослідження і надати його в користування всіх держав-членів Організації Об'єднаних Націй;

17. Просить Генерального секретаря включати у відповідних випадках у свої доповіді Раді Безпеки інформацію про хід здійснення зусиль з інтегрування ґендерної проблематики при проведенні місій на підтримку миру і про всі інші аспекти, що стосуються жінок і дівчат;

18. Постановляє продовжувати активно займатися цим питанням.

ДОДАТОК 2.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА З ТЕМАТИКИ ПОРЯДКУ ДЕННОГО «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА»

1. Анализ национальных планов действий по выполнению Резолюции 1325 Совета Безопасности Организации Объединенных Наций, подготовленный ОБСЕ //ОБСЕ, 2014
2. Аналіз вразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту (2017).
3. Бастик, Меган. Гендерная самооценка: пособие для полиции, вооруженных сил и сектора правосудия. DCAF. Женева. – 2011
4. Біла книга: аналіз системи державної підтримки ветеранів та їх сімей в Україні / Юридична сотня, 2018
5. Війна без правил: гендерне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України. А.Альохін, С.Кириченко, та ін. ГО «Східноєвропейський центр громадських ініціатив», Київ. – 144 с.
6. Гендер та (воєнні) конфлікти у країнах Східної Європи через феміністичні лінзи // Матеріали V Міжнародного гендерного тренінгу, організовано Представництвом Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні – Львів, 8-10 березня 2017 р. – 57 с.
7. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. – К.: Центр Разумкова, 2016.
8. Гендерне інтегрування як складова державної політики: посібник. К., 2007. – 54 с.
9. Гендерний аналіз результатів всеукраїнського опитування щодо дотримання прав ВПО (2018).
10. Гендерно зумовлене насильство в регіонах, які постраждали від конфлікту. Український центр соціальних реформ. 2015 р.
11. Декларація про викорінювання насилля щодо жінок.
12. Державна доповідь про стан реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року за підсумками 2016-2017 років.
13. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.
14. Економічні наслідки насильства щодо жінок в Україні, Український центр соціальних реформ, на замовлення Фонду народонаселення ООН, 2017.
15. Жінки, мир та безпека: інформаційно-методичний збірник для співробітників Міністерства оборони і Генерального штабу України. – К, 2016. – 29 с.
16. Жінки. Мир. Безпека: інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців сектору безпеки. – К, 2017. – 264 с.
17. Жінки. Мир. Безпека: Інформаційно-навчальний посібник з гендерних аспектів конфліктів для фахівців соціальної сфери /Колектив авторів. – Київ, 2017. – 172 с.
18. Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок №1-37. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW).
19. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV
20. Звіт про гендерний аналіз результатів Всеукраїнського опитування щодо дотримання прав ВПО. 2017 р.

21. Конвенція ООН про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами.
22. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок / ООН, Конвенція, Міжнародний документ від 18.12.1979
23. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації.
24. Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в умовах конфлікту. – К., 2014. – 145 с.
25. Невидимий батальйон 2.0. Становище ветеранок АТО в Україні: успіхи і проблеми реінтеграції у суспільство (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Т. Марценюк; виконавиці проєкту: М. Берлінська, Т. Марценюк, А. Квіт, Г. Гриценко. НаУКМА, К., 2018.
26. Невидимий батальйон: участь жінок у військових діях в АТО: (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Т. Марценюк; виконавиці проєкту: М. Берлінська, Т. Марценюк, А. Квіт, Г. Гриценко. НаУКМА, К., 2015. – 89 с.
27. Огляд ініціатив миробудування в Україні. Елла Ламах, Марія Дмитрієва. "Центр "Розвиток Демократії", Київ, 2017.
28. Оцінка ґендерного впливу на сектор безпеки та оборони України, ООН Жінки, 2017 р.
29. Оцінка проблем психологічної, соціально-економічної адаптації та інтеграції жінок з числа ВПО у нові громади (Вінницька, Львівська та Київська області).
30. Пекінська декларація, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року.
31. Пережившие ад: свидетельства жертв о местах незаконных лишений свободы на Донбассе. К. – 2015, – 85 с.
32. Політика НАТО з імплементації Резолюції РБ ООН 1325 (2000) «Жінки, мир і безпека».
33. Поширеність насильства щодо дівчат та жінок (2014).
34. Предотвращение конфликтов. Преобразование сектора правосудия. Обеспечение мира: глобальное исследование по вопросам осуществления резолюции 1325 Совета Безопасности ООН. – ООН Женщины, 2015. – 417 с.
35. Развитие посредничества, предполагающего учёт гендерных факторов. Справочное руководство //ОБСЕ, 2013.
36. Разработка инклюзивных стратегий для устойчивой безопасности Национальные планы действий по вопросам женщин, мира и безопасности, ориентированные на результаты. ОБСЕ, 2016.
37. Реалізація національного плану дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека». Досвід іноземних країн та рекомендації для України. Інформаційно-консультативний жіночий центр. Київ, 2016. – 82 с.
38. Резолюція 1325 (2000), ухвалена Радою Безпеки на її 4213-му засіданні, 31 жовтня 2000 року.
39. Розбудова миру та примирення в Україні. Рекомендаційна записка / Protection Cluster Ukraine, 2016. – 22 с. [Електронний ресурс].
40. Розбудова миру. Профілактика і розв'язання конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект: навч.-метод. посібник. – К., 2016. – 192 с.
41. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом в Україні. – Звіт Управління Верховного комісара ООН з прав людини. – 2017 р.
42. Стратегії трансформації і превенції прикордонних конфліктів в Україні. Збірка аналітичних матеріалів – Львів: Галицька видавнича спілка, 2015. – С. 423-433.
43. Суслова О. Ґендер. Конфлікт. Комунікації // Інформаційно-консультативний жіночий центр. 22 с.

44. Сучасне розуміння маскулінності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок. Фонд народонаселення, 2018 р.
45. Упровадження гендерної рівності в системі правоохоронних органів України: практичний посібник для контактних осіб з гендерних питань. – К, 2018. – 108 с.
46. Флурі Ф., Берлінська М., Бадрак В. Жінки в секторі безпеки України: законодавство і сучасні приклади. – Київ-Женева, 2016.
47. A Military Guide To The United Nations Security Council Resolutions On Women, Peace And Security.
48. Al-Kateab, W. & Watts, E. (Directors). (2019). For Sama [Film]. Channel 4 News/ITN Productions; WGBH/FRONTLINE.
49. Aragon, J., & Miller, M. (2012). Women, Girls and Armed Conflict. Global Women's Issues: Women in the World Today, extended version (pp. 82-99). Bureau of International Information Programs, United States Department of State.
50. Cohen, D. K., Green, K. H., Wood, E. J. (2013). Wartime Sexual Violence: Misconceptions, implications and ways forward. United States Institute of Peace (Special Report 323).
51. COVID-19 and conflict: Advancing women's meaningful participation in ceasefires and peace processes | Digital library: Publications | UN Women – Headquarters COVID-19 and conflict: Advancing women's meaningful participation in ceasefires and peace processes | Digital library: Publications | UN Women – Headquarters
52. Eurasia Review. News and Analysis. Rekindling The Agenda On Women, Peace And Security: Can The EU Lead By Example? – Analysis, 2021.
53. Examining the Intersections between Corruption, Human Rights and Women and Peace and Security. Policy Brief by the Global Network of Women Peacebuilders, 2020.
54. Harvard Kennedy School, & PRIO. (n.d.) Dataset. Sexual Violence in Armed Conflict.
55. Dara Kay Cohen, Amelia Hoover Green, and Elisabeth Jean Wood. Wartime Sexual Violence: Misconceptions, Implications, and Ways Forward.
56. Women's Human Rights Teaching, Learning, and Advocacy Resource. Promoting equality through education, advocacy, and action.
57. Fact sheet. The global study on 1325: key messages, findings, and recommendations.
58. <https://wps.unwomen.org/resources/fact-sheets/Fact-Sheet-and-Key-messages-Global-Study-EN.pdf>
59. Parliamentary Handbook on the Women, Peace and Security Agenda. UNDP, 2019
60. Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace. A Global Study on the implementation of United Nations Security Council resolution 1325 / UN Women, 2015. – 420 p.
61. Priorities for Action: Recommendations from women peacebuilders to the WPS Focal Points Network for 2021. Published September 2020 by Women, Peace, and Security Network – Canada.
62. The pandemic will not stop us: The impact of COVID-19 on women's peace activism in Colombia, the Philippines, South Sudan and Ukraine. Policy Brief by the Global Network of Women Peacebuilders, 2021.
63. UNESCO. (2011). Education and Armed Conflict – the Deadly Spirals. The Hidden Crisis: Armed Conflict and Education: Education for All Global Monitoring Report (pp. 128-183).
64. Women Peace and Human Security: A Guidance Note on Parliamentary Engagement During and Post-Covid-19. UNDP, 2020.

ДОДАТОК 3. ГЛОСАРІЙ.

Віктимізація – це виокремлення особи чи групи осіб, щоб завдати їй чи їм шкоди у вигляді злочину, експлуатації, несправедливого поводження, зловживання чи іншої форми шкоди.

Віктимність конкретної особи (індивідуальна віктимність) – це сукупність соціально-демографічних характеристик особи (реалізована злочинним актом або залишена як потенційна), яка визначає ймовірність того, що злочинець скоїть злочин чи в інший спосіб завдасть шкоди цій особі. Залежно від цих характеристик індивіда ступінь його вразливості може перевищувати середній (підвищена віктимність, наприклад, проживання у районі з поганим освітленням і погано розвинутою транспортною інфраструктурою, інвалідність, неповноліття, старість) або бути нижчим від середнього (мінімізована віктимність). Індивід не набуває віктимності у процесі життєдіяльності, а є віктимним з моменту народження та до смерті; він не може не бути віктимним, оскільки живе в суспільстві, де не ліквідована злочинність, отже, існує об'єктивна можливість стати жертвою злочину.

Гендер – складний соціокультурний процес формування (вибудовування, конструювання) суспільством ієрархії відмінностей у чоловічих та жіночих ролях, поведінці, ментальних та емоційних характеристиках, та сам результат – соціальний конструкт гендеру. Ключовими елементами створення гендерних відмінностей є розмежування і протиставлення «чоловічого» та «жіночого» і побудова з них ієрархії, тобто підпорядкування жіночого чоловічому.

Гендер – сукупність суспільних норм, вимог і уявлень про чоловіків і жінок, про те, що вони можуть і що не можуть робити, якими мусять, а якими не мусять бути. Є культурно, історично, класово специфічною. Універсальною для всіх культур лишається **гендерна ієрархія**: уявлення про чоловіка як про норму людини і про жінку як про відхилення від цієї норми і як наслідок – очікування підпорядкованості жінок чоловікам і вторинності жіночого досвіду порівняно із чоловічим (який описується

як загальнолюдський) і особистих рис, видів діяльності, форм поведінки, котрі приписуються жінкам, як менш вартих поваги і визнання.

Гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації.

Гендерний аналіз – збір якісної та кількісної інформації і визначення тенденцій для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в різних сферах життя суспільства, використання цих знань для виявлення причин наявних проблем, а також потенційних проблем, прийняття рішень – із врахуванням оцінки різних потреб різних груп та різного впливу, спричиненого на жінок і чоловіків існуючими програмами, законодавством, політичним курсом держави.

Гендерний підхід – врахування при плануванні будь-якого заходу його впливу на жінок і чоловіків, у тому числі у законодавстві, стратегіях та програмах у всіх областях і на всіх рівнях, при впровадженні, моніторингу та оцінці загальних напрямків діяльності та програм у всіх політичних, економічних і суспільних сферах з тим, щоб і жінки і чоловіки могли отримувати рівну вигоду, а нерівність ніколи не укорінювалася б. Основні складові гендерного аналізу:

- 1) виявлення відмінностей і проявів нерівності між жінками і чоловіками у всіх сферах життя;
- 2) оцінка відмінностей між жінками і чоловіками у потребах, інтересах, можливостях їх забезпечення, стимулюванні і заохоченні;
- 3) виявлення та усунення чинників, які створюють умови для нерівності.

Гендерний портрет – статистична й аналітична інформація, яка дає можливість шляхом накопичення статистичних даних виявляти проблемні галузі, оцінювати динаміку гендерних перетворень та впливати на формування політики для покращення становища жінок і чоловіків.

Дискримінація – несправедливе поводження з представницями чи представниками певної групи

на підставі їх належності до цієї групи, стосується, в першу чергу, обмеження або позбавлення можливостей доступу до ресурсів. В основі дискримінації лежить упереджене ставлення до цієї групи. Наявність квот для людей із пригноблених та меншарних груп не є дискримінацією осіб з панівної групи.

Дискримінація за ознакою статі – ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об’єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними. Принцип недискримінації, незалежно від ознак, передбачає: – забезпечення рівності прав і свобод; – забезпечення рівних можливостей у реалізації прав; – забезпечення рівності перед законом; – повагу до гідності кожної людини.

Збройний конфлікт – відповідно до міжнародного гуманітарного права, міжнародний збройний конфлікт визначається як протистояння між двома або більше державами, в той час як неміжнародний збройний конфлікт – це протистояння між урядовими збройними силами і неурядовими збройними групами.

Квота – спеціальний механізм для подолання структурної нерівності, коли для людей із пригноблених та меншарних груп закріплені місця в навчальних закладах чи у партійних списках.

Маскулінність – культурно-специфічний комплекс рис та особливостей поведінки (зокрема, активність, агресивність, рішучість), можливостей та очікувань, що визначають соціальну практику певної групи, об’єднаної за ознакою чоловічої статі; складові чоловічої гендерної ролі. Сукупність суспільних уявлень, установок і вірувань у те, чим є чоловік, які якості йому притаманні, а також система приписів, нормативний еталон мужності.

Миробудування – система заходів, спрямованих на зниження ризику на початку і/або етапі відновлення конфлікту, шляхом розвитку нави-

чок вирішення його на всіх національних рівнях і створення основ для стійкого миру і розвитку. Крім того, національні стратегії миробудування повинні бути адаптовані до потреб цієї країни, а також включати чіткі і взаємопов’язані заходи для досягнення вищевказаних цілей.

Мізогінія – ненависть, зневага до жінок, яка виправдовує їхню експлуатацію і пригноблення.

Увнутрішнена мізогінія – ненависть жінок до себе та до інших жінок.

Сексизм – це упередженість проти жінок та дискримінація їх за ознакою статі. Термін, розвинутий радикальними феміністками Жіночого визвольного руху в 1960-х роках, на позначення ідеології та практики дискримінації жінок за ознакою статі. Створений за тим зразком, що і термін «расизм». Сексизм уможливорюють настанови чи переконання, згідно із якими жінкам та/або чоловікам узагальнено, хибно і безпідставно приписуються певні риси чи якості (чи їх відсутність). Запровадження феміністками поняття сексизму зробило видимими особливості такої дискримінаційної для жінок картини світу, котра також віддзеркалена і зафіксована в мові. Має різновид – **доброзичливий сексизм** – згідно з яким жінки зображуються як чистіші чи моральніші, ніж чоловіки, але результатом так само є усунення жінок від доступу до ресурсів і влади, (напр., *політика брудна справа, а тому жінкам там не місце*).

Стереотип – в соціальній психології, узагальнене, спрощене уявлення про певну групу людей; очікування від кожної особи з такої групи, наприклад, стосовно особистих рис, здібностей чи схильностей у поведінці; **гендерний стереотип** – певне очікування від людей певної статі (жодна людина не може відповідати всім гендерним стереотипам про свою стать – в силу їх численності та взаємної суперечливості).

Упередження – уявлення про когось чи щось, яке не має фактичного підтвердження і не відповідає дійсності, але при цьому часто сприймається людиною за істину. Стосовно соціальних груп упередження загалом посиляється на поширені уявлення щодо членів таких груп, часто базованих на стереотипах.

ДОДАТОК 4. «ХОРОШИЙ ЦИКЛ»

Хороший цикл: мир і людська безпека, належне управління, сталий розвиток⁸¹

Хороший цикл: Мир і людська безпека

Людська безпека – парадигма, що створена для розуміння небезпек у світовому масштабі. Її прихильники пропонують переглянути традиційне розуміння національної безпеки, аргументуючи це тим, що поняття безпеки має базуватися на безпеці особи, а не держави.

Економічна безпека – передбачає надійний базовий прибуток для осіб, зазвичай від їхньої продуктивної праці за винагороду або ж, в якості останнього засобу, коштом суспільно фінансованої системи соціального забезпечення. У цьому сенсі лише близько чверті населення світу зараз є економічно убезпеченим. В той час як проблема економічної безпеки серйозніша у країнах, що розвиваються, вона також є

актуальною і для розвинутих країн. Проблеми безробіття є важливим фактором, що впливає як на політичну напругу, так і на етнічне насильство.

Харчова безпека – передбачає, що у всіх людей є постійний доступ – як фізичний, так і економічний – до базових харчових продуктів. За даними ООН, наявність їжі як такої не є проблемою – найчастіше проблемою є неналежний розподіл харчів та недостатня купівельна спроможність населення. У минулому проблеми харчової безпеки вирішували як на національному, так і на глобальному рівнях, але вплив цих рішень обмежений. За даними ООН, ключовою проблемою, яку слід вирішити, є доступ до активів, роботи та надійного джерела доходу (це стосується і економічної безпеки).

⁸¹ http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf

Безпека здоров'я – передбачає захист від хвороб та нездорових способів життя. У країнах, що розвиваються, однією з основних причин смерті традиційно були інфекційні та паразитарні хвороби, в той час як в індустріальних країнах головними вбивцями є захворювання системи кровообігу. На сьогодні хвороби, пов'язані зі стилем життя, є провідними причинами смерті по всьому світу, при чому 80 відсотків смертей від хронічних захворювань трапляється у країнах з низькими та середніми доходами. За даними ООН, як в країнах, що розвиваються, так і в індустріальних країнах загроза безпеці здоров'я зазвичай є вищою для бідних людей, у сільській місцевості, особливо для дітей. Це відбувається через погане харчування та брак доступу до служб охорони здоров'я, чистої води та інших предметів першої необхідності.

Безпека довкілля – передбачає захист людей від стихійних лих в короткій перспективі та пов'язаних із природою небезпек у довгостроковій перспективі, від природних загроз, створених людиною, та від погіршення стану природного середовища. У країнах, що розвиваються, недостатній доступ до чистих водних ресурсів є однією з найбільших загроз, пов'язаних із довкіллям. В індустріальних країнах однією з головних екологічних загроз є забруднення повітря. Глобальне потепління, викликане викидами парникових газів, є ще однією проблемою безпеки довкілля.⁸²

Особиста безпека – спрямована на захист людей від фізичного насильства, як від власної держави, так і від інших держав, від осіб, які застосовують насильство, та від організованих груп, менших за держави, від домашнього насильства або від дорослих, що практикують експлуататорську діяльність. Для багатьох людей найбільшим джерелом небезпеки є злочинність, особливо злочини із застосуванням насильства.

Безпека спільноти – спрямована на захист людей від втрати традиційних стосунків, цінностей

та від насильства на ґрунті віросповідання чи етнічної приналежності. Міноритарні етнічні групи часто знаходяться під загрозою. Близько половини держав світу стикалися з міжетнічними конфліктами. ООН оголосила 1993 рік Роком Корінного Населення, щоб підкреслити зростаючу вразливість 300 мільйонів людей аборигенних народів у 70 країнах, де вони стикаються зі спіраллю зростаючого насильства.

Політична безпека – стосується того, чи живуть люди у суспільстві, яке дотримується основних прав людини. Згідно з опитуванням, котре провела Міжнародна Амністія, у 110 країнах все ще практикують політичні репресії, систематичні тортури та жорстоке поводження, а політичні погляди можуть привести до зникнення людини. Порушення прав людини найчастіше відбуваються під час періодів політичної нестабільності. Разом із придушенням осіб та груп, уряди можуть намагатися контролювати обмін думками та інформаційний простір.

В умовах України можна також говорити про кібербезпеку (коли електронні системи управління промисловими, фінансовими та енергетичними⁸³ процесами можуть зазнавати атак з боку російських хакерів⁸⁴) та про інформаційну безпеку (коли проти України і її громадян, як і проти решти країн пострадянського простору, ведеться гібридна війна, одним із знарядь якої є дезінформація⁸⁵ і маніпуляція громадською думкою).⁸⁶

Хороший цикл: Належне управління

Належне управління – загальний термін, що використовують в міжнародній дослідницькій літературі, щоб описати те, як державні інституції керують суспільними процесами та ресурсами. Керування – це «процес прийняття рішень і процес, яким рішення втілюють (чи не втілюють) в життя».⁸⁷

⁸² http://hdr.undp.org/sites/default/files/human_security_guidance_note_r-nhdrs.pdf

⁸³ https://uk.wikipedia.org/wiki/Кібератака_на_енергетичні_компанії_України

⁸⁴ <https://hromadske.ua/posts/ukraina-postiino-vyjavliaie-sproby-kiberatak-z-boku-rosii-kiberpolitsiia>

⁸⁵ Дослідження Латвійського інституту закордонних справ про використання російських інтернет-тролів як знаряддя гібридної війни // <https://www.stratcomcoe.org/internet-trolling-hybrid-warfare-tool-case-latvia-0>

⁸⁶ Указ Президента України №47/2017 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» // <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

⁸⁷ <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf>

Участь – всі чоловіки та жінки повинні мати голос у прийнятті рішень – прямо або через легітимні посередницькі інституції, що представляють їхні інтереси. Така широка участь побудована на свободі об'єднань та свободі слова, а також на здатності до конструктивної участі.

Верховенство права – правові рамки мають бути справедливими і застосовуватися неупереджено, особливо в законах про права людини.

Прозорість – прозорість побудована на вільному обігу інформації. Процеси, інституції та інформація прямо доступні тим, хто в них зацікавлений, при цьому надається достатньо інформації, щоб розуміти та відслідковувати їх.

Зворотній зв'язок – інституції та процеси намагаються слугувати всім зацікавленим сторонам.

Орієнтування на консенсус – належне управління балансує та проводить посередницьку діяльність між групами з різними інтересами, щоб досягти широкого консенсусу щодо того, що є в інтересах групи, та щодо політик і процедур.

Рівність та справедливість – всі чоловіки та жінки мають можливість покращити або підтримувати своє благополуччя.

Ефективність та практичність – процеси та інституції показують результати, що відповідають потребам, в той самий час найкращим чином використовуючи ресурси.

Підзвітність – ті, хто приймають рішення в уряді, приватному секторі та громадянському суспільстві, звітуються перед громадою, а також перед інституційними зацікавленими сторонами. Така підзвітність може мати різні форми залежно від організацій та від того, чи для організацій рішення є внутрішнім чи зовнішнім.

Стратегічне бачення – лідери та громада поділяють довгострокову перспективу для належного керування та людського розвитку, а

також розуміння того, що потрібне для такого розвитку. Також існує розуміння історичних, культурних, та соціальних контекстів і складнощів, з яких походить ця перспектива.

Хороший цикл: Сталий розвиток⁸⁸

Сталий розвиток – це розвиток, що відповідає потребам теперішнього часу і при цьому не перешкоджає наступним поколінням задовольняти їхні потреби в майбутньому. Для цього потрібно:

- Мінімізувати вичерпання природних ресурсів у процесі розвитку.
- Створити розвиток, який можна підтримувати та жити, не створюючи подальшої шкоди навколишньому середовищу.
- Надати методи для модифікації існуючого розвитку таким чином, щоб він втілювався у дружні до навколишнього середовища проекти та виробничі потужності.

Організації рівня ООН, організації допомоги і навіть уряди все частіше спонсорують зусилля на забезпечення досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР) для кожної особи та у всьому світі. Деякі з найважливіших ЦСР, визначені цими організаціями, включають:

Ліквідація бідності по всьому світу – ця діяльність зосереджена на найменш розвинених країнах з низькими доходами населення, де бідність повсюдна. Викорінення бідності в усьому світі відбувається шляхом розширення програм соціального захисту – таких, як шкільне харчування, грошова допомога, локалізована харчова допомога, програми соціального страхування та ринку праці – такі, як надання навчання певним навичкам, пенсій по віку, субсидій до зарплатні, страхування від безробіття, пенсій по непрацездатності тощо.

Просування здоров'я та добробуту – має на меті забезпечення доброго здоров'я та благополуччя на всіх етапах життя і бере до уваги всі основні пріоритети здоров'я – наприклад, здорове материнство та здоров'я дітей, репродуктивне здоров'я, хвороби, пов'язані з навколишнім се-

⁸⁸ <https://www.conserve-energy-future.com/what-is-sustainable-development-and-its-goals.php>

редовищем – як інфекційні, так і інші захворювання, повне охоплення населення послугами охорони здоров'я, а також доступ до якісних, безпечних, ефективних та доступних за ціною вакцин та медикаментів. Це обстоювання кращого фінансування охорони здоров'я, більше досліджень та інновацій, посилення спроможності кожної з країн, залучених до запобігання ризиків для здоров'я та до управління цими питаннями.

Якісна освіта для всіх – забезпечення справедливої та інклюзивної якісної освіти та просування можливостей освіти в будь-якому віці. Міжнародні спільноти працюють над забезпеченням якості та справедливості в секторі освіти для забезпечення сталого розвитку в майбутньому.

Чиста вода та санітарія – у верхній частині списку для сталого розвитку. Вони є критичними для виживання людей та планети. Ця ціль має на меті вирішити проблеми, які стосуються санітарії, гігієни, питної води, а також якості та продовження існування якісних водних ресурсів по всій планеті. Побудова надійної інфраструктури, яка підтримує інклюзивну й сталу індустріалізацію та культивує інновації – бере до уваги три аспекти сталого розвитку: індустріалізація, інфраструктура та інновація. Інфраструктура є критично важливою, оскільки надає необхідну основу для нормального функціонування як підприємств, так і суспільства загалом. Індустріалізація підштовхує економічний розвиток, надає можливості для роботи – а тому зменшує рівень бідності. Інновація покращує технологічні спроможності індустріальних секторів та відкриває дорогу подальшому розвитку інноваційних навичок.

Дешева та чиста енергія – найважливіший ресурс для досягнення більшості цілей сталого розвитку. Енергія грає провідну роль у пом'якшенні проблеми бідності через просування індустріалізації, освіти, водопостачання та здоров'я і боротьби зі зміною клімату. Ця ціль сталого розвитку фокусується на розробці та розширенні енергії поновлюваних ресурсів, таких як сонце, вітер, енергія річок, тверде та рідке біопаливо, біогаз та геотермальна енергія. Ці поновлювальні джерела енергії не передбачають викиди парникових газів

в атмосферу, і тому є ідеальними для навколишнього середовища та здоров'я людини.

Досягнення ґендерної рівності – є передумовою справедливого і мирного життя для всіх. В останні кілька десятиліть ґендерна рівність та розширення можливостей жінок були на порядку денному більшості урядів для довгострокового сталого розвитку. Доступ до освіти для дівчат з тої пори покращився, а відсоток одружень неповнолітніх впав, також великий прогрес було зроблено в царині сексуального та репродуктивного здоров'я та прав, такі як значне зменшення материнської і дитячої смертності. Хоча до досягнення цієї мети все ще далеко, організації спрямовують значні зусилля та ресурси для втілення цієї мрії.

ДОДАТОК 5.

ПЛАН ТРЕНІНГУ З ЛОКАЛІЗАЦІЇ.

5.1. Огляд модуля тренінгу з локалізації

У наведеній нижче таблиці наведено модуль тренінгу локалізації. Це корисне резюме, яке можна адаптувати та поділитися з потенційними партнерами, фінансуючими організаціями або ключови-

ми місцевими зацікавленими сторонами до, під час або після тренінгу – для швидкого ознайомлення із тим, що розглядатиметься під час тренінгу з локалізації.

Назва заняття	Задача	Необхідний час ⁸⁹
ДЕНЬ 1		
Заняття 1: Вступ	Створити сцену для тренінгу: представити ведучих, експертів та запрошених спеціалістів, познайомити між собою учасниць, окреслити цілі тренінгу, порядок денний, ключові концепції та основні правила. Залежно від контексту слід також запланувати офіційну церемонію відкриття, щоб підкреслити, що це політичний процес, який вплине на врядування та життя виборців.	45 хв.
Заняття 2: Концепція гендеру	Визначити поняття гендеру, як він проявляється у повсякденному житті, чому це поняття важливе у формуванні та реалізації політик, і як воно стосується миру та безпеки, підтримки миру та сталого розвитку	60 хв.
Заняття 3: Аналіз контексту / конфлікту	Обговорити вплив конфлікту на конкретну місцеву громаду та / або ширший соціально-політичний контекст у місцевій громаді. Визначити відповідність резолюцій ЖМБ місцевому контексту та визначити пріоритетні для реалізації сфери ЖМБ з урахуванням місцевих реалій і потреб	60 хв.
Заняття 4: Поінформованість та підвищення рівня знань щодо РБ ООН 1325 та підтримка резолюцій та НПД	Поглибити знання учасниць про РБ ООН 1325 та підтримуючі резолюції і розвинути розуміння їх важливості та відповідності місцевому контексту	60 хв.
Заняття 5: Національні закони та політики із захисту прав жінок, гендерної рівності та рівності, миру та безпеки	Оглянути існуючі національні закони та політики із захисту прав жінок, просування гендерної рівності та миру й безпеки, та як краще поєднати між собою їх реалізацію	60 хв.
ДЕНЬ 2		
Заняття 6: Хороший цикл	Сформувати розуміння зв'язків між миром і безпекою, належним управлінням та сталим розвитком, і того, як політика щодо цих питань повинна здійснюватися гармонійно та узгоджено	60 хв.

Заняття 7: <i>Місцеве врядування, закони про децентралізацію та планування місцевого розвитку</i>	Забезпечити розуміння всіма учасниками системи та процесів місцевого управління, а також усіх етапів планування місцевого розвитку, складання бюджету, впровадження, моніторингу та оцінки та звітності.	45 хв.
Заняття 8: <i>Формулювання конкретних локальних стратегій</i>	Сформулювати конкретні стратегії впровадження ЖМБ на місцевому рівні та розпочати розробку Місцевих планів дій	120 хв.
Заняття 9: <i>Професійні та особисті зобов'язання</i>	Сформувати конкретні особисті та професійні зобов'язання щодо реалізації резолюцій ЖМБ від учасниць	30 хв.
Заняття 10: <i>Мирний обмін</i>	Обмінятися досвідом, передовою практикою та отриманими уроками щодо того, що працює, а що не працює при локалізації РБ ООН 1325 і підтримці резолюцій у різних країнах або різних областях/ районах / містах країни	60 хв.
Заняття 11: <i>Заповнення Опитування про знання, ставлення, сприйняття та переконань. Завершення заходу</i>	Завершити оцінку та форми знань, переконань, поглядів та сприйняття; підвести підсумки тренінгів та ключових висновків та подякувати учасницям.	30 хв.

5.2. Методичний огляд тренінгу

ЗАНЯТТЯ 1: Вступ

Мета: Створити сцену для тренінгу: представити ведучих, експерток та запрошених спеціалісток, познайомити між собою учасниць, окреслити цілі тренінгу, порядок денний, ключові концепції та основні правила

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці:

- ✓ знайомі між собою і мають товариські стосунки;
- ✓ розуміють цілі та порядок денний тренінгу з локалізації;
- ✓ розуміють вимоги різних сесій та готові до участі в них;
- ✓ дотримуються принципів поваги, своєчасності, активної участі, слухання тощо.

Час заняття: 45 хв

Потрібні матеріали: мікрофони, проектор, великі аркуші паперу (фліпчарт), маркери

Інструкція з проведення

Криголам / Вступ (15 хв.): Ведуча починає сесію з вправи, яка вводить ключові поняття, пов'язані із тренінгом, в такій послідовності:

→ Просить учасниць та учасників утворити пари та познайомитись протягом 5 хвилин. Бажано, щоб вони дізналися одна про одну такі дані: ім'я, назва організації / установи чи місцевої громади, яку вони представляють, їхні посади в цій організації / установі чи місцевій громаді. Ведуча може також попросити учасниць обговорити, що для них означає "мир" як спосіб почати працювати з темою тренінгу.

→ Потім пари представлятимуть одна одну всій групі.

Примітка: Місцеві лідерки зазвичай знають творчі способи організувати знайомство. Заохочуйте їх застосовувати будь-який метод знайомства, який їм зручний і який створив би хороші стосунки між учасницями.

Цілі тренінгу (10 хв.): Ведуча запитує учасниць, що вони очікують отримати від тренінгу, та використовує їхні відповіді, щоб представити цілі тренінгу з локалізації. Ведуча пише цілі на фліпчарті і залишає їх у такому місці, де їх буде видно впродовж тренінгу:

- ✓ Зрозуміти порядок денний «Жінки, мир, безпека» та основні положення РБ ООН 1325 та допо-

міжні резолюції та / або відповідний НПД / РПД (якщо він існує);

✓ Визначити та обговорити виклики, з якими стикається місцева громада, місцеві пріоритети та те, як РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції, а також НПД / РПД (якщо вони існують) мають для них значення;

✓ Забезпечити на місцевому рівні впровадження РБ ООН 1325 та підтримку резолюцій, а також положень НПД / РПД (якщо вони існують), шляхом створення місцевих нормативних документів (наприклад, місцевих планів дій) або інтеграції ЖМБ в плани місцевого розвитку / громади; і

✓ Сформулювати конкретні зобов'язання учасниць щодо підтримки впровадження ЖМБ у їхньому особистому та професійному житті.

Правила тренінгу (5 хв.): Ведуча представляє учасницям ряд основних правил тренінгу, наприклад, таких:

→ Поважайте інших людей та їх думку;

→ Слухайте: не говоріть, коли говорять інші, і намагайтеся справді почути стурбованість та ідеї інших учасниць;

→ Будьте пунктуальними: поважайте час інших учасниць, приходьте на заняття вчасно.

Ведуча запитує учасниць, чи не хочуть вони додати якісь основні правила до списку, записує всі основні правила на фліпчарті та залишає їх у місці, де їх буде видно протягом усього тренінгу.

ЗАНЯТТЯ 2: Концепція поняття «гендер»

Мета: Визначити поняття гендеру, яку роль воно відіграє у повсякденному житті, чому це важливо при розробці та реалізації політики та як це стосується миру, безпеки та сталого розвитку.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

✓ вміти пояснити поняття гендеру та його перетин з проблемами миру та безпеки

✓ вміти пояснити та обговорити гендерні норми та ролі та те, як вони визначають доступ до можливостей, а отже, впливають на те, як люди відчують безпеку та розвиток;

✓ розуміти, що гендерна рівність є ключовим компонентом людської безпеки, сталого розвитку та належного врядування.

Час заняття: 60 хв

Потрібні матеріали: біла дошка або фліпчарт, картки різних кольорів, маркери, крейда, мікрофон (необов'язково)

Інструкція з проведення

Групова вправа: "Поводься як чоловік і / або жінка" (30 хв)

*** Примітка: Жіночі ОГС зазвичай знають творчі способи обговорення концепцій гендеру. Методологія цього заняття відрізнятиметься залежно від контексту, щоб забезпечити комфорт учасницям. Нижче наведено лише приклад методології, яку можна використовувати.*

Кожній учасниці дається 2 набори карток, наприклад, жовтих та зелених. Ведуча просить учасниць провести мозковий штурм та записати, що означає «поводитися як чоловік» (на картках одного кольору) або «поводитися як жінка» (на картках іншого кольору) у багатьох областях. Можна розглянути такі сфери: зовнішній вигляд / постава; знайомства / стосунки / шлюб; одяг; спілкування / почуття; освіта; іграшки; робота; вільний час / захоплення; професії; кольори.

Приблизно через 5-10 хвилин усі учасниці чіпляють свої картки на дошку, де їх можуть бачити всі інші.

Ведуча складає таблицю з 2 колонками «дії, які можна поміняти» та «дії, які поміняти не можна». За кожен поведінку, записану на картках учасницями, ведуча задає учасницям такі запитання:

→ Де вони навчилися цих дій?

→ Що відбувається, коли хтось не відповідає цим специфічним нормам та очікуванням поведінки?

→ Ви бачили, як деякі з цих актів чи норм змінюються? Котрий?

Підведення підсумків та обговорення (30 хв.). На завершення ведуча пояснює, що будь-які дії чи норми, які можна змінити, відомі як „гендерні ролі”, а завдання чи функції, які не можна змінити, відносять до статі.

Ведуча пояснює, що гендерні норми визначають доступ до можливостей і, таким чином, впливають на те, як люди відчують безпеку та розвиток, і що гендерна рівність є ключовим компонентом

людської безпеки, сталого розвитку та належного врядування.

ЗАНЯТТЯ 3: Аналіз контексту і конфлікту

Мета: Обговорити вплив конфлікту на конкретну місцеву громаду та / або ширший соціально-політичний контекст у місцевій громаді.

Визначити відповідність резолюцій ЖМБ місцевого контексту та визначити сфери ЖМБ, які повинні бути пріоритетом для реалізації з урахуванням місцевих реалій та потреб.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

- ✓ вміти пояснити основні причини та наслідки конфлікту в їх громаді, особливо на жінок та дівчат;
- ✓ вміти пояснити та обговорити відповідність резолюцій ЖМБ їх місцевому контексту та потребам їхньої громади;
- ✓ визначили основні проблеми / пріоритетні сфери, які повинні бути розглянуті Місцевим планом дій та / або іншою політикою, що включає ЖМБ у плани місцевого розвитку.

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: фліпчарти та маркери; заздалегідь підготовлені фліпчарти із зображенням “дерева конфліктів”; великі нотатки після папірця або папери та стрічки формату А4;

Інструкція з проведення

Вступ та підготовка (5 хв.): Вся група розділена на менші групи по 5 або 6 осіб у кожній групі залежно від кількості учасниць. Якщо учасниці представляють різні групи чи сектори – наприклад, державних службовців, жіночих громадських організацій, молодіжних організацій, релігійних лідерів, поліції та військового сектору, об’єднання в групи також може базуватися на цьому.

Дерево конфлікту (30 хв)

Кожна група має 45 хвилин для відповіді на наступні запитання:

- *Опишіть збройний конфлікт, який вплинув на вашу громаду – які основні причини? Хто ворогуючі сторони?*
- *Який вплив конфлікту на вашу громаду, на ши-*

роке суспільство та конкретно на жінок та дівчат?

- *Які зусилля були спрямовані на вирішення конфлікту та побудову миру? Чи були ці зусилля успішними? Поясніть, будь ласка, свою відповідь?*
- *Чи були жінки залучені до вирішення конфліктів та побудови миру? Чому або чому ні?*

Як варіант, можна запитати – які внутрішні та зовнішні конфлікти впливають на їхню громаду? які їх основні причини? як вони впливають на жінок та чоловіків по-різному? які дії було вжито для їх пом’якшення? наскільки вони успішні?

Ведуча попросить учасниць “нанести на карту” відповіді на фліпчарті, використовуючи заздалегідь підготовлені фліпчарти з малюнком дерева. Стовбур дерева являє собою основну проблему конфлікту / безпеки; коріння представляють причини конфлікту / незахищеності; а гілки представляють наслідки. Ведуча просить учасниць заповнити «дерево конфліктів» шляхом:

- Записуємо основний конфлікт / проблему безпеки (на стовбурі дерева); а також його причини (на коріння) та наслідки (на гілки); і позначення іншим кольором наслідків, які особливо впливають на жінок та дівчат;
- Записуємо основних учасниць конфлікту / незахищеності (ліворуч від дерева) та основних учасниць, які можуть сприяти побудові миру / забезпеченню безпеки (праворуч від дерева);
- Записуємо (над деревом) існуючі зусилля з розбудови миру / низової безпеки та їх успішність чи ні.

Ведуча також просить учасниць визначити та записати три рекомендації щодо врегулювання конфлікту та подолання його наслідків, включаючи його тривалий вплив.

Визначення пріоритетних областей (25 хв.):

Кожна група представляє своє «дерево конфлікту» та основні корінні причини та наслідки конфлікту, а також основних дійових осіб та ініціативи з миробудування. Під час презентації ведуча пише всі основні причини конфлікту на одному фліпчарті, усі гендерні наслідки конфлікту на іншому фліпчарті, а також усі можливості побудови миру на третьому фліпчарті.

3. ХМАРИ: ініціативи миробудування

- ♦ Назвіть існуючі ініціативи/види діяльності з запобігання конфліктів та побудови миру у вашій громаді?
- ♦ Хто на чолі цих ініціатив? Чи до них залучені жінки та молоді люди?
- ♦ Чи ці ініціативи мають успіх? Чому?
- ♦ Як ви гадаєте, чому це важливо – щоб молоді жінки брали участь в цих ініціативах з миробудування?

1. КОРИННЯ: причини конфліктів та насильства

- ♦ Які джерела незахищеності у вашій громаді: які типи насильства?
- ♦ Хто основні дієві особи, що вчиняють насильство?
- ♦ Які глибинні причини цього насильства? Чому люди вдаються до насильства?

2. ЛИСТЯ: наслідки конфлікту

- ♦ Які результати чи наслідки насильства та конфлікту у вашій громаді?
- ♦ Подумайте, які наслідки конфлікт спричиняє для життів людей, для економіки, для фізичного та психологічного здоров'я?
- ♦ Чи деякі з цих наслідків неоднаково впливають на жінок та на чоловіків? *Пишіть такі наслідки іншим кольором.*
- ♦ Чи деякі з цих наслідків по-іншому впливають на молодь? *Пишіть такі наслідки іншим кольором.*

ЗАНЯТТЯ 4 – Поінформованість та підвищення рівня знань щодо РБ ООН 1325 та підтримка резолюцій та НПД, якщо країна має такі

Мета: підвищити знання учасниць про РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції; і усвідомлення їх важливості та відповідності місцевому контексту

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

- ✓ вміти пояснити основні положення РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції ЖМБ;
- ✓ вміти пояснити НПД та стан його реалізації;
- ✓ розуміти роль національного та місцевого самоврядування, ОГС та інших ключових місцевих суб'єктів у реалізації резолюцій ЖМБ.

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: друковані копії РБ ООН 1325 та РБ ООН 1820 державною мовою (по одному на учасницю); фліпчарти та маркер; проєктор та ноутбук; презентація PowerPoint про ЖМБ.

Інструкція з проведення

Самостійна робота (20 хв.): Ведуча (чи експертка з ЖМБ) розповсюджує друковані копії РБ ООН 1325 та 1820 та просить учасниць прочитати їх.

Дискусії в парах (10 хв.): Після ознайомлення ведуча просить учасниць звернутися до напарниць та обговорити такі питання (вони повинні бути написані на фліпчарті або спроектовані на екран, на які учасниці можуть посилатися під час розмови):

→ Які найважливіші положення двох Резолюцій?

→ Чому резолюції важливі?

→ Чи вважаєте ви, що Резолюції та їх положення застосовні у вашому місцевому контексті?

Довідкова інформація щодо РБ ООН 1325 (інтерактивна презентація, 20 хв.): Ведуча задає перші два запитання (- Які найважливіші положення двох Резолюцій? Чому резолюції важливі?) всій групі загалом і використовує відповіді учасниць за основу, щоб надати основну інформацію про РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції:

- ✓ історія РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції;
- ✓ основні чотири стовпи РБ ООН 1325;
- ✓ зв'язки між РБ ООН 1325 та допоміжними резолюціями з іншими національними та міжнародними політиками щодо прав жінок, гендерної рівності, безпеки, миру та порядку.

Реалізація РБ ООН 1325 (10 хв): Ведуча в рамках короткої презентації пояснює різні механізми імплементації РБ ООН 1325 та допоміжних резолюцій:

→ Що таке національні плани дій і чому вони важливі;

→ Що таке регіональні плани дій та чому вони важливі;

→ Які основні положення / основи відповідних НПД та / або РПД (якщо вони існують);

→ Яка роль місцевих акторів (влади, інших лідерів та громадянського суспільства) у впровадженні РБ ООН 1325 та підтримці резолюцій;

→ Приклади успішного місцевого впровадження РБ ООН 1325 та допоміжних резолюцій.

ЗАНЯТТЯ 5 – Національні закони та політика, що сприяє захисту прав жінок, гендерній рівності, миру та безпеці.

Мета: ознайомитись із чинними національними законами та політиками, що сприяють правам жінок, гендерній рівності, миру та безпеці, та шляхами гармонізації їх реалізації.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

- ✓ вміти пояснити національні закони та політику, що сприяють захисту прав жінок, гендерній рівності, миру та безпеці;

- ✓ вміти визначати дії, які можуть сприяти гармонізації імплементації національних законів та політики щодо прав жінок, гендерної рівності, миру та безпеки з НПД.

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: фліпчарти та маркери; копії національних законів та політики для обговорення; ноутбук і проєктор

Інструкція з проведення

Заняття самостійного вивчення / читання (20 хв.): Ведуча розповсюджує копії відповідних національних законів та політики, що сприяють правам жінок, гендерній рівності та рівності, миру та безпеці, та просить учасниць вивчити їх індивідуально або разом з особою сидить поруч з ними.

Залежно від контексту, це можна замінити обговореннями в невеликих групах та пленарними засіданнями або презентацією ключових політик / законів експертом.

Модерована пленарна дискусія (40 хв.): Ведуча пропонує учасникам подумати про відповідні національні закони та політику, що сприяють правам жінок, ґендерній рівності, миру та безпеці з НПД.

Учасниці визначають відповідні закони, а ведуча записує їх на фліпчарті чи ноутбучі, із проекцією на екран. Ведуча може також намалювати діаграму Венна, щоб проілюструвати перетин між різними законами та політикою щодо прав жінок, ґендерної рівності, РБ ООН 1325 та допоміжних резолюцій та НПД, якщо вони існують. Потім ведуча просить учасниць розглянути, як такі документи служать основою для НПД та як їх впровадження може бути гармонізовано та посилено взаємно, наприклад:

→ Як закон про насильство над жінками пов'язаний з НПД?

→ Як стратегія боротьби із сексуальним насильством у конфлікті пов'язана з НПД?

→ Як можна гармонізувати їх виконання, щоб обмежені людські ресурси та бюджет могли бути використані оптимально?

Основна увага тут приділяється гармонізації різних законів та політик, забезпеченні більшої узгодженості та сприянні координації між міністерствами та відомствами, що беруть участь у їх реалізації.

ЗАНЯТТЯ 6 – Хороший цикл

Мета: Сформувати розуміння зв'язків між миром та безпека, належне врядування та сталий розвиток та як реалізовувати гармонійно та злагоджено політики щодо ці питання.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

- ✓ вміти пояснити поняття людської безпеки, належного врядування та сталого розвитку;
- ✓ вміти пояснити, як належне врядування може призвести до досягнення Цілей сталого розвитку, як належне врядування та сталий розвиток можуть сприяти миру та безпеці – особливо людській безпеці;
- ✓ вміти пояснити, як ґендерна нерівність може спричинити конфлікти та невпевненість;
- ✓ вміти пояснити зв'язок між навколишнім середовищем, зміною клімату та миром та безпекою.

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: аркуші паперу формату А4 та маркери

Інструкція з проведення

Інтерактивна презентація (40 хв.): Ведуча в рамках презентації показує, як належне врядування сприяє досягненню Цілей сталого розвитку та як належне управління та сталий розвиток сприяють миру та безпеці – особливо до людській безпеці. Ведуча питає в учасниць, що кожен із термінів «мир і безпека»; «належне управління»; і «сталий розвиток» означає для них, і фіксує ключові слова на фліпчарті з намальованим на них «Хорошим циклом». Ведуча виділяє з реплік учасниць різні елементи, з яких складається належне управління: прозорість, підзвітність, інклюзивність, участь, ефективність. Вона також питає учасниць, з яких елементів складається людська безпека: таких як економічна безпека, продовольча безпека, охорона здоров'я, екологічна безпека, особиста безпека, безпека громади та політична безпека (див. схему нижче).

В презентації:

- ♦ нагадується, що не може бути миру та безпеки, якщо немає належного врядування і сталого розвитку. Кожен з цих елементів потребує іншого і кожен з них перетворюється на інший.
- ♦ показано взаємозв'язок між навколишнім середовищем, зміною клімату та миром та безпекою. Деградація навколишнього середовища та руйнування природних ресурсів часто призводить до економічних зривів та бідності, які є двома основними причинами збройних конфліктів. І навпаки, добре керовані природні ресурси підтримують економічний розвиток та створюють зайнятість, яка є необхідним компонентом мирного суспільства.
- ♦ підкреслено важливість ґендерної рівності для «Хорошого циклу» та наголошено, що ґендерна нерівність є одним із рушіїв конфлікту.

Дискусія (20 хв.): Після презентації ведуча пропонує учасникам поділитися своїми думками і досвідом щодо «Хорошого циклу» та щодо зв'язків між миром та безпекою, належним врядуванням та сталим розвитком.

Розуміння зв'язків між миром та безпекою, належним врядуванням та сталим розвитком, тобто

“Хорошого циклу”, має бути інтегроване у місцеве планування розвитку та в розробку Місцевих планів дій ЖМБ.

ЗАНЯТТЯ 7 – Норми про місцеве врядування та децентралізацію та планування місцевого розвитку

Мета: забезпечити розуміння всіма учасницями системи та процесів місцевого врядування, а також усіх етапів планування місцевого розвитку, бюджетування та впровадження

Огляд заняття

Наприкінці цієї заняття учасниці мають:

- ✓ уявлення про норми про місцеве врядування та децентралізацію;
- ✓ розуміння, як локалізація РБ ООН 1325 підтримується нормами про місцеве врядування та децентралізацію та як може бути виділено бюджет на реалізацію місцевого плану дій, місцевих нормативних документів чи стратегій щодо ЖМБ;
- ✓ розуміння всіх стадій процесу планування місцевого розвитку, починаючи від консультацій з місцевими громадами, складання проєкту місцевого плану розвитку, складання бюджету, обговорення та затвердження;
- ✓ бачення того, як ЖМБ можна інтегрувати на всіх етапах планування місцевого розвитку.

Час заняття: 45 хв

Необхідні матеріали: фліпчарти та маркери; або ноутбук і проєктор; презентація про процес місцевого розвитку (підготовлена місцевим експертом)

Інструкція з проведення

Презентація та обговорення з місцевим експертом (45 хв.): Місцева експертка з питань місцевого самоврядування та законів про децентралізацію запрошений виступити в ролі ресурсної особи на цьому занятті.

Він/ вона виступає з презентацією, що охоплює такі підтеми: мандати місцевих органів влади; їхні повноваження щодо прийняття місцевих планів, стратегій та політик; процес розробки та прийняття місцевих нормативних документів і стратегій; роль громадянського суспільства в місцевому управлінні; та цикл бюджетування в органах місцевого самоврядування.

Експертка також обговорить з учасницями питан-

ня, як локалізація стратегії РБ ООН 1325 відповідає законам про місцеве врядування та децентралізацію.

Він / вона надаватиме поради щодо того, як місцеві плани розвитку повинні бути представлені та обговорені в місцевій раді / місцевому парламенті та як забезпечити виділення бюджету на їх виконання.

ЗАНЯТТЯ 8 – Формулюємо конкретні місцеві стратегії

Мета: Сформулювати конкретні стратегії впровадження ЖМБ на місцевому рівні та розпочати розробку місцевих планів дій

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

- ✓ визначити конкретні дії, необхідні для впровадження ЖМБ на місцевому рівні, та врахувати місцеві проблеми миру та безпеки, виявлені під час аналізу контексту;
- ✓ розробити перший проєкт Місцевого плану дій, що включає конкретні заходи із строками, відповідальними дійовими особами тощо;
- ✓ розуміти свою роль у впровадженні ЖМБ у місцевій громаді та те, як вони можуть конкретно зробити свій внесок.

Час заняття: 120 хв

Необхідні матеріали: фліпчарти та маркери

Інструкція з проведення

Підсумок аналізу конфлікту / контексту (10 хв): Ведуча переглядає фліпчарти, створені під час аналізу конфлікту / контексту (Заняття 3), де узагальнюються ключові проблеми миру та безпеки в місцевій громаді. Разом з учасницями вони формулюють ключові пріоритетні напрямки.

Робота в малих групах (40 хв.): Ведуча ділить учасниць на невеликі групи, кожна з яких має визначити ключові заходи, необхідні в рамках однієї пріоритетної сфери. Ведуча та ресурсні особи переміщуються серед малих груп, допомагаючи тримати дискусії зосередженими та переконуючись, що запропоновані заходи «SMART»: конкретні, вимірювані, досяжні, доцільні та мають конкретні часові рамки (див. матеріал про SMART цілі).

Пленарне обговорення (40 хв.): Кожна група представляє заходи, які вони виписували; потім в

рамках загальної групової дискусії обговорює їх, і за потреби вносить зміни. Ведуча допомагає тримати дискусію стислою й конструктивною.

Формулювання першого проєкту Місцевого плану дій (30 хв.): На основі переглянутих та “перевічених” заходів кожна невелика група починає розробляти “Місцевий план дій”, призначаючи відповідальних суб’єктів та конкретні часові рамки для кожної діяльності.

ЗАНЯТТЯ 9: – Професійні та особисті зобов’язання

Мета: Сформувати конкретні особисті та професійні зобов’язання, пов’язані з реалізацією резолюцій ЖМБ, від учасниць

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці взяли на себе конкретні зобов’язання щодо впровадження ЖМБ у своє особисте та професійне життя.

Час заняття: 30 хв

Необхідні матеріали: аркуші паперу формату А4 та маркери

Інструкція з проведення

Ведуча пропонує учасницям подумати над спільно визначеними наступними кроками, а також пріоритетними напрямками та основними напрямками ЖМБ, обговореними під час тренінгу, та подумати про те, як вони можуть (особисто чи професійно) сприяти впровадженню ЖМБ у своїй громаді.

Ведуча просить учасниць записати свої зобов’язання (принаймні по одному особистому та по одному професійному зобов’язанню) на аркушах формату А4. Через кілька хвилин ведуча просить учасниць представити свої зобов’язання перед всією групою.

ЗАНЯТТЯ 10: – Мирний обмін

Мета: Обмін досвідом, кращими практиками, досягненнями та поразками щодо того, що працює, а що не працює при локалізації РБ ООН 1325 та підтримці резолюцій у різних країнах або різних регіонах, районах, містах тієї самої країни.
**** ПРИМІТКА:** цю сесію можна провести в інший час в рамках тренінгу, залежно від потреб і міс-

цевого контексту. Крім того, учасниці «Мирного обміну» повинні бути активними та виконувати функції ресурсних осіб протягом усього тренінгу, ділитись досвідом та перспективою під час різних сесій та дискусій.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці:

✓ краще розуміють наслідки, успіхи, перешкоди та виклики локалізації в іншому контексті.

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: ноутбук та проєктор; презентація, підготовлена представником громадянського суспільства / уряду з іншої країни, де проводилася локалізація.

Інструкція з проведення

Презентація (30 хв.): Ведуча (представниця громадянського суспільства / уряду з іншої країни, де проводилася локалізація) робить презентацію про процес локалізації у своїй країні, висвітлюючи:

✓ позитивні зміни (результати та наслідки), що виникли в результаті локалізації;
✓ перешкоди та виклики, з якими стикалися в процесі локалізації, та способи їх подолання;
✓ свої враження про поточний тренінг з локалізації та про місцеві плани дій, розроблені на попередніх заняттях.

Запитання та відповіді (30 хв.): Ведуча приймає та відповідає на запитання учасниць.

ЗАНЯТТЯ 11: Опитування «Оцінка знань, переконань, ставлення та сприйняття» та «Зворотний зв’язок» та закриття заходу

Мета: отримати від учасниць заповнені форми «Зворотний зв’язок» та «Оцінка знань, переконань, ставлення та сприйняття»; підвести підсумки тренінгу та подякувати учасницям.

Огляд заняття

Наприкінці цього заняття учасниці мають:

✓ заповнити форму «Оцінка знань, переконань, ставлення та сприйняття» та форму «Зворотний зв’язок»;
✓ проговорити свої враження та висновки з тренінгу із впровадження Локалізації.

Час заняття: 30 хв

Необхідні матеріали: Форма «Зворотний зв’язок»

зок»; форма «Оцінка знань, переконань, ставлення та сприйняття».

Наприкінці заходу ведуча дає учасникам 10-15 хвилин для заповнення двох форм – форми «Зворотний зв'язок» та форми «Оцінка знань, переконань, ставлення та сприйняття» – парної до форми, яку вони заповнили на початку тренінгу).

Цей етап слід врахувати в плані тренінгу, щоб забезпечити належне заповнення форм, оскільки вони уможливають оцінку якості підготовки та проведення тренінгу та окреслюють шляхи для поліпшення подальшої роботи в цьому напрямку. Після того, як форми заповнені та зібрані, ведуча дякує всім учасникам, узагальнює основні висновки тренінгу та окреслює наступні кроки.

ДОДАТОК 6.

ПЛАН ТРЕНІНГУ З НАПИСАННЯ (WRITESHOP).

6.1. Огляд модуля тренінгу з написання МПД

У наведеній нижче таблиці наведено модуль тренінгу з написання МПД. Це корисне резюме, яке можна адаптувати та поділитися з потенційними партнерами, фінансуючими організаціями або

ключовими місцевими зацікавленими сторонами до, під час або після тренінгу – для швидкого ознайомлення із тим, що розглядатиметься під час тренінгу з написання МПД.

Назва заняття	Задача	Необхідний час
ДЕНЬ 1		
Заняття 1: Вступ	Створити сцену для тренінгу, представляючи учасниць, спеціалісток, ведучих, цілі та порядок денний тренінгу	30 хв.
Заняття 2: Презентація різних способів інтеграції ЖМБ у місцеве законодавство	Пояснити різні способи включення ЖМБ до місцевого законодавства, зокрема в місцевий план дій; місцеві політики, або інтеграція ЖМБ у місцевий план розвитку.	60 хв.
Заняття 3: Процес прийняття Місцевого плану дій або внесення змін до місцевого плану розвитку	Пояснити процес та кроки, необхідні для прийняття Місцевого плану дій, місцевої політики; або для того, аби внести зміни до місцевого плану розвитку відповідно до місцевого законодавства	60 хв.
Заняття 4: Пленарне обговорення з метою вибору оптимальної форми	Обговорити та вибрати оптимальний спосіб для місцевого контексту	90 хв.
Заняття 5: Моніторинг оцінки та визначення цілей "SMART"	Пояснити принципи моніторингу та оцінки та їх застосовність до обраного способу	60 хв.
ДЕНЬ 2		
Заняття 6: Розробка Місцевого плану дій АБО положень місцевого плану розвитку	Розробити Місцевий план дій АБО положення місцевого плану розвитку	180 хв.
Заняття 7: Стратегічне заняття	Визначити наступні кроки для прийняття та реалізації проекту місцевого плану дій, політики чи положень щодо місцевого плану розвитку	60 хв.

6.2. Методичний огляд тренінгу

ЗАНЯТТЯ 1: Вступ

Мета: Створити сцену для тренінгу, представляючи учасниць, спеціалісток, ведучих, цілі тренінгу та порядок денний

Огляд заняття

Час заняття: 30 хв

Потрібні матеріали: мікрофони, проєктор

Інструкція з проведення

Вступ: ведуча пропонує учасницям коротко представитись: назвати своє ім'я, посаду та громаду, а також поділитися тим, як вони працюють над локалізацією ЖМБ з моменту участі у тренінгу з локалізації.

Представляючи порядок денний та цілі: ведуча описує загальну мету тренінгу та цілі різних сесій.

ЗАНЯТТЯ 2: Презентація різних способів включення ЖМБ до місцевого законодавства

Мета: пояснити різні способи включення ЖМБ до місцевого законодавства, зокрема: Місцевий план дій; місцева політика та інтеграція ЖМБ у місцевий план розвитку.

Огляд заняття

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: мікрофони, проєктор, ноутбук та презентація

Інструкція з проведення

Презентація: Ведуча повинен коротко описати кожну з форм, а також їх переваги та недоліки в місцевому контексті. Це заняття повинна бути підготовлена з урахуванням кожного місцевого контексту та його особливостей.

Мета: пояснити процес та кроки, необхідні для прийняття Місцевого плану дій; місцевої політики; або внести зміни до місцевого плану розвитку.

Огляд заняття

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: мікрофони, проєктор, ноутбук та презентація

Інструкція з проведення

Цю сесію має проводити особа, яка має досвід та значні знання з питань місцевого врядування та процесу розвитку.

Персонал повинен надати короткий опис процесу, необхідного для прийняття плану дій; прийняти нову резолюцію / підзаконний акт; або внести зміни до місцевого плану розвитку, включаючи:

- ✓ Відповідний орган / організацію, який має повноваження приймати або вносити зміни до цих документів;
- ✓ Графік офіційного прийняття плану дій; прийняття нового підзаконного акту; або внесення змін до місцевого плану розвитку;
- ✓ Кроки, які доведеться здійснити учасницям тренінгу з написання МПД, щоб забезпечити прийняття такого документу.

ЗАНЯТТЯ 4: Пленарне обговорення з метою вибору оптимальної форми

Мета: обговорити та вибрати найбільш підходящий спосіб для місцевого контексту.

Огляд заняття

Час заняття: 90 хв

Потрібні матеріали: мікрофони, проєктор, фліпчарти та маркери

Інструкція з проведення

Обговорення в малій групі (30 хвилин): ведуча об'єднує учасниць у три групи та просить кожну групу обговорити переваги та недоліки одного із способів.

Підведення підсумків та пленарне обговорення (60 хвилин): Після обговорення кожна мала група повинна представити свої висновки щодо переваг та недоліків конкретного варіанту. Ведуча модерує загальне обговорення переваг та недоліків та допомагає учасницям досягти консенсусу щодо того, який механізм реалізації найкраще відповідає місцевим потребам. Технічні завдання можуть бути будь-якими або їх комбінацією: Місцеві плани дій, місцеві політики або положення місцевих планів розвитку.

Важливо також домовитись про рівень управління, який механізм впровадження буде прийнятий та застосовуватись: наприклад, район / місто / село.

ЗАНЯТТЯ 5: Моніторинг, оцінка та визначення цілей «SMART»

Мета: пояснити принципи моніторингу та оцінки та їх застосовність до обраної форми

Огляд заняття

Час заняття: 60 хв

Необхідні матеріали: мікрофони, проектор, ноутбук та презентація

Інструкція з проведення

Презентація (30 хвилин): ведуча у рамках короткої презентації пояснює:

- ♦ важливість моніторингу та оцінки для успіху впровадження, включаючи той факт, що він може бути використаний, щоб
- ♦ вчасно скоригувати впровадження;
- ♦ виявити можливі прогалини або слабкі місця та вчасно врахувати їх;
- ♦ забезпечити більше підтримки (включаючи підтримку донорів) для впровадження;
- ♦ огляд того, як формулювати «SMART» (конкретних, вимірюваних, досяжних, релевантних та з чіткими часовими рамками) цілей (див. Розділ «Моніторинг і оцінка» цього посібника);
- ♦ приклади успішних механізмів контролю за виконанням місцевих планів дій та політик та забезпечення підзвітності.

Обговорення (30 хв.): Щоб розпочати обговорення, ведуча може навести кілька прикладів цілей або видів діяльності та запитати учасниць, чи вважають вони їх «SMART», і – якщо ні – як їх можна покращити. Ведуча також відповідає на всі питання та занепокоєння учасниць.

Заняття 6: Розробка Місцевого плану дій АБО положень місцевого плану дій

Мета: Розробити Місцевий план дій АБО положень місцевого плану розвитку.

Огляд заняття

Час заняття: 180-240 хв

Потрібні матеріали: мікрофони, проектор, фліпчарти та маркери, ручки, блокноти

Інструкція з проведення

Ведуча надає методологію для складання Місцевого плану дій та / або нових положень для місце-

вих планів розвитку, залежно від потреби, як це обговорювалось на попередніх заняттях.

Залежно від способу, обраного учасницями на попередніх заняттях, ведуча дотримується одного з трьох варіантів проведення цього заняття. Однак методологія повинна враховувати місцевий контекст та відповідати процесам і потребам місцевої політики. Час заняття залежатиме від обраної форми.

Варіант 1. Складання проекту МПД

→ **Перегляд НПД.** Ведуча пропонує учасницям ознайомитись із НПД та визначити конкретні цілі, заходи, результати та результати, які найбільше відповідають потребам їхньої місцевої громади. *Примітка: НПД детально розглядається в рамках тренінгу з локалізації (Компонент 1). Відповідно, очікується, що учасниці вже задумались над тим, які положення НПД найбільше відповідають потребам їхньої громади. Висновки та напрацювання з тренінгу з локалізації можна використовувати під час написання місцевого плану дій.*

→ **Заповнення структури.** Ведуча допомагає учасницям спільно вибрати та сформулювати пріоритетні області (згідно з НПД), за якими вони визначатимуть місцеві завдання, заходи, результати та наслідки для свого місцевого плану дій.

Примітка: тут можна використати напрацювання Заняття 8 тренінгу з локалізації.

Потім учасниці об'єднуються в малі групи для роботи над конкретними пріоритетними сферами – наприклад, участь жінок у мирних процесах та прийнятті рішень, запобігання та захист від сексуального та ґендерного насильства; сприяння ґендерній рівності в секторі безпеки.

Примітка: Для полегшення процесу структуру можна підготувати заздалегідь – із прикладами конкретних цілей, видів діяльності, результатів та наслідків.

Напрацювання кожної групи щодо представляють у загальній групі. Приблизно через 15 хвилин запитань та відповідей та інтерактивних дискусій ведуча запитає учасниць, чи в структурі виписані всі ключові питання щодо ЖМБ, ґендерної рів-

ності та питань прав жінок у їхній громаді. Потім вони голосують щодо того, чи вони приймають такий перший варіант МПД.

Варіант 2. Розробка місцевих політик щодо ЖМБ
→ Вироблення політик на місцевому рівні.

Це заняття присвячене процесу вироблення політик на місцевому рівні. Учасниці дізнаються про різні етапи підготовки, обговорення та прийняття місцевих політик. Вони також обговорюють позицію з цього питання, якої дотримуються політичні партії та місцеві депутати. Виходячи з цього, вони визначають тих, хто міг би винести на голосування та проголосувати на підтримку місцевих політик щодо ЖМБ, які вони розробляють.

На основі напрацювань цього заняття учасниці продовжать розробку політик, пов'язаних з ЖМБ. Ведуча може запропонувати учасницям об'єднатися в дві чи три групи, виходячи зі сфер їхніх інтересів та знань. Потім проекти політики будуть представлені в загальній групі для обговорення та досягнення консенсусу щодо остаточного варіанту політики, які будуть подані до місцевої ради для обговорення та затвердження.

Варіант 3. Розробка положень ЖМБ для інтеграції до місцевих планів розвитку

→ Підвищення кваліфікації з питань планування місцевого розвитку. Виписування положень ЖМБ для планів місцевого розвитку вимагає, щоб усі учасниці добре знали місцеве управління та закони про децентралізацію та планування місцевого розвитку. Щоб оновити їхні знання, запрошена ресурсна особа проводить сесію «Підвищення кваліфікації» на основі Заняття 7 тренінгу з локалізації (див. Додаток 4). Дискусія повинна бути зосереджена на етапах планування місцевого розвитку – від консультацій з місцевими громадами, складання проекту місцевого розвитку, складання бюджету, обговорення та затвердження. Заняття дасть змогу учасницям краще зрозуміти формат і тон, які слід використовувати при складанні положень ЖМБ, які вони хотіли б включити в місцевий план розвитку. Вони також отримують знання про те, як лобювати ці пропозиції перед місцевою радою, яка голосуватиме за схвалення інтеграції резолюцій ЖМБ у місцевий план розвитку. Крім того, учасниці дізнаються про

те, як складається кошторис та бюджет для місцевого плану розвитку, включаючи конкретно заходи на реалізацію порядку денного ЖМБ.

→ Аналіз чинного плану місцевого розвитку.

Учасниці обговорюють чинний план місцевого розвитку та аналізують, чи він містить положення щодо прав жінок, ґендерної рівності та миру та безпеки. Якщо місцевий план розвитку містить такі положення, вони обговорюватимуть, як їх посилити відповідно до РБ ООН 1325. Якщо такі положення не включені до плану, учасниці розроблять відповідні положення. За основу для цієї роботи можна взяти напрацювання тренінгу з локалізації, зокрема Заняття 8: Формулювання конкретних місцевих стратегій.

На основі вищезазначених двох сесій учасниці продовжать розробку положень ЖМБ, які вони хочуть інтегрувати у місцевий план розвитку. Ведуча може об'єднати учасниць у дві чи три групи, виходячи зі сфер їх інтересів та знань. Потім проект положень буде представлений у загальній групі для обговорення та досягнення консенсусу щодо остаточної версії положень, які будуть подані до місцевої ради для обговорення та затвердження.

ЗАНЯТТЯ 7: «Стратегічне заняття» для визначення наступних кроків для локалізації ЖМБ

Мета: Визначити наступні кроки для прийняття та реалізації проекту місцевого плану дій, політики або положень щодо місцевого плану розвитку

Огляд заняття

Час заняття: 60 хв

Потрібні матеріали: мікрофони, проектор, фліпчарти та маркери, ручки, блокноти

Інструкція з проведення

Незалежно від варіанту, обраного для попереднього заняття, після розробки проекту документу ведуча має провести стратегічну сесію, щоб учасниці могли спільно спланувати такі дії: а) визначити союзників серед зацікавлених сторін та встановити союз із тими, хто може підтримати прийняття та реалізацію Місцевих планів дій, політик щодо ЖМБ; чи положень щодо ЖМБ у місцевому плані розвитку; б) визначити та, за можливості, відвідувати сесії в місцевій раді, що може

сприяти прийняттю розроблених документів; в) співпрацювати з міністерствами та відомствами або місцевими органами управління, чий мандат включає фінансування та розповсюдження прийнятих документів; г) розширити обізнаність про місцеві плани дій та політику щодо ЖМБ; та положення ЖМБ у місцевих планах розвитку через засоби масової інформації та соціальні мережі та сприяти зацікавленості в них з боку громади.

Ведуча веде загальне обговорення, в рамках якого учасниці визначають наступні кроки, а також відповідні канали, заходи та зустрічі, які будуть використані для розповсюдження та забезпечен-

ня прийняття МПД, політик чи положень, що їх вони розробили.

Наприкінці цього заняття учасниці повинні вибрати між собою невелику групу осіб – “оргкомітет”. Оргкомітет складатиметься з 5-7 осіб і включатиме представників усіх основних зацікавлених груп, включаючи місцеві органи влади, місцеву поліцію/ військових, молодь, жінок тощо. Він несе відповідальність за забезпечення того, щоб МПД, політика чи положення, розроблені під час тренінгу, були офіційно прийняті; та керує адвокацією та мобілізацією для цього.

ДОДАТОК 7.

ОГЛЯД МОДУЛЯ НАВЧАННЯ ТРЕНЕРОК З ПИТАНЬ ЖМБ

У представленій далі таблиці наведено модуль тренінгу навчання тренерок з питань ЖМБ. Цей стислий огляд можна адаптувати та надати потенційним партнерами, організаціям, які фінансують проекти, або ключовим місцевим зацікав-

леним сторонам до, під час або після тренінгу – для швидкого ознайомлення із питаннями, які розглядатимуться під час тренінгу навчання тренерок з питань ЖМБ.

Назва заняття	Задача	Необхідний час ⁹¹
ДЕНЬ 1		
Заняття 1: Вступ	Створити сцену для тренінгу, представивши учасниць, спеціалісток, ведучих, цілі тренінгу та порядок денний	30 хв.
Заняття 2: РБ ООН 1325 та допоміжні резолюції ЖМБ	Обговорити резолюції ЖМБ, їх положення та відповідність місцевому контексту	60 хв.
Заняття 3: Вплив локалізації ЖМБ на місцеві громади	Основу цього заняття можна сформулювати за напрацюваннями Заняття 4 тренінгу з локалізації, але з глибшим врахуванням місцевого контексту.	90 хв.
Заняття 4: Обговорення положень НПД та МПД (за наявності)	Обговорення важливості та впливу локалізації ЖМБ у місцевих громадах. В рамках цього заняття також обговорюють та оцінюють вже реалізовані заходи з локалізації.	60 хв.
Заняття 5: Обмін положеннями різних МПД; місцева політика щодо ЖМБ; або положення, пов'язані з ЖМБ, у місцевих планах розвитку	В ході цього заняття учасниці з різних громад діляться своїм досвідом у форматі малих груп.	90 хв.

⁹¹ Час вказано приблизно, лише для орієнтування; його можна змінювати залежно від контексту, потреб і типу аудиторії.

ДЕНЬ 2		
Заняття 6: Заняття з методів ведення тренінгів	Збільшити здатність учасниць вести дискусію про ЖМБ, включаючи використання аудіо-зображень для ефективного сприяння роботі	90 хв.
Заняття 7: Пояснення модуля тренінгу з локалізації	Надати учасницям покрокові вказівки щодо проведення тренінгу з локалізації. У цьому занятті можна взяти модуль тренінгу з локалізації (див. Додаток 4) як основу для обговорення. Його можна роздати учасницям заздалегідь, а ведуча може коротко обговорити кожну сесію та відповісти на запитання учасниць.	60 хв.
Заняття 8: Методи для полегшення складання місцевого плану дій, місцевих нормативних документів і стратегій, положень місцевого плану розвитку	Надати учасницям покрокові вказівки щодо того, як проводити «тренінг з написання». У цьому занятті можна використати модуль тренінгу з написання (див. Додаток 5) як основу для обговорення. Його можна роздати учасницям заздалегідь, а ведуча коротко обговорить кожну сесію та відповідь на запитання учасниць.	90 хв.
Заняття 9: Моніторинг впровадження ЖМБ	Оновити та закріпити знання учасниць про те, як контролювати виконання МПД, місцевої політики чи положень місцевого плану розвитку. Розділ про моніторинг цього посібника можна використовувати як основу для розробки цього заняття.	60 хв.

ДОДАТОК 8.

ПЛАН ТРЕНІНГУ З РОЗРОБКИ БЮДЖЕТУ І КОШТОРИСУ

День 1

Час	Тема
14:00 – 14:15	Відкриття. Вітальне слово
14:15 – 14:20	Презентація завдань і програми
14:20 – 15:00	Огляд фінансування Національного плану дій «Жінки, мир, безпека» 15 хвилин презентація, 25 хвилин – питання/відповіді
15:00 – 15:55	Гендерно орієнтоване бюджетування -15 хвилин презентація 15 хвилин питання/відповіді 20 хвилин вправа та одна група презентує результати вправи.
15:55 – 16:00	Підсумки

День 2

Час	Тема
14:00 – 14:10	Огляд першого дня
14:10 – 14:45	Презентація домашньої роботи
14:45 – 15:20	Цикл і процес бюджетування на національному рівні
15:20 – 15:55	Аналіз місцевих планів дій – що ми можемо порахувати?
15:55 – 16:00	Підсумки

День 3

Час	Тема
14:00 – 14:10	Огляд 2-го дня тренінгу
14:10 – 14:45	Презентація домашньої роботи
14:45 – 15:00	Вступ до шаблону з кошторисування та бюджетування
15:00 – 16:00	Вправа з кошторисування
16:00 – 16:15	Формування/Затвердження команди з кошторисування та бюджетування
16:15 – 16:45	Розробка дорожньої карти щодо бюджетування НПД та його виконання
16:45 – 17:00	Завершення тренінгу та оцінка

ДОДАТОК 9. ЗРАЗКИ ФОРМ ОПИТУВАЛЬНИКІВ

9.1. Аналіз навчальних потреб для тренінгу з локалізації (зразок форми)

/логотип організації, яка проводить захід, та її партнерів – наприклад, управління чи ОДА/
/назва заходу, дата і місце проведення /

Ім'я: _____

Електронна адреса: _____

Посада в організації / організація: _____

Дата: _____

Чи чули ви про Резолюцію Ради Безпеки ООН (РБ ООН 1325) та порядок денний «Жінки, мир, безпека»?

ТАК / НІ _____

Поясніть, будь ласка, коротко: _____

За шкалою від 1 до 5 (1 – найнижча, а 5 – найвища), як би ви оцінили свої знання з РБ ООН 1325 та порядку денного «Жінки, мир, безпека»?

Чи брали ви участь у розробці Національного плану дій щодо РБ ООН 1325 (НПД) у вашій країні?

ТАК/НІ _____

Будь ласка, коротко опишіть свою участь: _____

Яким чином ви брали участь у роботі щодо порядку денного «Жінки, мир, безпека» у вашій місцевій громаді?

Які три основні цілі навчання ви хотіли б досягти за допомогою тренінгу з локалізації?

Дякуємо за вашу відповідь.

9.2. Опитування про знання, ставлення, сприйняття та переконання (зразок форми)

/логотип організації, яка проводить захід, та її партнерів – наприклад, управління чи ОДА/
/назва заходу, дата і місце проведення /

Ім'я: _____

Електронна адреса: _____

Посада в організації / організація: _____

Дата: _____

Будь ласка, уважно прочитайте всі питання та дайте відповідь на основі своєї думки та досвіду:

Чи впливає війна на жінок інакше, ніж на чоловіків?

ТАК / НІ _____

Який вплив війна має на жінок?

Чи повинні жінки брати участь у побудові миру та прийнятті рішень?

ТАК / НІ _____

Чому / чому ні? _____

Яке значення НПД 1325 має для вашої країни?

Чи вважаєте ви, що РБ ООН 1325 та НПД 1325 мають стосунок до вашої місцевої громади?

ТАК/ НІ _____

Чому / чому ні? _____

Яке положення в жінок на сьогоднішній день у вашій місцевій громаді?

Яку роль відіграють жінки у вашій місцевій громаді, особливо стосовно:

☐ миру та безпеки?

☐ прийняття політичних рішень?

Які ролі повинні виконувати жінки, особливо щодо:

☐ миру та безпеки?

☐ прийняття політичних рішень?

Дякуємо за ваші відповіді.

9.3. Оцінка після тренінгу (зразок форми)

/логотип організації, яка проводить захід, та її партнерів – наприклад, управління чи ОДА/
/назва заходу, дата і місце проведення /

Електронна адреса: _____

Посада: _____

Ім'я: _____

Цілі тренінгу: _____

[Будь ласка, перелічіть цілі тренінгу]

Запитання:

На вашу думку, чи були досягнуті вищезазначені цілі тренінгу?

ТАК / НІ _____

Будь ласка, поясніть. _____

Чи був зміст тренінгу актуальним для роботи вашого міністерства, департаменту чи організації?

ТАК / НІ _____

Будь ласка, поясніть. _____

Яка тема для вас була найцікавішою? _____

Чому? _____

Яка тема / заняття були для вас найменш цікавими? _____

Чому? _____

Що з того, що розглядалося під час тренінгу, було для вас найважливішим? _____

Чому? _____

Як ми можемо вдосконалити майбутні подібні тренінги? _____

Дякуємо за ваші відповіді.

9.4. Оцінка до тренінгу з бюджетування (зразок форми)

/логотип організації, яка проводить захід, та її партнерів – наприклад, управління чи ОДА/
/назва заходу, дата і місце проведення /

Електронна адреса: _____

Посада: _____

Ім'я: _____

Запитання:

Чи є у вас досвід у проведенні бюджетування та кошторисування для конкретних проєктів чи програм?

ТАК ___ / ___ НІ

Якщо так, то це був:

[] – урядовий проєкт

[] – проєкт неурядової організації /в бізнес-секторі

Будь ласка, коротко опишіть проєкт: _____

Чи у вас є досвід з проведення ґендерно-орієнтованого бюджетування?

ТАК ___ / ___ НІ

Якщо так, будь ласка, поясніть коротко: _____

Чи ви брали участь у плануванні Національного плану дій з впровадження РБ ООН 1325 перед цим заходом?

ТАК ___ / ___ НІ

Якщо так, поясніть коротко, в чому полягала ваша участь (перерахуйте зустрічі і тренінги, в яких ви брали участь): _____

Чого ви плануєте досягнути в результаті вашої участі у тренінгу з бюджетування Нацплану?
Будь ласка, уточніть.

9.5. Оцінка після тренінгу з бюджетування (зразок форми)

/логотип організації, яка проводить захід, та її партнерів – наприклад, управління чи ОДА/
/назва заходу, дата і місце проведення /

Електронна адреса: _____

Посада: _____

Ім'я: _____

Цілі тренінгу:

*Посилити спроможність міністерств, жіночих організацій, організацій громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін у проведенні бюджетування та кошторисування НПД 1325;
Забезпечити передбачуване і гарантоване фінансування для впровадження НПД 1325.*

Запитання:

На вашу думку, чи були досягнуті вищезазначені цілі тренінгу?

ТАК ___ / ___ НІ

Будь ласка, поясніть.

Чи був зміст тренінгу актуальним для ролі вашого міністерства, департаменту чи організації у підготовці кошторису / бюджету НПД 1325?

ТАК ___ / ___ НІ

Будь ласка, поясніть.

Яка тема для вас була найцікавішою? _____
Чому? _____

Яка тема / заняття були для вас найменш цікавими? _____
Чому? _____

Що з того, що розглядалося під час тренінгу, було для вас найважливішим? _____
Чому? _____

Назвіть одну річ, яку після тренінгу ви робитимете інакше?

Як ми можемо вдосконалити майбутні подібні тренінги з бюджетування?

Дякуємо за ваші відповіді.

ДОДАТОК 10.

СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ У ОНЛАЙН-ФОРМАТІ.

У відповідь на обмеження, котрі накладає на проведення групових заходів пандемія, багато організацій перейшли на проведення заходів у онлайн-форматі. Це зменшує можливості для живої взаємодії між учасниками, але дозволяє охопити ширше коло людей – в першу чергу, з районів, яким за інших умов було б складно чи дорого приїхати на захід у велике місто чи безпосередньо в Київ. Викладені нижче зауваження справедливі як для тренерок з громадських організацій, так і для викладачок і фахівчинь з державних установ.

Проведення заходів онлайн вимагає від тренерок додаткових знань – як технічних щодо того, яке програмне забезпечення вибрати, як користуватися його технічними можливостями та функціями, як змінити формат вправ, щоб вони спрацювали в онлайн-режимі, так і логістичних: з учасницями потрібно заздалегідь з'ясувати, яку техніку вони мають під руками, наскільки надійний у них інтернет-зв'язок, та наскільки комфортно вони почуваються на онлайн-заходах. Відсутність більш-менш сучасної техніки, доступу до надійного телефонного та / або інтернет-зв'язку та грошей на покупку програмного забезпечення для проведення онлайн-заходів можуть завадити місцевим організаціям проводити заходи для людей у віддалених районах та населених пунктах, а для багатьох мешканок сільської місцевості це може виявитися основною перешкодою до участі в онлайн-навчанні.

Також важливо зважати на те, що чимало вправ у тренінгах передбачають роботу і спілкування в групах, що може являти собою складність в онлайн-режимі, особливо якщо учасниці не мали раніше досвіду, як саме це відбувається технічно та як потрібно міняти свою манеру спілкування для таких обставин, коли ти або не бачиш своїх співрозмовниць, або бачиш і чуєш їх із затримкою. За можливості тренеркам варто провести пробний тренінг в рамках своєї організації, щоб перевірити, як працює техніка, програмне

забезпечення і як саме наживо виглядатимуть вправи, що їх тренерки підготували для планового заходу. Це також допоможе краще уявляти, скільки часу потрібно виділити на яку вправу, бо час, розрахований на проведення вправ наживо, як вказано в цьому посібнику в додатках вище, може сильно відрізнятись від часу, який піде на видозмінену вправу в режимі онлайн.

Так само ще до проведення заходу варто перевірити сумісність форматів презентаційних матеріалів і програмного забезпечення та техніки (це зауваження стосується також і заходів наживо). Всі матеріали, які вам будуть потрібні під час заходу, має сенс підготувати заздалегідь, викласти їх на відповідну онлайн-платформу (наприклад, Google Диск, OneDrive чи Dropbox, залежно від того, яким з цих сервісів ви користуєтесь), перевірити режим доступу до кожного з них – наприклад, якщо ви хочете використовувати Google Документ як фліпчарт, треба перевірити в налаштуваннях доступу, щоб він був відкритий для редагування для всіх, хто має посилання (в програмі Zoom є функція «Біла дошка», але матеріали з неї потрібно зберігати окремо, а написане в Google Документах лишається незалежно від того, чи захід в Zoom чи іншій програмі триває, чи вже закінчився). Для презентацій, якщо ви не плануєте групову роботу в них, варто виставити режим перегляду, а не редагування.

Бажано попередити учасниць, що для заходу їм потрібен комп'ютер, бо значна частина вправ передбачає роботу в онлайн-документах типу Google форма чи Google документ, а працювати в них з телефону може виявитись якщо не неможливо, то незручно. Втім, якщо ви проводите вебінар чи онлайн-лекцію, учасниці цілком можуть слухати її з телефонів.

Посилання на всі потрібні під час заходу матеріали онлайн варто зібрати в одному місці під руками, щоб за потреби їх можна було швидко скопіювати і поділитися в чаті програми. Після

проведення заходу їх можна надіслати учасникам окремим листом для подальшого використання.

При плануванні заходу в онлайн-форматі варто пам'ятати, що такі заходи даються людям важче, ніж заходи наживо, і робити їх довгими, ніж дві, максимум три години, не варто – люди втомлюються, відволікаються або переключаються на іншу діяльність чи роботу. Тому має сенс планува-

ти онлайн-захід на більшу кількість коротших за часом зустрічей порівняно із заходом наживо.

Зрозуміло, що заходи як у онлайн, так і в офлайн форматах мають свої переваги і недоліки, тому при плануванні заходів має сенс подумати, як їх краще між собою скомбінувати, щоб оптимально використати обмежені часові та людські ресурси.

ДОДАТОК 11.

ПРИКЛАДИ МІСЦЕВИХ ЗАХОДІВ НА ПРОСУВАННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА» ТА ЛОКАЛІЗАЦІЇ РРБ ООН 1325

1. Представники Донецької, Луганської і Запорізької обласних державних адміністрацій та місцевих органів влади з 17 цільових громад посилили свою підзвітність стосовно гендерної рівності та питань жінок, миру і безпеки, включивши положення щодо ГР, ЖМБ і ГЗН до своїх щорічних планів та програм. У Плані заходів з реалізації Регіональної стратегії соціального та економічного розвитку, розрахованому на 3 роки, представники **Донецької обласної військово-цивільної адміністрації** надали пріоритет положенням, що стосуються безпеки людини та участі жінок у плануванні безпеки та охорони, рівних можливостей для участі у діяльності з економічного відновлення, у тому числі питань житла для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), розвитку людського капіталу шляхом усунення гендерних стереотипів та запобігання і захисту від гендерно зумовленого насильства.

2. Органи місцевої влади у **Волноваській та Ольгинській** громадах – що знаходяться біля лінії розмежування – уперше випробували на практиці аналіз впливу конфліктних ситуацій з урахуванням гендерних аспектів, щоб зрозуміти різні види ризиків стосовно безпеки та охорони, із якими стикаються жінки та чоловіки у населених пунктах, та налагодили діалог із жінками з груп самопомогі, щоб визначити середньострокові пріоритети. В обох громадах до документів увійшли положення щодо: 1) відновлення

пошкодженої інфраструктури та визначення рішень стосовно відсутності доступу місцевого населення до питної води, газу та електроенергії, що непропорційно впливає на жінок, які виконують хатню роботу та здійснюють догляд за членами сім'ї; 2) посилення громадської безпеки, запобігання гендерно зумовленому насильству та усунення розповсюджених гендерних стереотипів; 3) сприяння соціальній згуртованості та інтеграції внутрішньо переміщених осіб, зокрема жінок, у Стратегії соціального та економічного розвитку.

3. Органи місцевої влади у **Соледарській та Хлібодарівській** громадах інтегрували у свої програми соціального та економічного розвитку конкретні положення щодо покращення співпраці з громадськими організаціями та жіночими групами для підвищення обізнаності щодо рівних прав та можливостей і запобігання гендерно зумовленому насильству.

4. У Плані заходів з реалізації Стратегії соціального та економічного розвитку на 2021-2027 рр., розрахованому на 3 роки, представники **Запорізької обласної державної адміністрації** надали пріоритет розробці комплексної регіональної політики щодо гендерної рівності, спрямованої на боротьбу із гендерними стереотипами, запобігання гендерно зумовленому насильству та посилення громадської безпеки жінок і дівчат.

5. Органи місцевої влади у **Комишуваській, Комиш-Зорянській, Біленьківській та Гірсівській** об'єднаних територіальних громадах схвалили рекомендації новостворених груп самопомоги у своїх громадах, щоб забезпечити належне управління, зробити свої громади безпечними для жінок та дівчат, посилити захист від ґендерно зумовленого насильства та запровадити цілеспрямовані ініціативи для підтримки найбільш вразливих груп. Усі 4 громади ухвалили Місцеві стратегії соціального та економічного розвитку і Плани заходів щодо реалізації РРБ ООН 1325, надаючи пріоритет положенням щодо вдосконаленого збору та аналізу даних, розмежованих за статтю, активізації заходів із запобігання та посилення механізмів захисту від ґендерно зумовленого насильства у публічних та приватних місцях, формування культури миру та нетерпимості до насильства, цільової підтримки уразливих груп, як-от жінок з числа ВПО, одиноких матерів, жінок та чоловіків з інвалідністю, та розширення доступу до адміністративних, соціальних і медичних послуг для ВПО, ветеранів, у тому числі ветеранок, сімей людей, які зникли безвісти та/або загинули під час конфлікту. Усі положення щодо ґендерної рівності, ЖМБ і ҐЗН у Стратегіях фінансово підтримуються за рахунок бюджетів, виділених за щорічними планами з їхньої реалізації, тоді як Плани заходів щодо РРБ ООН 1325 залишаються без фінансування.

6. У Плані заходів з реалізації Стратегії соціального та економічного розвитку на 2021-2027 рр., розрахованому на 3 роки, представники **Луганської обласної військово-цивільної адміністрації** ухвалили наступні цілі, пов'язані з ґендерними аспектами: розширення участі жінок та чоловіків у прийнятті рішень, підтримка економічного відновлення домогосподарств, очолюваних жінками із вразливих груп, як-от ВПО та сільськими жінками, передбачення конкретних заходів із запобігання ґендерно зумовленому насильству, у тому числі сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, зокрема в громадах поблизу лінії розмежування, та розширення доступу до послуг осіб, що постраждали від домашнього насильства, жінок з числа ВПО, ветеранок, соціальний статус яких як учасниць ООС ще не є визнаним. Подібно до Запорізь-

кої обласної державної адміністрації, державні службовці Департаменту соціального захисту населення вдосконалили контроль за виконанням Регіонального плану заходів щодо РРБ ООН 1325 до 2020 року, переглянувши принципи моніторингу та оцінки.

7. Органи місцевої влади у **Старобільській та Гірській** громадах підтримали рекомендації місцевих груп самопомоги стосовно підтримки шляхом нещодавно ухвалених Місцевих стратегій соціального та економічного розвитку на 2021-2027 роки: жіночого підприємництва та створення сприятливих умов для працевлаштування жінок, розробка та впровадження бюджету на основі участі як інноваційного механізму залучення громадськості до розподілу коштів міського бюджету, покращення доступності для осіб з інвалідністю шляхом проведення оцінки ґендерної доступності. У своїх Програмах соціального захисту і соціального та економічного розвитку органи місцевої влади у Шульгинській та Привільській сільських громадах надали пріоритет заходам на рівні громад, спрямованих на підвищення обізнаності щодо рівних прав та можливостей шляхом забезпечення розробки політики на основі участі та консультацій з жінками та дівчатами; розширюючи доступ до послуг для вразливих груп населення, у тому числі осіб з інвалідністю, та створюючи можливості працевлаштування для жінок, які отримують соціальну допомогу, Старобільська міська цільова програма щодо рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на 2020 рік спрямована на підвищення обізнаності про існуючі ґендерні стереотипи та їх вплив на розвиток жінок та дівчат, розширення консультацій міської адміністрації з жінками та чоловіками.

8. Органи місцевої влади у **Рубіжанській, Шульгинській та Старобільській** громадах ухвалили Місцеві плани заходів щодо РРБ ООН 1325 стосовно проведення аналізу впливу конфліктних ситуацій з урахуванням ґендерних аспектів, сприяння соціальній згуртованості та ініціативам з побудови миру, формування культури миру, толерантності, різноманітності, протидії конфліктам, підвищення обізнаності щодо ґендерно зумовленого насильства, у тому числі сексуаль-

ного насильства, пов'язаного з конфліктом. Бюджетні кошти на ПД не виділено, а органи місцевої влади здатні фінансувати заплановані заходи та здійснювати їх шляхом перерозподілу коштів із існуючих бюджетів або мобілізації ресурсів із зовнішніх джерел.

9. 128 посадовців (122 жінки/6 чоловіків) із Запорізької, Донецької та Луганської областей розширили свої знання та зміцнили свій потенціал з ефективної локалізації НПД з реалізації РРБ ООН 1325 шляхом серії дводенних тренінгів з ЖМБ, проведених у липні та жовтні 2019 року групою експертток, яку очолювала пані Мавік Кабрера Баллеза, міжнародний консультант та директор Глобальної мережі жінок-миробудівниць. Учасниці разом здійснили огляд основ Резолюцій Ради Безпеки ООН щодо ЖМБ, обговорили взаємозв'язок між належним управлінням, стійким розвитком та миром і безпекою, а також проаналізували різні підходи до локалізації ЖМБ у якості стратегії реалізації РРБ ООН 1325. У жовтні було проведено так звані «Спеціальні тренінги», де за участі представників громад детально вивчався підхід до локалізації. Органи влади в об'єднаних громадах, які у свій час переглядали проєкт Стратегій соціального та економічного розвитку, працювали над інтегруванням положень щодо ґендеру та жінок, миру і безпеки у Стратегії, тоді як органи влади у необ'єднаних громадах обговорювали розробку Місцевих планів заходів щодо РРБ ООН 1325. Під час обох тренінгів експертна група інструкторів, залучена в рамках проєкту «Розбудова демократичного, мирного та ґендерно рівного суспільства в Україні» у тісній співпраці з регіональними та місцевими органами влади, розробила спеціальний інструмент, а саме Пам'ятку при проведенні аналізу впливу конфліктних ситуацій з урахуванням ґендерних аспектів.

10. Зміцнити та пришвидшити прогрес у реалізації прав жінок та ґендерної рівності за допомогою рамок, встановлених РБ ООН 1325 ЖМБ жінки з місцевого рівня з цільових громад на постраждалому від конфлікту Сході України беруть активну участь у місцевих процесах прийняття рішень через включення їх до більш широкого національного руху жінок-активісток, що працю-

ють над просуванням миру в Україні. Так, жінки, мобілізовані в групи самодопомоги були долучені до розробки другого Національного плану дій щодо імплементації РБ ООН 1325 (НПД 1325) через процес всебічного збору даних та надання рекомендацій, спрямованих на задоволення їх диференційованих потреб у захисті, безпеці та соціальних послугах. Жінки взяли участь в багаторівневих онлайн-консультаціях та стратегічних заняттях. Адвокація та зусилля жінок з місцевого рівня призвели до безпрецедентного впливу на національну політику у сфері реалізації порядку денного ЖМБ. Близько 50% рекомендацій, наданих жінками, що постраждали від конфлікту, були взяті до уваги в рамках цілей та завдань нового НПД 1325, прийнятого в жовтні 2020 року. Уряд доклав чимало зусиль для всеохоплюючого та партисипативного процесу розробки другого НПД 1325, а також врахування потреб і досвіду жіночих організацій у своїх завданнях та діяльності.

ДОДАТОК 12.

СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТУВАННЯ З РРБ 1325

12.1. Індикатори Генерального секретаря ООН для порядку денного «Жінки, мир, безпека»

1a. Поширеність сексуального насильства

1b. Структура сексуального насильства умовах конфлікту та пост-конфліктних ситуаціях

→ Типи заходів (запропоновані та впроваджені)

→ Типи порушень

→ Тип правопорушника

→ Конкретні постраждалі групи (за етнічною приналежністю, географічним розташуванням, віком)

2. Наскільки Миротворчі місії ООН та Особливі політичні місії включають інформацію про порушення прав людини жінок та дівчат до своїх періодичних звітів Раді Безпеки

3a. Наскільки правозахисні організації звітують про порушення прав людини жінок і дівчат, скеровують їх до відповідних служб та розслідують

→ Кількість та тип випадків, про які прозвітовано, які скеровано та розслідувано

→ Опис дій, вчинених / рекомендованих для того, щоб вести боротьбу з порушеннями

3b. Кількість та відсоток жінок у керівництві національних органів з дотримання прав людини (NHRB)

4. Відсоток зафіксованих випадків сексуальної експлуатації та зловживань, за повідомленнями, скоєних нецивільними та цивільними миротворцями та/або гуманітарним персоналом, за якими були вчинені якісь дії, порівняно з загальною кількістю випадків, де постраждалі були скеровані до відповідних служб

5a. Якою мірою заходи для захисту прав людини жінок і дівчат включено до Директив для Миротворців – керівників військових компонентів та для керівників поліцейських компонентів

5b. Якою мірою заходи для захисту прав людини жінок і дівчат включено до структур національної безпекової політики. Існуюча та нова ґендерно специфічна термінологія для звітування

→ Тип документу

→ Контекстний аналіз загроз для безпеки жінок та дівчат

→ Типи заходів

6. Кількість та тип дій, вжитих Радою Безпеки у зв'язку з Резолюцією 1325 (2000)

7. Кількість та відсоток жінок серед керівників виконавчої влади відповідних регіональних та субрегіональних організацій, залучених до запобігання конфлікту (регіональні та субрегіональні організації визначені у A/RES/55/285).

8. Відсоток мирних домовленостей з конкретними положеннями, спрямованими на покращення безпеки та статусу жінок та дівчат

9. Кількість жінок на керівних посадах в польових місіях ООН

10. Відсоток польових місій з ґендерними експертами високого рівня

11a. Представництво жінок серед медіаторів, членів делегацій та технічних експертів у офіційних мирних переговорах

11b. Участь жінок у силах спеціальних спостерігачів на початку та при кінці офіційних мирних переговорів

12a. Представництво жінок в парламентах та на міністерських посадах. Звіт про частку:

→ місць у парламенті

→ міністерських посад

12b. Політична участь жінок в якості як виборців, так і кандидаток. Звіт про частку жінок серед:

→ Осіб, зареєстрованих для голосування

→ Осіб, що фактично проголосували

→ Кандидатів в члени парламенту

13. Наскільки місії Ради Безпеки вирішують конкретні проблеми, що впливають на жінок та дівчат, у Положенні про повноваження та у Звітах Місії

14. Показник фізичної безпеки жінок та дівчат. Показник на основі опитувань для вимірювання трьох аспектів:

→ сприйняття фізичної безпеки жінок та дівчат (за місцеположенням, за часом доби)

→ непрямі показники того, наскільки змінилася здатність жінок та дівчат брати участь у громадському житті

→ непрямі показники того, як змінилося безпеку жінок та дівчат у повсякденній діяльності

15. Наскільки національні закони, що захищають права людини жінок та дівчат, відповідають міжнародним нормам

16. Рівень участі жінок у секторі судочинства та безпеки

17. Існування національних механізмів контролю за незаконною стрілецькою зброєю та легким озброєнням

18. Відсоток пільг, отриманих жінками та дівчатами в рамках тимчасового працевлаштування у контексті програм початкового економічного відновлення

19. Відсоток скерованих випадків сексуального та ґендерно зумовленого насильства проти жінок і дівчат, про які повідомлено, які розслідувано і за якими оголошено вирoki

20. Кількість годин навчання з питань сексуального та ґендерного насильства, що припадають на кожну особу на керівних посадах у секторах безпеки та юстиції

21a. Рівень материнської смертності

21b. Чисті показники осіб, зарахованих в заклади початкової та середньої освіти з розбивкою за статтю

12.2. Картка індикаторів моніторингу громадянського суспільства за Резолюцією Ради Безпеки ООН 1325

1. Відсоток участі жінок в органах управління місцевого рівня

2. Відсоток участі жінок в органах управління національного рівня

3. Відсоток жінок в групах, що ведуть перемовини про мир, і розбивка ґендерних питань, врегульованих у мирних домовленостях на місцевому рівні

4. Відсоток жінок в групах, що ведуть перемовини про мир, і розбивка ґендерних питань, врегульованих у мирних домовленостях на рівні країни

5. Відсоток участі жінок в секторі правосуддя на місцевому рівні

6. Відсоток участі жінок в секторі правосуддя на рівні країни

22a. Відсоток бюджету, що стосується індикаторів, які відображають питання ґендерної рівності у рамках стратегічного планування

22b. Відсоток бюджету, що стосується цілей, пов'язаних із питаннями ґендерної рівності у рамках стратегічного планування

23a. Відсоток загалом виділеного фінансування організаціям громадянського суспільства на вирішення питань ґендерної рівності

23b. Відсоток загалом виділеного фінансування на підтримку ґендерної рівності, що виділений організаціям громадянського суспільства

24a. Відсоток виділених цільових фондів з залученням багатьох донорів (MDTFs), що використовується для вирішення питань ґендерної рівності

24b. Частка всіх видатків системи ООН, що використовуються для підтримки питань ґендерної рівності

25. Наскільки Комісії зі встановлення істини та примирення включають положення щодо прав і участі жінок і дівчат

26a. Відсоток пільг, наданих жінкам і дівчатам, в рамках програм роззброєння, демобілізації, реінтеграції (РДР)

7. Відсоток участі жінок у секторах безпеки та миротворчої діяльності на місцевому рівні

8. Відсоток участі жінок у секторах безпеки та миротворчої діяльності на рівні країни

9. Кількість та відсоткова частка внесків за авторством жінок у конституційних або законодавчих оглядах національних стратегій, які впливають на питання жінок, мир та безпеку (таких як НПД або огляди CEDAW)

10. Рівна або збалансована частка організацій громадянського суспільства в робочих групах/комітетах з Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 та 1820 (у відсотку до урядових організацій)

11. Поширеність сексуального насильства на місцевому рівні

12. Поширеність сексуального насильства на національному рівні

13. Кількість та відсоток випадків сексуального насильства щодо жінок і дівчат, які передані на

розгляд, розслідувані, та за якими призначено покарання

14. Кількість та характер постанов/рекомендацій у комісіях встановлення істини та примирення та інших звітів перехідного правосуддя з прав жінок

15. Кількість та відсоток жінок, які отримують пільги від програм роззброєння, демобілізації, та реінтеграції (житло, статеве та репродуктивне здоров'я, психологічна допомога, професійне навчання, освіта, продуктивні набори та грошова допомога)

16. Кількість та відсоток тренінгів для поліції за програмами перед розгортанням та/або після розгортання, що включають в себе Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, Резолюцію Ради Безпеки ООН 1820, або міжнародні гуманітарні закони на тему жінок, миру та безпеки

17. Кількість та відсоток тренінгів для військових за програмами перед розгортанням та/або після розгортання, що включають в себе Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, Резолюцію Ради Безпеки ООН 1820, або міжнародні гуманітарні закони на тему жінок, миру та безпеки

18. Виділені та виплачені національні кошти, призначені для програм «Жінки, мир, безпека» (ЖМБ) для Організацій громадянського суспільства

19. Виділені та виплачені міжнародні кошти, призначені для програм «Жінки, мир, безпека» (ЖМБ) для Організацій громадянського суспільства

20. Виділені та виплачені національні кошти, призначені для програм «Жінки, мир, безпека» (ЖМБ) для урядових організацій

21. Виділені та виплачені міжнародні кошти, призначені для програм «Жінки, мир, безпека» (ЖМБ) для урядових організацій

22. Залучення представників жіночих організацій та організацій громадянського суспільства до управління та керівництва органів, які займаються діяльністю з дотримання прав людини

23. Рівень набору дівчат та молодих жінок до закладів початкової та середньої освіти у сільських громадах

24. Рівень набору дівчат та молодих жінок до закладів початкової та середньої освіти у міських громадах

25. Наявність надійних, несуперечливих, відтворюваних вимірювань або даних (їх стало більше чи менше в наявності порівняно з попереднім роком)

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

.....

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агенції ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують дванадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

ООН Жінки в Україні
вул. Еспланадна, 20, Київ 01023 Україна
<http://ukraine.unwomen.org>

www.facebook.com/unwomenukraine
www.twitter.com/unwomenukraine